

ROČENKA / YEARBOOK 2016

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

V ČESKÉ REPUBLICE

ORGANIC FARMING

IN THE CZECH REPUBLIC

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Ročenka/Yearbook 2016

**Ekologické zemědělství v České republice
Organic Farming in the Czech Republic**

Redakce/Editor:

Andrea Hrabalová

Fotografie/Photos by:

Veronika Stupková

Vydalo/Published by

Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, I 10 00 Praha I
www.eagri.cz, info@mze.cz

Bioinstitut, o.p.s.
Ondřejova 13, 779 00 Olomouc
www.bioinstitut.cz

ISBN 978-80-7434-401-5 (MZe)
ISBN 978-80-87371-32-9 (Bioinstitut)

Olomouc 2017

ROČENKA 2016

**Ekologické
zemědělství
v České republice**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

publikace, kterou jste právě otevřeli, je tradičním a každoročně vydávaným zdrojem dat shrnujících vývoj i aktuální stav ekologického zemědělství a produkce biopotravin v České republice. Rok 2016 byl z pohledu ekologického zemědělství rokem dalšího významného rozvoje. Ke konci loňského roku hospodařilo ekologickým způsobem již více než 4 200 zemědělců na celkové výměře přes 506 tisíc hektarů, což převyšuje 12% podíl na celkové výměře zemědělské půdy ČR. Dosažen byl největší meziroční nárůst ekologicky obhospodařovaných ploch od roku 2011. Výrazně roste také počet výrobců biopotravin, jichž bylo ke konci roku 2016 registrováno na Ministerstvu zemědělství již 607, což představuje nejdynamičtější nárůst od roku 2009. Průměrná velikost české ekofarmy v roce 2016 činila 119 hektarů, a přestože každoročně klesá, stále máme v EU průměrně třetí největší ekofarmy.

Každým rokem se zvyšuje částka, kterou Češi za biopotraviny utratí. Loni vzrostla nejintenzivněji za poslední roky. V této oblasti jsme však stále relativně daleko za evropským průměrem a je zde velký potenciál pro další rozvoj. Pro srovnání: průměrně utracená částka za biopotraviny v roce 2016 činila na obyvatele v ČR 213 Kč, v EU to bylo 54 eur. Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl v Česku hodnoty 0,81 %, v Unii tento podíl přesahuje již 6,2 %.

Nejvíce biopotravin nakoupí čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích, poměrně hodně i v těch drogistických a dále v prodejnách zdravé výživy. V posledních letech se zvyšuje prodej biopotravin přímo z farem a prodej přes e-shopy. Celkový obrát s biopotravinami v roce 2015 činil zhruba 3,73 miliardy Kč, což je o půl miliardy více než v roce předchozím. Z toho čeští spotřebitelé za ně utratili přibližně 2,25 miliardy Kč, zbývající biopotraviny šly na vývoz, většinou do států EU. Na českém trhu se v biokvalitě dlouhodobě nejvíce prodávají zpracované potraviny typu dětských výživ, kávy a čaje, dále mléko a mléčné výrobky, ale i ovoce a zelenina. Objem biopotravin dovezených na český trh ze zahraničí distributory a maloobchodními řetězci se oproti předchozím letům snížil (tvořil 39 %), avšak při započtení objemu biopotravin dovezených firmami, které mají kromě dovozu také vlastní produkci, se objem dovozu naopak ve vztahu k předchozím letům zvýšil (na 62 %).

S rozvojem ekologického zemědělství v ČR a s rostoucím zájmem spotřebitelů o biopotraviny souvisí i podpora této oblasti státem. Loni v září se uskutečnil již 12. ročník informační akce „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“, tentokrát s mottem „Bio je u nás doma“ a podtitulem „Bio je pro každého.“ Kampaň odrážela tradici ekologického zemědělství v ČR, které je svou více než 25 let trvající existencí již nedílnou součástí naší zemědělské politiky. Stejně tak se biopotraviny stávají nedílnou součástí našich jídelníčků.

Ministerstvo zemědělství podporuje ekologické zemědělství také prostřednictvím několika dotačních programů v rámci národních dotací i finanční podporou nestátních neziskových organizací činných v propagaci a rozvoji tohoto sektoru. Hlavním strategickým dokumentem a nástrojem rozvoje je Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020. Je to již třetí akční plán v pořadí, ale první, který schválila vláda, což poskytuje lepší základ pro systémovou snahu o jeho realizaci. Hlavními strategickými cíli aktuálního akčního plánu je zvýšení ekonomické životaschopnosti ekofare, zvýšení podílu domácích biopotravin na trhu a jejich spotřeby, zvýšení povědomí spotřebitelů o vysoké kvalitě biopotravin a o přínosech ekologického zemědělství pro životní prostředí a welfare zvířat, a také zvýšení využití poznatků výzkumu a inovací v praxi.

V loňském roce pokračovala i finanční podpora ekologických zemědělců poskytováním dotací na obhospodařovanou plochu, a to v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) 2014–2020, konkrétně prostřednictvím opatření „Ekologické zemědělství“, ale i bodovým zvýhodněním v rámci investičních opatření PRV.

Novinkou roku 2016 bylo zapojení dalších dozorových orgánů státní správy do kontroly pravidel ekologické produkce v rámci svých kompetencí, a sice Státní veterinární správy a Státní zemědělské a potravinářské inspekce. To nadále zdokonaluje a zefektivňuje kontrolní mechanismy související s bioprodukcí, jejich certifikace zaručuje vysokou přidanou hodnotu produktů ekologického zemědělství, a dokládá transparentnost a důvěryhodnost značky BIO.

Věříme, že tím, jak logickým řešením je moderní ekologické zemědělství pro trvale udržitelnou produkci kvalitních potravin a hospodaření s naší půdou, vodou i krajinou, poroste stejně logicky i rozvoj a intenzifikace této oblasti a důvěra spotřebitelů v certifikaci těchto mimořádně kvalitních potravin respektujících přírodní zákonitosti.

Odbor environmentální a ekologického zemědělství

OBSAH

1.	Současný stav ekologického zemědělství v ČR	6
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	9
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	10
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	11
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	13
2.	Další informace o ekologických farmách	15
2.1	Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2016)	15
2.2	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2015)	15
2.3	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2015)	16
2.4	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2015)	17
3.	Struktura produkce na ekologických farmách	18
3.1	Rostlinná výroba a produkce	18
3.2	Živočišná výroba a produkce	22
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2015	25
4.	Výroba biopotravin	29
4.1	Počet výrobců biopotravin	29
4.2	Počet faremních zpracovatelů	31
5.	Obchod s biopotravinami	32
5.1	Poptávka po biopotravinách	32
5.2.	Způsob distribuce biopotravin	34
5.3	Mezinárodní srovnání	35
6.	Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	37
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	37
6.2	Základní dotace na plochu	38
6.3	Další opatření PRV	41
6.4	Národní dotace	44
6.5	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	45

7.	Kontroly a certifikace	46
7.1	Základní statistika provedených kontrol v roce 2016	46
7.2	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2016	47
8.	Věda a výzkum EZ v ČR	48
8.1	Financování výzkumu v ČR	48
8.2	Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	51
8.3	Bionet	51
8.4	Organic Eprints	51
9.	Propagace ekologického zemědělství	52
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	52
10.	Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	55
11.	The present state of organic farming in the Czech Republic	60
11.1	The development of organic farming	60
11.2	Pattern of production on organic farms	62
11.3	Size of establishment in organic farming	63
11.4	Development of organic farming in regions of the Czech Republic	64
11.5	Number of registered businesses in organic farming	66
12.	Pattern of production on organic farms	67
12.1	Plant production	67
12.2	Livestock production	68
13.	Organic food trade	71
14.	Support for organic farming and organic food production	72
14.1	Development of state support for organic farming	72
14.2	Acreage-based subsidies	72
14.3	Further RDP measures	74
14.4	National subsidies	74
15.	Organisations and associations involved in the OF sector	75

I. SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Kapitola prezentuje základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství (EZ) v České republice (tj. počet ekofarem a strukturu půdního fondu v EZ k 31. 12. 2016). Využity jsou výstupy statistického šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP) vedeného Ministerstvem zemědělství (MZe).

Při rozdělování půdy dle krajů a velikostních skupin farem byla použita pouze plocha z evidence LPIS, v dalších tabulkách byla zahrnuta i půda mimo LPIS.

I.1 Vývoj ekologického zemědělství

K 31. 12. 2016 hospodařilo ekologicky 4 243 ekofarem (cca 9 % zemědělských podniků v ČR¹) na celkové výměře 506 070 ha, což představuje 12,03% podíl na celkové výměře zemědělské půdy ČR² (viz Tab. 1).

Za posledních deset let vzrostla výměra 1,8krát z původních 280 tis. ha v roce 2006, a počet farem stoupl více než čtyřnásobně (z 963 v roce 2006).

Meziročně celková výměra plochy v EZ vzrostla o 11 409 ha, tj. o 2,3 % a jedná se nejvyšší nárůst od roku 2011. Shodně, o téměř 3 %, narostla výměra orné půdy a trvalých travních porostů. Naopak poklesla opět významně výměra trvalých kultur (o 10 % a 690 ha). Jednalo se zejména o pokles výměry sadů, kdy plocha intenzivních a ostatních sadů, bez zahrnutí sadů krajinnotvorných, klesla o téměř 20 % a 860 ha. Plochy vinic i chmelnic zůstaly na téměř shodné výměře předchozího roku. Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2016 zachycuje Tab. 2.

Umožnění vstupu do nových dotačních závazků v rámci opatření „Ekologické zemědělství“ od roku 2015, dle podmínek Programu rozvoje venkova 2014–2020, vedlo k dalšímu nárůstu ploch v přechodném období. Výměra ploch v přechodném období vzrostla na více než 12 % (10 % v roce 2015 a pouze 4 % v roce 2014). Celkový vývoj počtu farem, výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství a jejího podílu na zemědělském půdním fondu (ZPF) od roku 1990 je znázorněn níže (viz Graf 1).

1 Počet všech zemědělských podniků odpovídá počtu všech zemědělsky aktivních subjektů s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000 (ČSÚ – Zemědělský registr).
2 Celková výměra zemědělské půdy je převzata z údajů katastru nemovitostí (ČÚZK – Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky, stav ke dni 31. 12. 2016).

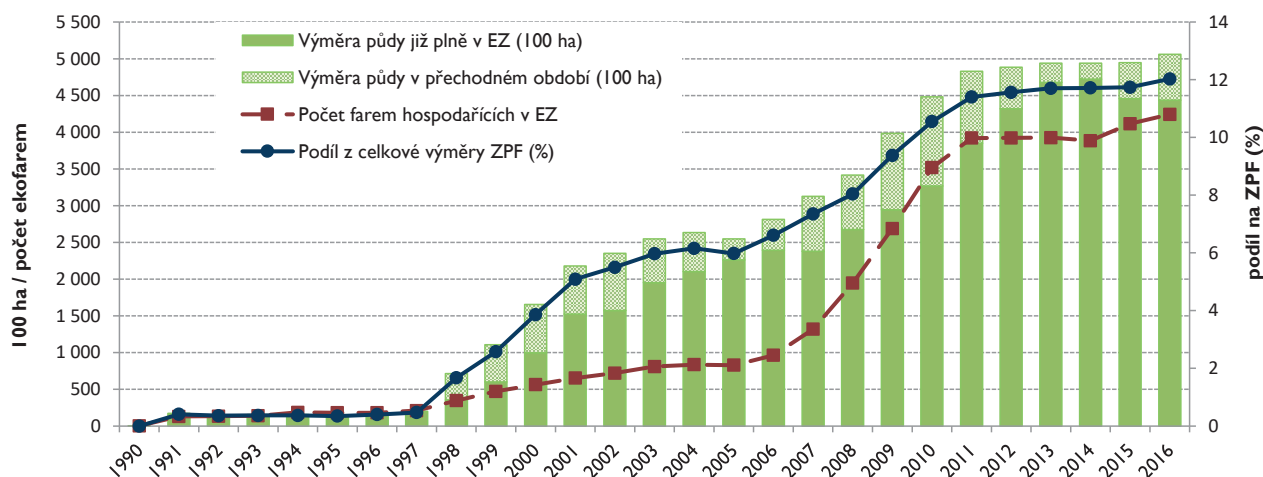
Tab. 1 Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2016)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17 507	0,41	–	–
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3

Pozn.: Údaje o počtu hospodařících farem a celkové výměře půdy v EZ k 31. 12. 2016 byly exportovány z REP k 9. 1. 2017 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2017. Od roku 2016 je nově uveden počet ekofarek bez poboček z důvodu sjednocení údajů s REP, kde nejsou pobočky evidovány.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2016)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Tab. 2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2016

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	62 477,68	443 628,65	506 106,33
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	62 472,73	443 597,06	506 069,79
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	62 008,88	428 955,04	490 963,92
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	62 008,61	428 951,21	490 959,82
Trvalý travní porost	46 903,17	371 352,00	418 255,17
Orná půda	13 976,89	52 409,47	66 386,36
z toho: <i>standartní orná půda</i>	<i>12 660,63</i>	<i>48 595,31</i>	<i>61 255,94</i>
<i>travní porost</i>	<i>1 284,10</i>	<i>3 803,41</i>	<i>5 087,51</i>
<i>úhor</i>	<i>32,16</i>	<i>10,75</i>	<i>42,91</i>
Trvalá kultura	1 092,21	5 056,57	6 148,78
z toho: <i>ovocný sad (intenzivní a ostatní)</i>	<i>679,12</i>	<i>3 052,32</i>	<i>3 731,44</i>
<i>vinice</i>	<i>145,99</i>	<i>785,47</i>	<i>931,46</i>
<i>chmelnice</i>	<i>0,00</i>	<i>10,63</i>	<i>10,63</i>
<i>jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)</i>	<i>267,10</i>	<i>1 208,15</i>	<i>1 475,25</i>
Ostatní plocha ¹⁾	36,34	133,17	169,51
Rybník	0,27	3,83	4,10
Půda mimo LPIS			
z toho: <i>rybník</i>	<i>4,68</i>	<i>27,76</i>	<i>32,44</i>
<i>ostatní plocha¹⁾</i>	<i>464,12</i>	<i>14 645,85</i>	<i>15 109,97</i>

¹⁾ Školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda a jiná kultura.

Zdroj: REP; zpracoval ÚZEI.

I.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

V ČR se ekologické zemědělství rozvíjí zejména v lokalitách, kde je kladen důraz na ochranu přírody, nebo tam, kde jsou zhoršené produkční podmínky. Téměř 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v méně příznivých oblastech (téměř veškerá výměra travních porostů a až 70 % orné půdy). Tomu odpovídá i struktura užití zemědělské půdy, která je ve srovnání s konvenčním zemědělstvím výrazně odlišná.

V EZ dlouhodobě dominují trvalé travní porosty (TTP), v roce 2016 s výměrou přesahující 418 tis. ha (viz Tab. 3). Jejich plocha se však v rámci celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy již výrazně nezvyšuje a jejich podíl

na celkové výměře v EZ zůstává okolo 82 % (viz Tab. 4). Za posledních deset let vzrostla plocha TTP 1,8krát z původních 232 tis. ha v roce 2006.

Téměř trojnásobně pak za stejné období vzrostla výměra orné půdy na současných 66 tis. ha a dosahuje 13% podíl na celkové půdě v EZ, což je historicky nejvyšší hodnota.

Necelá 2 % ploch v EZ zabírají trvalé kultury (TK). Jejich plocha vzrostla z původní výměry 1 196 ha v roce 2006 více jak pětinašobně. Po setrvalém nárůstu ploch TK do roku 2013 byl zaznamenán v roce 2014 mírný pokles (o cca 60 ha), který pokračoval i v letech 2015 a 2016 (v roce 2015 pokles o 935 ha, v roce 2016 pokles o dalších 690 ha). V rámci TK dominují ovocné sady (85 % jejich ploch), z nichž 28 % tvoří sady krajinnotvorné. Vinice zabírají 15 % ploch TK (přes 900 ha), výměra chmelnic stagnuje okolo 11 ha (0,2 % plochy TK).

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999–2016)

Užití půdy	1999	2000	2001	2003	2005	2007	2008	2009
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 637	20 766	29 505	35 178	44 906
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	231 683	209 956	257 899	281 596	329 232
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	928	820	1 870	3 105	4 331
Ostatní plochy ¹⁾	576	237	2 354	2 747	23 440	23 616	21 753	19 937
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	254 995	254 982	312 890	341 632	398 406
Užití půdy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna 2016/15 (%)
Orná půda	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395	64 529	66 386	2,88
Trvalé travní porosty	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644	407 448	418 255	2,65
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774	6 839	6 149	-10,09
Ostatní plochy ¹⁾	18 054	18 157	17 215	17 615	17 158	15 845	15 280	-3,57
Celková plocha	447 767	482 927	488 483	493 896	493 971	494 661	506 070	2,31

¹⁾ Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Tab. 4 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (1999–2016)

Užití půdy	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2015	2016
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,44	7,70	8,14	10,30	12,28	11,42	13,05	13,12
Trvalé travní porosty	86,72	90,86	82,34	82,43	82,43	83,54	82,37	82,65
Trvalé kultury	0,32	0,36	0,32	0,91	1,54	1,57	1,38	1,22
Ostatní plochy	0,52	1,08	9,19	6,37	3,76	3,47	3,20	3,01
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

I.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Česká republika dlouhodobě patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha. V rámci EU patří ČR po Slovensku a Spojeném království mezi země s největší průměrnou velikostí ekofarem. V roce 2016 činila průměrná velikost ekofarmy v ČR 119 ha. Výměra se každoročně snižuje, nejvyšší hodnota 333 ha byla zjištěna v roce 2001, i přesto stále platí, že výměra průměrné ekofarmy je větší než průměrná výměra farmy konvenční (cca 74 ha v roce 2016).

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha a podíl této kategorie se opět meziročně zvýšil, a to na 39,9 % (nárůst o 123 farem, viz Tab. 5). Přitom zastoupení této kategorie v roce 2006 dosahovalo jen 22,8%. Během roku 2016 došlo k nejvyššímu procentnímu poklesu farem v kategorii 1 000 až 2 000 ha, naopak největší navýšení bylo zaznamenáno právě u kategorie 10 až 50 ha.

Při srovnání ekofarem dle jejich výměry je třeba přihlídnout k tomu, že je zde zahrnuta pouze půda, která je evidována v rámci registru půdy LPIS. Půda mimo tento registr činila v roce 2016 cca 15 100 ha a není do srovnání zahrnuta. Z tabulky 5 vyplývá, že největší podíl půdy v EZ obhospodařují ekofarmy s výměrou od 100 do 500 ha. Tato kategorie každoročně zvyšuje svůj podíl (z 26% v roce 2006 na 36% v roce 2016) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii ekofarem s výměrou 500 až 1 000 ha. Nejvyšší procentní úbytek ploch, stejně jako pokles počtu ekofarem, byl zaznamenán u kategorie 1 000 až 2 000 ha (pokles o více než 6 tis. ha).

Z tabulky níže dále vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje okolo 80% ploch v EZ, resp. 6% farem (nad 500 ha) obhospodařuje zhruba 44% ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2006 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru nad 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70% ploch v EZ).

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v letech 2015 a 2016

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2015				2016				Meziroční změna 2016/15	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	442	10,8	866	0,2	425	10,0	817	0,2	-3,8	-5,6
5 až < 10	425	10,4	3 095	0,6	393	9,3	2 875	0,6	-7,5	-7,1
10 až < 50	1 571	38,4	40 963	8,6	1 694	39,9	43 842	8,9	7,8	7,0
50 až < 100	650	15,9	46 750	9,8	694	16,4	49 885	10,2	6,8	6,7
100 až < 500	766	18,7	168 490	35,2	793	18,7	177 480	36,1	3,5	5,3
500 až < 1 000	183	4,5	128 175	26,8	190	4,5	130 735	26,6	3,8	2,0
1 000 až < 2 000	54	1,3	73 238	15,3	49	1,2	67 128	13,7	-9,3	-8,3
2 000 a více	5	0,1	17 412	3,6	5	0,1	18 202	3,7	0,0	4,5
Celkem	4 096	100,0	478 988	100,0	4 243	100,0	490 964	100,0	3,6	2,5

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

I.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Zastoupení EZ v jednotlivých krajích ČR není rovnoměrné (viz Tab. 6). Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nachází v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60% ploch v EZ (viz Graf 3) a dva z nich vedou dlouhodobě s nejvyšší průměrnou velikostí ekofarem (242 ha v kraji Karlovarském a 159 ha v kraji Ústeckém). V minulých letech bývala průměrná velikost farem v těchto krajích i vyšší.

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (624 ekofarem) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským (viz Graf 4). Poměrně významný začíná být z pohledu počtu farem také Kraj Vysočina.

Z pohledu meziročního vývoje došlo k nárůstu počtu ekofarem téměř ve všech krajích vyjma Jihomoravského. Nejvyšší absolutní i procentní nárůst byl zaznamenán v Jihočeském, Ústeckém a Středočeském kraji. Výměra půdy v EZ vzrostla meziročně v dvanácti krajích, nejvíce hektarů přibýlo opět v Jihočeském kraji, dále pak Plzeňském a Ústeckém kraji. Naopak k mírnému snížení výměry došlo na Vysočině a ve Zlínském kraji. Regionální rozmístění ekofarem a obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů ČR je uvedeno v Tab. 7. Ekologicky obhospodařované plochy

byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle skutečné lokality hospodaření.

Odlíšné pořadí získáme, seřadíme-li kraje dle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2016 byl celorepublikový průměr (tj. 12,0%) překročen opět v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 44% vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský a Ústecký. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ nízké od 3 do 8%.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu 9% ploch orné půdy a 74% ploch trvalých travních porostů. Více než 50% ploch TTP v ekologickém režimu měly pak další čtyři kraje – Olomoucký, Ústecký, Moravskoslezský a Zlínský (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházelo v Moravskoslezském kraji (61%). Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (69 030 ha), u orné půdy v kraji Jihomoravském (11 443 ha) a Plzeňském (10 052 ha) a u trvalých kultur šlo o nejvyšší výměry v kraji Jihomoravském (1 886 ha), kde se jednalo zejména o plochy vinic.

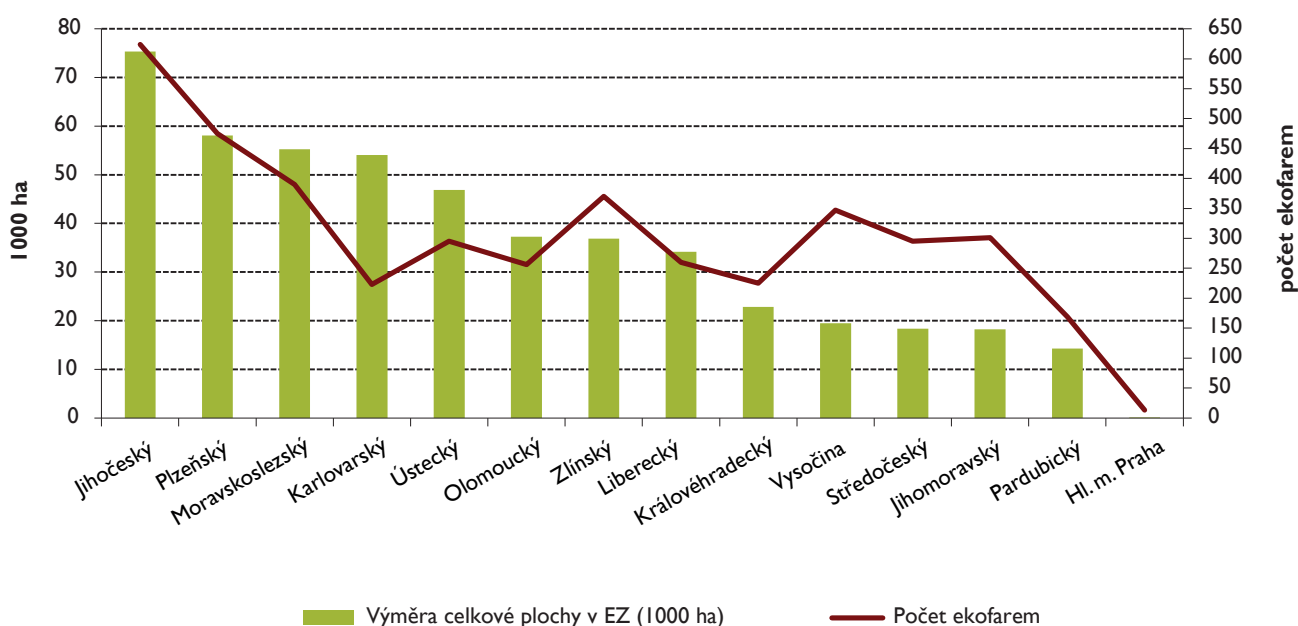
Ekologickými zemědělci bylo v ČR v roce 2016 obhospodařováno téměř 42% TTP, přes 2% orné půdy a přes 8% ploch trvalých kultur (resp. 11% sadů, 5% vinic a 0,1% chmelnic).

Tab. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	624	75 312	15,3	11 087	14,7	121
Plzeňský	475	58 072	11,8	10 181	17,5	122
Moravskoslezský	390	55 265	11,3	6 390	11,6	142
Karlovarský	223	54 056	11,0	2 574	4,8	242
Ústecký	295	46 852	9,5	6 992	14,9	159
Olomoucký	256	37 237	7,6	2 669	7,2	145
Zlínský	370	36 838	7,5	2 824	7,7	100
Liberecký	260	34 131	7,0	3 684	10,8	131
Královéhradecký	225	22 802	4,6	2 634	11,6	101
Vysočina	347	19 488	4,0	3 208	16,5	56
Středočeský	295	18 359	3,7	3 781	20,6	62
Jihomoravský	301	18 220	3,7	4 377	24,0	61
Pardubický	169	14 255	2,9	1 566	11,0	84
Hl. m. Praha	13	79	0,0	41	52,2	6
Celkem	4 243	490 964	100,0	62 009	12,6	116

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda evidovaná v LPIS). Farmy jsou ke kraji přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP (z evidence v LPIS). Pokud hospodář farma na půdě ve třech krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.

²⁾ Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra ekofarmy 116 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 119 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016

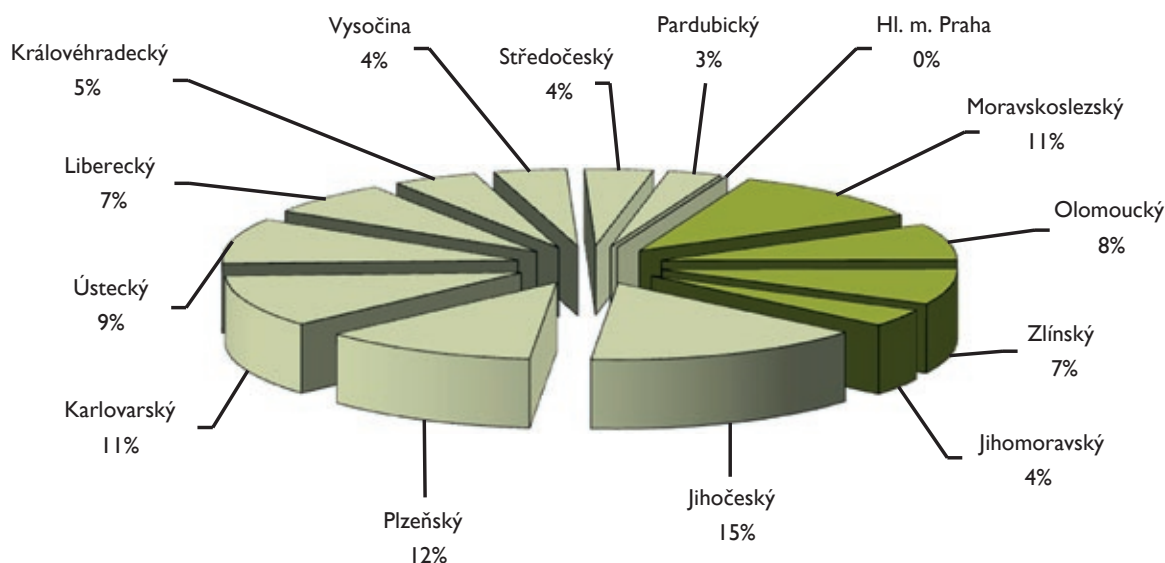
Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); zpracoval ÚZEI.

Tab. 7 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2016

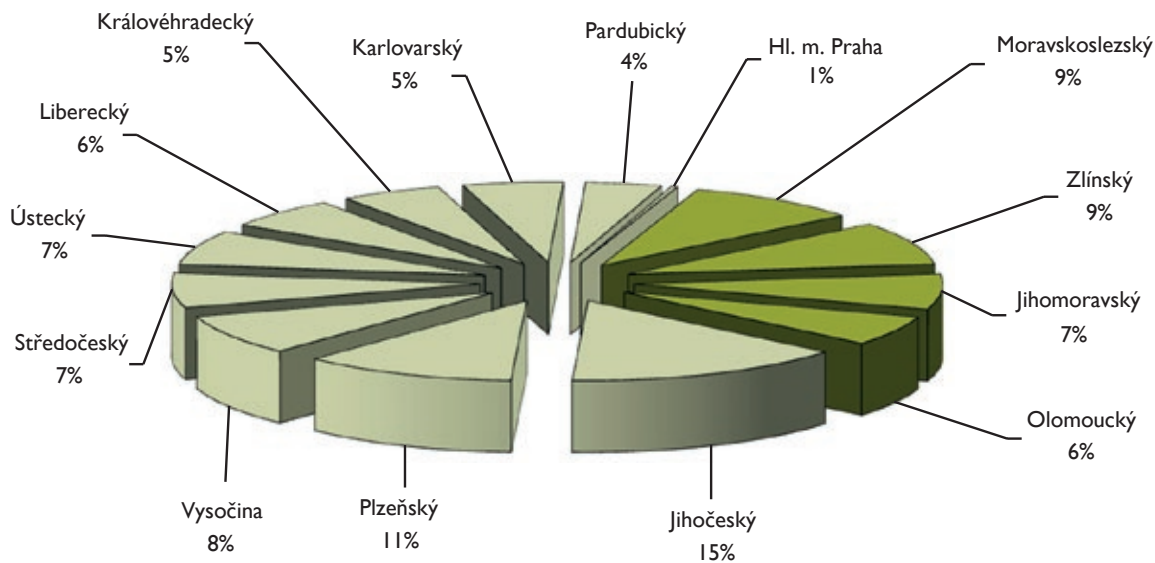
Kraj ¹⁾	Výměra celkové půdy v EZ (ha) ²⁾	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	54 056	4 810	49 175	68	123 990	43,6	9,0	73,8	11,2
Liberecký	34 130	2 048	31 623	423	139 350	24,5	3,2	47,3	29,4
Moravskoslezský	55 265	4 845	49 939	461	273 646	20,2	2,9	57,7	61,4
Zlínský	36 838	5 686	30 182	958	192 593	19,1	4,7	52,3	23,3
Ústecký	46 852	2 946	43 230	668	275 109	17,0	1,6	59,0	5,4
Jihočeský	75 309	6 091	69 030	175	489 107	15,4	2,0	41,4	7,8
Plzeňský	58 072	10 052	47 789	221	377 477	15,4	4,0	43,2	12,4
Olomoucký	37 237	2 625	34 367	210	277 850	13,4	1,3	60,7	5,6
Královéhradecký	22 802	2 522	20 091	188	276 917	8,2	1,3	28,2	4,4
Pardubický	14 255	1 739	12 422	93	270 348	5,3	0,9	20,1	4,9
Vysočina	19 488	6 899	12 440	145	408 543	4,8	2,2	15,1	22,6
Jihomoravský	18 219	11 443	4 879	1 886	424 021	4,3	3,3	16,2	7,1
Středočeský	18 359	4 656	13 043	645	659 623	2,8	0,9	18,1	4,5
Hl. m. Praha	79	24	46	9	19 800	0,4	0,2	5,3	1,5
Celkem	490 960	66 386	418 255	6 149	4 208 374	11,7	2,2	41,7	8,2

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.²⁾ Celková výměra v EZ nezahrnuje plochu rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda v LPIS. Z tohoto důvodu je zde uváděný podíl půdy v EZ na celkové zemědělské půdě nižší (11,7 % oproti 12,0 %).

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR (ČÚZK); zpracoval ÚZEI.

Graf 3 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2016

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); zpracoval ÚZEI.

Graf 4 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2016

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); zpracoval ÚZEI.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2016 působilo v EZ celkem 4 903 subjektů, což představuje nárůst o 236 subjektů, resp. o 5,1 % v porovnání s rokem 2015. Rostoucí trend byl, s výjimkou roku 2014, ve kterém se celkový počet subjektů snížil o 0,4 %, vysledován i v předchozích letech (nárůst o 6,2 % v roce 2015 a nárůst o 0,5 % v roce 2013).

K 31. 12. 2016 bylo v EZ registrováno 4 265 ekofarem (resp. 4 243 ekologických podnikatelů), z nichž 219 (5,1 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin³ a 71 ekofarem mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně vzrostl o 3,6 %. Během roku 2016 ukončilo svoji činnost 315 ekologických zemědělců, naopak 462 subjektů se nově registrovalo (viz Tab. 8).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2016 registrováno 607 subjektů (resp. 639 výrobních míst). Meziročně

³ Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší než uvádí export REP.

jde o navýšení o 12,0%, což představuje významné oživení a první dvouciferný nárůst od roku 2009.

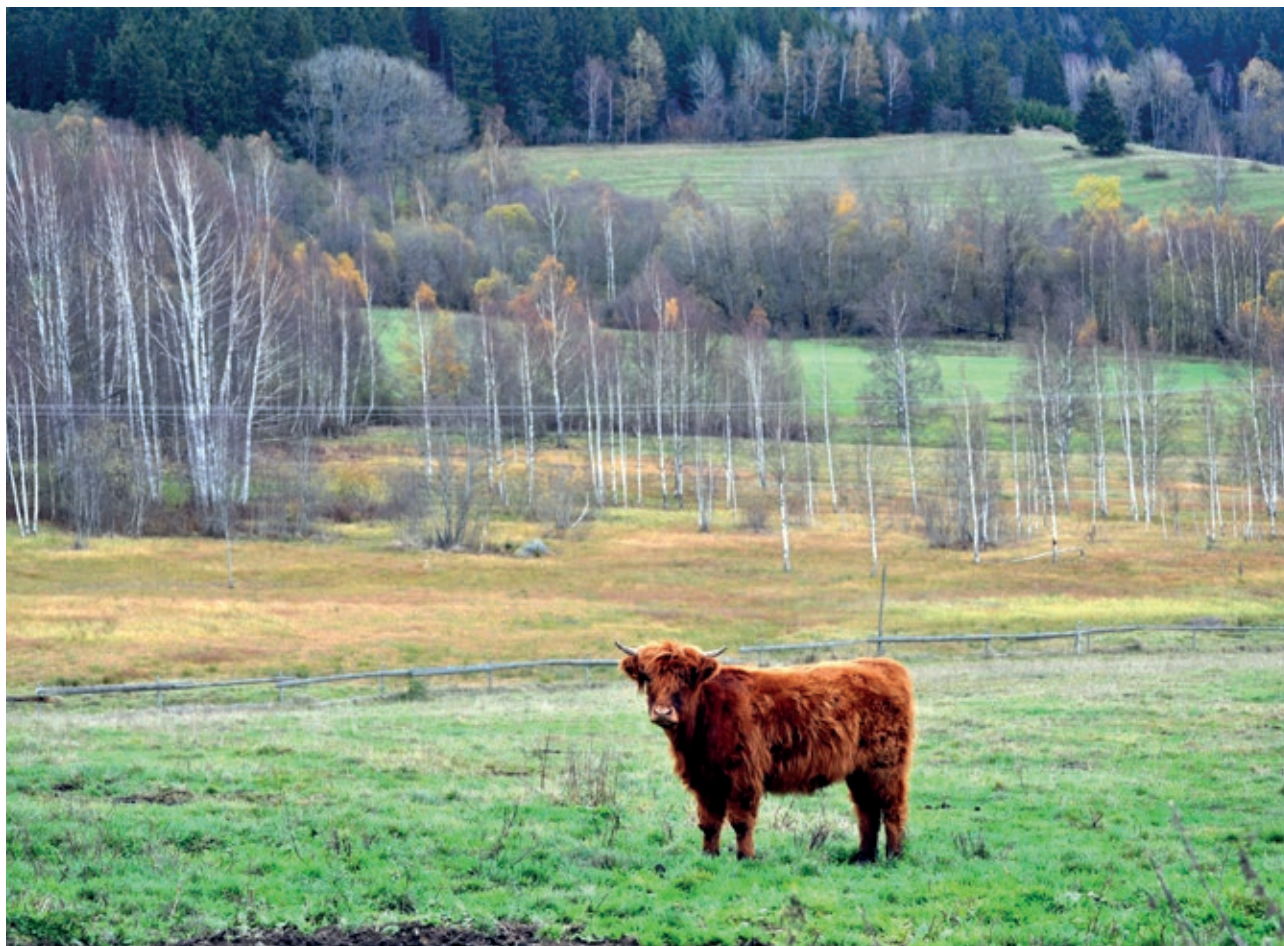
Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování (za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin). Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2016 vzrostl na 501 subjektů (resp. 558 provozoven), což představuje meziroční nárůst o 22,5%

a jedná se o druhý nejvyšší nárůst od roku 2009 (nejvyšší 30,8% růst byl zaznamenán v roce 2012). Výrazně opět stoupl počet dovozců i vývozců ze/do 3. zemí (o 36,7% a 37,1 %). V obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), ty se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusejí registrovat, pokud pouze prodávají již zabalené a označené bioprodukty konečným spotřebitelům.

Tab. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2015 a 2016

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů/provozoven		Meziroční změna 2016/15	
	2015	2016	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 096 / 4 115	4 243 / 4 265	147 / 150	3,6
Výrobci biopotravin	542 / 579	607 / 639	65 / 60	12,0
Distributoři bioproduktů a biopotravin	409 / 439	501 / 558	92 / 119	22,5
Výrobci krmiv	42 / 42	49 / 49	7 / 7	16,7
Výrobci osiv	40 / 42	44 / 46	4 / 4	10,0
Ekologičtí včelaři	14 / 14	12 / 12	-2 / -2	-14,3
<i>Z toho dále:</i>				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	139 / 139	190 / 190	51 / 51	36,7
Vývozcí biopotravin do 3. zemí	70 / 70	96 / 96	26 / 26	37,1
Faremní zpracovatelé	204 / 204	219 / 219	15 / 15	7,4

Zdroj: REP; zpracoval ÚZEI.

2. DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy statistických šetření EZ prováděných ÚZEI zpětně za předchozí rok, tedy většinou za rok 2015. Zjišťovány jsou informace týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek a stanovení potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě.

2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2016)

Z celkového počtu 4 280 respondentů uvedlo 155 ekofarem (tj. 3,6 %), že provozovalo v roce 2016 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Jednalo se o výrazně nižší podíl, než byl zjištěn v předchozích letech (např. v roce 2014 to bylo 10,5 %, v roce 2015 již jen 5,6 %).

Z uvedených 155 ekofarem uvedlo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 89 podniků (57 %), přičemž 72 z nich realizovalo souběh pouze v RV. Částečně na konvenčních plochách hospodařily tedy 2 % ekofarem. Souběh v živočišné výrobě (tzn. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 83 ekofarem, z toho souběh pouze v ŽV mělo 66 ekofarem. Jinak řečeno, 17 ekofarem (tj. 11 %) provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byla drůbež (28 farem) a masný skot (21 farem). Méně farem už se věnovalo konvenčnímu chovu prasat (14 farem), chovu ovcí (11 farem) a chovu koz (10 farem). Chov mléčného skotu v konvenci uvedlo 9 farem a chov koní 6 farem. Celkem 14 farem chovalo konvenčně také jiné druhy zvířat, např. jeleňovité (především dančky), lamy, králíky, pštrosy, ryby a včely.

2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2015)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2016 na výsledek hospodaření v roce 2015), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 280 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2015 se ziskem 89,1 % farem (3 814 subjektů), 3,2 % realizovalo ztrátu a zbylých 7,7 % (330 subjektů) údaj neuvědlo (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2015), zůstává 3 956 ekofarem, z nichž 96,4 % uvedlo, že v roce 2015 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 3,4 % ekofarem (tj. 136 subjektů). Jedná se o mírně horší výsledek, než byl dosažen v roce 2014, kdy realizovalo ztrátu 2,1 % subjektů.

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké (rozpětí od 0,14 ha až po 423 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy zaměřující se na produkci plodin na orné půdě (a to i v kombinaci s pěstováním trvalých kultur), kdy ztrátu vykázalo 7,3 % podniků. Všechny kombinace hospodaření zaznamenaly meziroční pokles ziskovosti, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl u subjektů s trvalými travními porosty v kombinaci s ornou půdou.

Tab. 9 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2014 a 2015

Užití půdy	Počet ekofarem	HV kladný	HV záporný	HV neuvědli	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2014	2015
OP vč. zeleniny	192	178	13	1	95,5	92,7
TTP	1 769	1 716	51	2	97,8	97,0
TK	172	160	12	0	97,1	93,0
OP + TTP	1 215	1 181	33	1	98,7	97,2
OP + TK	87	81	6	0	96,5	93,1
TTP + TK	217	205	12	0	97,2	94,5
OP + TTP + TK	259	250	8	1	98,2	96,5
Bez půdy ¹⁾	45	43	1	1	88,2	95,6
Celkem	3 956	3 814	136	6	97,9	96,4

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾ V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2015 zahrnuty subjekty mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, dále pak farmy, které následně v roce 2016 ukončily činnost.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016; data od 3 956 subjektů za rok 2015.

2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2015)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2015 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 956 subjektů).

V roce 2015 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 10 422 osob, z toho 76,1 % na plný úvazek, 11,4 % na částečný úvazek a 12,5 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá třetina na rodinné členy (3 667 osob), z nichž 80 % pracovalo na plný úvazek a 19 % na částečný úvazek (viz Tab. 10).

Meziročně došlo v roce 2015 k významnému snížení podílu sezónních pracovníků ve prospěch zejména pracovníků na částečný úvazek, přičemž jednoznačně narůstá podíl pracovníků najímaných mimo rodinu. V roce 2015 činil podíl sezónních a příležitostných pracovníků z řad rodinných příslušníků 3,7 %, zatímco v roce 2007 to bylo 17,0 %. Z dlouhodobého srovnání také vyplývá, že mírně narůstá podíl rodinných členů u pracovníků na plný úvazek (z 28 % v roce 2007 na 37 % v roce 2015) a naopak klesá jejich zastoupení u pracovníků na částečný úvazek (z 69 % v roce 2007 na 58 % v roce 2015).

Celkově počet pracovních sil v roce 2015, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)⁴, činil 8 473 pracovníků, což je téměř srovnatelná hodnota s počtem 8 449 pracovníků v roce 2014. Vzhledem k meziročnímu 13 % nárůstu počtu ekofare, došlo

k dalšímu mírnému poklesu průměrného počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,42 na 2,14 AWU. V rámci ČR se tato hodnota dle Strukturálního šetření v zemědělství v roce 2016 pohybovala okolo 3,94 pracovníka na zemědělský podnik (dle FSS 2016)⁵.

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z. p. 1,71 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem se jedná o 3,02 pracovníka (dle FSS 2016). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2015 připadalo v průměru 58 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 33 ha z. p. Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno zvýšením počtu pracovníků na 100 ha z. p. z původních 1,32 AWU v roce 2007. Naopak v zemědělství jako celku (resp. konvenci) dochází trvale k poklesu tohoto ukazatele z 3,76 AWU (FSS 2007) na 3,02 AWU (FSS 2016).

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofare (např. u ekofare s výměrou do 100 ha připadlo v roce 2015 na 1 pracovníka jen 25 ha, u ekofare s výměrou mezi 100 až 500 ha šlo již o 74 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 83 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofare s chovem skotu na TTP (1,6 AWU/100 ha z. p. neboli zhruba 64 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (pouhých 3,6 ha na 1 pracovníka).

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2015 uvedena ve výši 2,3 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,7 AWU pro konvenci.

Tab. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2014 a 2015

Počet pracovníků na ekofarmách	2014		2015		Meziroční změna 2015/2014
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	7 838	72,3	7 929	76,1	1,2
z toho rodinných členů	2 954	37,7	2 923	36,9	-1,0
Pracovníci na částečný úvazek	1 034	9,5	1 191	11,4	15,2
z toho rodinných členů	555	53,7	696	58,4	25,4
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 968	18,2	1 302	12,5	-33,8
z toho rodinných členů	65	3,3	48	3,7	-26,2
Pracovníci celkem	10 840	100,0	10 422	100,0	-3,9
z toho rodinných členů	3 574	33,0	3 667	35,2	2,6
Přepočet na AWU¹⁾	8 449	x	8 473	x	0,3
Počet farem ²⁾	3 487	x	3 956	x	13,4
AWU/ekofarma	2,42	x	2,14	x	-11,6
AWU/100 ha z. p.	1,71	x	1,71	x	0,1
100 ha z. p./AWU	58	x	58	x	-0,1

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2015 již hospodařily ekologicky a vyplnily dotazník pro rok 2016.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016.

4 Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

5 Zdroj dat: Strukturální šetření v zemědělství 2016.

2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2015)

Přímý prodej z ekofaremu zahrnuje prodej přímo konečným spotřebitelům (tzv. prodej ze dvora). Jedná se zejména o prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 4 280 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2015 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 2 986 ekofaremu, z nichž 97 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. okolo 3,3%, což je podobný výsledek jako v předchozích dvou letech, viz Tab. 11). Podíl prodeje „ze dvora“ je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obrátu ekofarmy (viz Tab. 12). Od roku 2012 je podíl přímého prodeje na celkovém obrátu ekofarmy rozdělen do čtyř kategorií. Kategorie pod 10% a nad 50% zůstala zachována a do většího detailu byla rozdělena kategorie 10–50%.

Z údajů je patrné, že u zhruba čtvrtiny ekofaremu má dlouhodobě obrát přímého prodeje významnou roli a představuje nadpoloviční podíl na jejich celkovém obrátu (24% faremu

v roce 2015). Další pětina faremu uvádí obrát za přímý prodej v rozmezí 26 až 50% jejich celkovém obrátu. U zbylé zhruba poloviny faremu podíl přímého prodeje nedosahuje ani čtvrtiny jejich celkovém obrátu a jejich zastoupení v kategorii do 10% a v kategorii 11 až 25% se každoročně mění. V roce 2015 ve prospěch první kategorie, kdy více než třetina faremu ocenila přínos prodeje z farmy pod 10% celkovém obrátu podniku.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstala podobně jako v předchozích letech vyrovnaná struktura faremního prodeje. Nejvíce ekofaremu (58%) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, 42% ekofaremu na prodej rostlinných produktů. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (22 faremu), prodej mléka (15 faremu), prodej masa (25 faremu) – převážně hovězího a vajec (7 faremu). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (jablka, hrušky, švestky) včetně sušeného a výrobků z něj (19 faremu) a zeleniny (6 faremu) – nejčastěji cibule, česnek a dýně. Prodáváno bylo také víno z hroznů (10 faremu) a brambory (6 faremu).

Tab. 11 Počet ekofaremu prodávajících bioprodukty a biopotravin ze dvora (2008–2015)

Položka	2008		2010		2012		2013		2014		2015		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	2 739	100	4 024	100	3 928	100	3 808	100	4 109	100	4 280	100	4,2
Ekofarmy s možností prodeje bio	930	34,0	2 027	50,4	2 808	71,5	3 374	88,6	3 271	79,6	2 986	69,8	-8,8
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora	136	14,6	107	5,3	75	2,7	108	3,2	109	3,3	97	3,3	-11,0

Pozn.: V tabulce je uveden u ekofaremu s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofaremu, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2016.

Tab. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obrátu ekofarmy (2008–2015)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obrátu ekofarmy činil			
	<10 %	10–50 %	51 a více %	
2008	53 % faremu	31 % faremu	16 % faremu	
2009	25 % faremu	51 % faremu	24 % faremu	
2010	40 % faremu	34 % faremu	26 % faremu	
2011	36 % faremu	37 % faremu	27 % faremu	
Rok	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % faremu	33 % faremu	18 % faremu	23 % faremu
2013	25 % faremu	24 % faremu	17 % faremu	34 % faremu
2014	25 % faremu	32 % faremu	18 % faremu	25 % faremu
2015	34 % faremu	19 % faremu	23 % faremu	24 % faremu

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2016.

3. STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

V následující kapitole je věnována pozornost struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2016. Dále jsou zde zahrnuty i údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2015. Sběr údajů o produkci na ekofarmách je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, tedy za rok předchozí, proto se liší od základních statistických údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2016.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem v roce 2016 obhospodařováno celkem 488 749 ha, z nichž 13,3 % zaujímala orná půda (tj. 64 877 ha; z toho 21 % v přechodném období); 85,5 % tvořily trvalé travní porosty (417 987 ha; z toho 11 % v přechodném období) a 1,2 % připadlo na plochy trvalých kultur (5 885 ha; z toho 17 % v přechodném období), viz Tab. 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v předchozích letech pícniny (44% podíl) a obiloviny (43% podíl). Podobně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilovinami pšenice a oves. Tyto dvě plodiny společně zaujímaly 46% celkové plochy obilovin v EZ. Dalšími významnými obilovinami s podílem ploch nad 10% byly špalda (16,4 %), tritikále (14,2%) a ječmen (11,3 %). V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (86% podíl),

na rozdíl od konvenčního systému hospodaření, kde s téměř 62% podílem převládají jednoleté pícniny, zejména kukuřice na siláž.

Podobně jako v předchozím roce došlo v roce 2016 ke zvýšení výměry ploch u luskovin na zrna (nárůst o 14,4 %). V rámci luskovin dominovalo pěstování hrachu (36,5%) a pelušky (32,9 %). Plochy technických plodin mírně klesly o 7 % oproti předchozímu roku. V rámci technických plodin se snížila mírně plocha olejnin (o 2,7 %), klesla zejména výměra tykve olejné a hořčice. Naopak vzrostla výměra slunečnice, řepky a zejména sóji. Stejně jako v předchozím roce došlo i v roce 2016 k poklesu výměry u kategorie LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny), a to o dalších 7,4%. Oproti minulému roku, kdy byl pokles způsoben snížením výměry kmínu, jde nyní zejména o pokles ploch ostropestřce (o 70,2 %). Oproti předchozímu roku se snížila plocha orné půdy, na níž se pěstuje osivo a sadba (o 34 %).

Pěstování okopanin a zeleniny zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina zabírá jen 0,3 % orné půdy. Největší podíl ploch v rámci zeleniny tvořila zelenina plodová (65%) s převahou dýně (včetně patisonů a cuket). Významnou část ploch zabírala také zelenina kořenová (22 %), zejména mrkev a cibule. U okopanin došlo stejně jako v roce 2015 k poklesu ploch o 6 %, zabírají trvale okolo 0,4% orné půdy a jde převážně o pěstování brambor (přes 90% ploch okopanin).

Plochy TTP (louky a pastviny) zůstaly na téměř stejné úrovni jako v letech 2015 a 2014.

Tab. 13 *Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2016*

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
OP celkem	1 388	13 585,50	51 291,92	64 877,42	163 822,88	n. a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	625	5 178,09	22 455,29	27 633,38	64 897,89	2,89
Z toho: pšenice obecná	297	2 364,55	5 542,94	7 907,49	17 714,69	3,20
špalda	117	234,10	4 290,81	4 524,91	13 081,66	3,05
žito	76	364,05	1 321,29	1 685,34	3 686,94	2,79
ječmen	208	542,38	2 587,32	3 129,70	6 748,38	2,61
oves	327	864,08	4 024,09	4 888,17	10 560,15	2,62
tritikále	175	679,05	3 235,05	3 914,10	9 352,72	2,89
kukuřice na zrna	11	62,50	600,93	663,43	2 556,20	4,25
pohanka	35	8,95	707,98	716,93	927,83	1,31
Luskoviny na zrna celkem	117	269,59	2 363,15	2 632,74	4 757,76	2,01
Z toho: hrách	58	158,28	801,42	959,70	1 786,32	2,23
bob	10	4,90	65,74	70,64	65,76	1,00
lupina	19	44,11	220,42	264,53	451,68	2,05
sója	6	16,23	377,51	393,74	530,23	1,40
peluška	36	35,20	830,63	865,83	1 837,74	2,21

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Okopaniny celkem	185	39,52	193,10	232,62	2 912,53	15,08
Z toho: brambory	178	36,05	174,57	210,62	2 487,65	14,25
Technické plodiny celkem	115	749,35	2 332,59	3 081,94	2 314,17	0,99
Olejníny	64	511,00	1 489,47	2 000,47	1 796,60	1,21
Z toho: slunečnice	6	71,73	12,76	84,49	29,77	2,33
sója	2	0,00	239,27	239,27	533,86	2,23
řepka a řepice	4	164,21	183,93	348,14	529,23	2,88
mák	4	12,18	32,08	44,26	31,02	0,97
hořčice	36	175,10	349,88	524,98	317,49	0,91
tykev olejná	16	87,77	645,94	733,71	341,87	0,53
LAKR	53	234,00	744,88	978,88	429,00	0,58
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	93	16,33	172,46	188,79	916,68	5,32
Košťáloviny/brukvovité	36	0,14	11,52	11,66	42,34	3,68
Z toho: hlávkové zelí	26	0,01	4,77	4,78	18,62	3,90
Listová/stonková zelenina	29	0,48	4,59	5,07	11,57	2,52
Plodová zelenina	59	12,39	110,75	123,14	597,79	5,40
Z toho: dýně	48	11,16	102,27	113,43	556,68	5,44
Kořenová a hlízová zelenina	69	0,79	40,28	41,07	254,60	6,32
Z toho: mrkev	47	0,06	15,40	15,46	142,70	9,27
Luskoviny	13	2,51	1,95	4,46	5,51	2,83
Jahody	20	0,01	2,89	2,90	4,27	1,48
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 064	5 928,87	22 667,80	28 596,67	87 759,34	3,87
Jednoleté pícniny – v seně	124	607,88	3 338,23	3 946,11	13 963,91	4,18
Kukuřice na zeleno (na siláž)	9	32,79	163,57	196,36	990,61	6,06
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	118	575,09	3 174,66	3 749,75	12 973,30	4,09
Víceleté pícniny – v seně	1 008	5 320,99	19 329,57	24 650,56	73 795,43	3,82
Další plodiny na orné půdě	33	15,49	315,83	331,32	263,93	n. a.
Půda ladem (součást osevního postupu)	57	1 276,83	606,27	1 883,10	0,00	n. a.
TTP celkem (píce v seně)	3 099	46 668,64	371 317,98	417 986,62	1 215 231,24	3,27
Trvalé kultury celkem	619	1 006,21	4 878,78	5 884,99	8 934,73	1,89
Ovocné sady	530	799,23	3 546,15	4 345,38	5 200,90	1,51
jabloně	411	458,14	1 424,12	1 882,26	3 256,39	2,35
hrušně	204	41,07	262,19	303,26	248,74	0,96
meruňky	88	42,96	394,04	437,00	325,81	0,83
nektarinky	6	0,00	4,23	4,23	4,15	0,98
broskvoně	35	2,04	26,34	28,38	16,76	0,64
třešně/višně	197	112,33	384,88	497,21	248,31	0,66
švestky	332	103,89	931,82	1 035,71	986,10	1,09
ostatní ovoce	39	38,80	118,53	157,33	114,64	1,07
ořechy	87	19,62	154,11	173,73	95,32	0,63
bobuloviny	44	24,49	308,82	333,31	337,54	1,20
Vinice	85	147,08	745,49	892,57	3 233,66	4,38
Chmelnice	4	0,00	10,63	10,63	10,30	0,97

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2015 a 2016 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2016

Plodiny	2015 (EZ)		2016 (EZ)		Struktura plodin 2016 (%)	Meziroční změna (%)			2016 (ČR)				Podíl (%) na celkové	
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkcí	hektar. výnosu	
													hektar. výnosu	hektar. výnosu
Obiloviny	27 903,98	65 846	27 633,38	64 898	42,59	-1,44	2,68	1 359 014	8 596 408	6,33	2,03	0,75	45,69	
Pšenice	7 285,90	17 091	7 990,76	17 778	28,92	4,02	6,44	839 710	5 454 663	6,50	0,95	0,33	49,26	
Špalda	3 262,26	9 470	4 524,91	13 082	16,37	38,13	1,05	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	
Ječmen	3 718,05	7 618	3 129,70	6 748	11,33	-11,42	-1,59	325 725	1 845 254	5,67	0,96	0,37	46,04	
Žito	2 285,48	5 481	1 685,34	3 687	6,10	-32,74	0,26	20 951	104 353	4,98	8,04	3,53	56,02	
Oves	5 753,48	12 289	4 888,17	10 560	17,69	-14,07	6,76	37 566	132 220	3,52	13,01	7,99	74,56	
Tritikále	3 931,16	9 955	3 914,10	9 353	14,16	-6,05	-7,48	39 595	193 198	4,88	9,89	4,84	59,25	
Kukuřice na zrno	587,32	2 077	663,43	2 556	2,40	23,05	3,37	86 407	845 765	9,79	0,77	0,30	43,46	
Luskoviny na zrno	2 300,51	3 556	2 632,74	4 758	4,06	33,81	19,71	35 633	84 623	2,37	7,39	5,62	84,78	
Hrách	556,87	776	959,70	1 786	36,45	130,12	30,14	26 601	68 703	2,58	3,61	2,60	86,30	
Lupina	254,08	392	264,53	452	10,05	15,27	31,51	2 969	5 854	1,97	8,91	7,72	103,94	
Okopaniny	246,93	2 933	232,62	2 913	0,36	-0,68	16,14	84 647	4 835 233	57,12	0,27	0,06	26,40	
Brambory	212,46	2 355	210,62	2 488	90,54	5,61	15,75	23 414	699 605	29,88	0,90	0,36	47,69	
Technické plodiny	3 313,51	1 914	3 081,94	2 314	4,75	20,89	36,50	476 738	1 487 354	3,12	0,65	0,16	31,80	
Olejniny	2 056,31	1 235	2 000,47	1 797	64,91	45,42	58,09	470 178	1 476 483	3,14	0,43	0,12	38,41	
Řepka	216,73	0	348,14	529	17,40	n.a.	n.a.	392 991	1 359 125	3,46	0,09	0,04	83,20	
Hořčice	616,84	514	524,98	317	26,24	-38,19	-16,48	11 770	12 391	1,05	4,46	2,56	86,19	
LAKR	1 057,02	532	978,88	429	31,76	-19,34	-10,18	5 297	4 045	0,76	18,48	10,61	75,42	
Zelenina	235,46	1 458	188,79	917	0,29	-37,14	-38,56	10 202	227 907	22,34	1,85	0,40	23,79	
Příchyn	29 797,05	91 648	28 596,67	87 759	44,08	-4,24	3,14	477 731	3 537 770	7,41	5,99	2,48	52,28	

Pozn.: V tabulce jsou u některých plodin (lupina, hrách, hořčice aj.) uváděny hektarové výnosy v EZ téměř shodné nebo i vyšší než v konvenci. Je to dáno tím, že se jedná částečně i o odhady produkce na daný rok a skutečné výnosy jsou zjišťovány zpětně v rámci šetření v následném roce.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracoval ÚZEI.

Plocha TK meziročně klesla o 12% a je tvořena převážně ovocnými sady (83 %). Největší zastoupení mezi ovocnými stromy mají jabloně a švestky (43, resp. 24 %). Vinice zabírají 15 % ploch TK a jejich výměra meziročně klesla o 13%. Plocha chmelnic zůstává i nadále zanedbatelná.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2016 dosáhl 1 388 tis. tun (pokles o cca 16 tis. tun, tj. o 1 % proti roku 2015), z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 94% (tj. 1 215 tis. tun sena z TTP a dalších 88 tis. tun sena z pícnin na OP). Celková produkce jen z orné půdy činila 163,8 tis. tun (12% podíl), z toho 40 % tvořila produkce obilovin (64,9 tis. tun) a 54 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahuje největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice obecná (27% podíl), poprvé se na druhou pozici před oves dostala špalda s 20% podílem. Oproti roku 2015 nedošlo u obilovin k zásadním změnám v hektarových výnosech, výjimkou byla jen pohanka a proso s vyšším než 20% poklesem výnosů. Nižší výnos proti předchozímu roku byl zjištěn ještě u zeleniny (o 39 %), a to především u zeleniny kořenové (mrkve) a částečně i zeleniny košťálové. Naopak k meziročnímu navýšení hektarového výnosu došlo u okopanin (o 16 %), luskovin na zrno (o 20 %), technických plodin (zejména olejnin) o 37% a mírně okolo 3 % u pícnin a obilovin celkem.

Celková produkce u TK dosáhla 8 935 tun (meziroční navýšení o 4 %). Z tohoto množství připadá 58% na ovocné sady (jádroviny, peckoviny), necelých 5 % na ořechy a bobuloviny a 36 % na vinice. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (63% podíl), následovaly švestky (19% podíl) a meruňky (6% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů se proti roku 2015 zvýšil z 1,23 t/ha na 1,51 t/ha a zůstává stále na nízké úrovni. Důvodem jsou především

rozsáhlé plochy mladých sadů, které ještě nezačaly plodit, nižší plodnost starších a krajinnotvorných sadů zahrnutých pod EZ i nepříznivé počasí (jarní mrazy, sucho).

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší podíl luskoviny na zrno (7,4%) a pícniny na OP (6,0 %), viz Tab. 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR činí 2,0%. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozím roce u ovsu (13,0 %), tritikále (9,9%) a žita (8,0 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také léčivé, aromatické a kořeninové rostliny s podílem přes 18% na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno také drží prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s 5,6% podílem, následují pícniny s 2,5% podílem. Produkce obilovin v EZ tvoří 0,8% z jejich celkové sklizně, podíl jen okolo 0,4% má zelenina a brambory. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje kmín (8,5 %), oves (8,0%) a lupina na zrno (7,7 %). Hranici 5% se dlouhodobě blíží také tritikále. Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2016 pohybovaly v rozmezí 43–75% výnosu konvenčního, luskoviny kolem 85%, brambory téměř 48%, olejnin vzrostly na cca 38% a pícniny naopak klesly na 52% konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně klesl o 3,5%, přičemž nejvyšší pokles byl zaznamenán meziročně u zeleniny (o 37%) a dále pícnin (o 4 %). Naopak nejvyšší nárůst produkce dosáhly luskoviny na zrno (o 34%) a technické plodiny (o 21 %).

3.2 Živočišná výroba a produkce

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2016 další nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat, a to téměř o 2%. Na ekofarmách bylo chováno více než 407 tis. kusů zvířat, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 202 tis. DJ⁶. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (247 tis. kusů a 88% podíl na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí (101 tis. kusů a 7% podíl); (viz Tab. 15).

V roce 2016 byla zachována růstová tendence stavů **skotu** (meziroční nárůst o 3,8 %). Nejvíce rostoucí kategorií byly krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM), jejichž počet se meziročně zvýšil o 6,0%. Naopak stavy dojnic poklesly o 6,2%, což představuje nejvyšší pokles od roku 2010. Jednou z pravděpodobných příčin tohoto poklesu je ukončení chovů s větším počtem ekologicky chovaných dojnic u dvou významnějších zemědělských subjektů. Díky této skutečnosti došlo k dalšímu prohloubení rozdílu mezi podílem dojnic na celkovém stavu skotu v EZ a celorepublikovým podílem (2,8% v EZ proti celkovým 26,3% dojnic v ČR).

V případě ekologicky chovaných **ovcí** byla zaznamenána negativní bilance, a to jak v počtu farem, tak ve stavech zvířat. V roce 2016 se chovu ovcí, ve srovnání s rokem předešlým, věnovalo o 13 chovatelů méně a počet zvířat meziročně poklesl o 1,5%. Také v chovu **koz** byla zaznamenána sestupná tendence počtů chovaných zvířat (meziroční pokles o 4,4 %). Jednou z příčin je, podobně jako v případě dojnic, ukončení chovu koz u dvou významných chovatelů.

U chovů **prasat** došlo k obnovení růstového trendu počtu chovaných zvířat, který byl přerušen téměř 12% poklesem v roce 2015, a to i přes navýšení počtu chovatelů. V roce 2016 se registrovali další 4 noví chovatelé, stavy prasat vzrostly o 10,3% a vrátily se tak na úroveň z roku 2014.

Také v rámci chovu **drůbeže** pokračovala růstová tendence, i když v menší míře než v předchozích letech. V roce 2016 došlo k meziročnímu navýšení počtu bio drůbeže o 1,2%. Zvýšení stavů bylo zaznamenáno zejména u kategorie ostatní drůbež – krůty, kachny a husy (nárůst o 8,2%) a dále u brojlerů (nárůst o 3,3 %). Naopak počet nosnic meziročně poklesl o 3,0%.

V roce 2016 došlo k výraznému navýšení počtu chovaných **včelstev**, a to především u jednoho subjektu. Podstatné snížení bylo naopak zaznamenáno v případě počtu ryb chovaných v podmínkách ekologického zemědělství. Důvodem je především výrazné omezení jednoho ze zavedených chovů z důvodu problematického uplatnění produkce.

Ze srovnání zastoupení hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR vychází, že v režimu EZ je chováno přes 17% skotu (2% podíl mají dojnice), 46 % ovcí, 35% koz a 22% koní. Podíl ekologicky chované drůbeže na celkových počtech zůstává zanedbatelný (0,2 %), podobně je tomu u podílu bio prasat, který se dlouhodobě pohybuje kolem hodnoty 0,1 %. Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy se počty krav BTM v EZ od roku 2001 zvýšily více než sedminásobně (z necelých 16 tis. na více než 112 tis. kusů) a tvoří dnes 53% všech krav BTM v ČR.

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2015 a 2016

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2016/15 (%)
	2016	2015	2016	
Koně	753	7 022	7 039	0,24
Skot	2 254	237 635	246 684	3,81
Z toho: dojnice	126	7 370	6 913	-6,20
KBTPM	2 044	105 847	112 172	5,98
Ovce	956	102 523	101 022	-1,46
Kozy	300	9 656	9 229	-4,42
Prasata	37	1 761	1 942	10,28
Drůbež	79	41 320	41 808	1,18
Z toho: brojleři	7	21 842	22 554	3,26
nosnice	49	16 337	15 855	-2,95
Králíci	3	61	47	-22,95
Včely (počet rojů)	5	27	80	196,30
Ostatní zvířata ²⁾	99	314	385	22,61
Ryby	3	202 903	85 765	-57,73

¹⁾ Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

²⁾ Kategorie ostatní zvířata zahrnovala v roce 2015: 188 poniků, 40 oslů a 86 bizonů a v roce 2016: 213 poniků, 45 oslů a 127 bizonů.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016.

6 DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 5,3 % skotu, 7,6 % ovcí, 12,3 % koz, 5,3 % prasat a 22,3 % koní ještě není plně chováno v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2016 chováno téměř 390 tis. kusů přežvýkavců a koní, což představuje 221 tis. DJ (viz Tab. 16). Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 67 % (resp. 88 %

při přepočtu na DJ). Zatížení travních porostů⁷ se v EZ při výměře 417 987 ha TTP pohybovalo v roce 2016 okolo 0,53 DJ/ha a mírně vzrůstá (z 0,31 DJ/ha TTP v roce 2001).

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarm (tj. produkce, která může být prodána v bio kvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2015 a 2016

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2016/15 (%)
	2016	2015	2016	
Skot celkem	2 577	251 699	260 559	3,52
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	1 940	52 227	53 805	3,02
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 231	58 190	58 708	0,89
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 448	141 282	148 046	4,79
Ovce celkem	1 127	109 092	109 377	0,26
Kozy celkem	372	10 391	10 521	1,25
Koně celkem	961	8 662	9 059	4,58
Přežvýkavci a koně	x	379 844	389 516	2,55
Prasata celkem	46	2 006	2 051	2,24

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016.

⁷ Počet DJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu. DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2015 a 2016

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna 2016/15 (%)
			2016	2015	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 794	10 381,79	10 866,05	4,66
Hovězí – maso	1 000 kg	1 402	5 937,50	6 062,75	2,11
Hovězí – zástav	1 000 kg	1 407	4 444,29	4 803,30	8,08
Skopové/jehněčí	1 000 kg	752	666,74	588,21	-11,78
Skopové/jehněčí – maso	1 000 kg	549	532,45	427,87	-19,64
Skopové/jehněčí – zástav	1 000 kg	419	134,29	160,34	19,40
Kozí	1 000 kg	112	21,27	18,04	-15,22
Vepřové	1 000 kg	28	107,87	130,14	20,64
Drůbeží	1 000 kg	23	117,07	112,94	-3,53
Králíčí	1 000 kg	2	0,11	0,12	9,09
Rybí	1 000 kg	2	1,31	0,22	-83,21
Živá zvířata – prodej jako zástav					
Zástav – telata	kusy	1 407	49 381	53 370	8,08
Zástav – ovce	kusy	419	13 429	16 034	19,40
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	84	32 607,23	32 753,88	0,45
– ovčí	1 000 l	5	62,00	65,50	5,65
– kozí	1 000 l	28	89,40	96,35	7,77
Upravené mléko – kravské	1 000 l	9	147,65	150,17	1,71
– ovčí	1 000 l	2	10,34	9,39	-9,19
– kozí	1 000 l	10	34,96	45,44	29,98
Sýr – kravský	1 000 kg	22	62,40	70,01	12,20
– ovčí	1 000 kg	9	21,85	23,67	8,31
– kozí	1 000 kg	24	37,88	37,80	-0,21
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	11	107,48	86,99	-19,06
Tvaroh	1 000 kg	14	31,10	39,98	28,52
Máslo	1 000 kg	6	2,34	2,00	-14,33
Smetana	1 000 l	6	40,65	39,08	-3,87
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	48	210,39	209,18	-0,57
Med	1 000 kg	4	0,27	1,73	550,94

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016.

Produkce masa (bez započtení zástavu) vzrostla o 0,5 % oproti roku 2015 a činila 6 752 tun. Největším podílem je zastoupeno hovězí maso, jehož produkce se meziročně zvýšila o 2,1 % a podobně jako v předešlých letech představuje téměř 90 % podíl na celkové produkci biomasa. Výrazný pokles nastal naopak u produkce skopového a kozího masa. Produkce skopového masa meziročně poklesla o 19,6 % a jeho podíl na celkovém objemu biomasa se snížil na 6,3 %. Jedná se o druhý nejčastější druh masa, po hovězím, produkovaný v biokvalitě. Produkce kozího masa poklesla o 15,2 %, jeho zastoupení na produkci biomasa celkem je minimální. Výraznější nárůst byl zaznamenán u vepřového masa, jehož produkce se meziročně zvýšila o 20,6 %. Podíl na celkové produkci masa v biokvalitě se však stále pohybuje okolo necelých 2 %. Klesající trend produkce trvá nadále i u masa drůbežního, kde byl v roce 2016 zaznamenán me-

ziroční pokles o 3,5 %. Zásadní pokles předpokládané produkce nastal v případě rybího masa. Především díky ukončení chovu ryb u dvou větších chovatelů došlo k poklesu plánované produkce rybího masa o 83,2 %.

Kromě produkce masa je také sledován prodej **živých zástavových zvířat**. V roce 2016 bylo zaznamenáno opět navýšení počtu prodaných mladých zvířat skotu na 53 370 kusů, což představuje meziroční nárůst o více než 8 %. Významně narostl také počet zástavových jehňat, kdy bylo plánováno k prodeji 16 034 kusů, což představuje meziroční nárůst přes 19 %. Pro potřebu srovnání s dřívějšími hodnotami produkce masa, kdy byla do objemu masa započítávána také zvířata prodaná v živém jako zástav, byl prodaný zástav přepočten na objem masa. U zástavového skotu byla předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50 % výtěžnost

(tj. v přepočtu dalších 4,8 tis. tun masa), u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost (viz Tab. 17).

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé – směřující přímo do mlékáren, dále mléko upravené – vhodné k přímé spotřebě a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky⁸, máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2016 nedošlo k opakování skokového nárůstu mléčné produkce, který byl zaznamenán v roce předešlém. Proti předchozímu sledovanému období bylo navýšení mléčné produkce mírnější, a to u mléka kravského, ovčího i kozího. U kravského mléka bylo v roce 2016 zaznamenáno pouze nepatrné navýšení produkce, a to jak v případě čerstvého mléka o 0,5%, tak i upraveného mléka o 1,7%. Co se týče mléčné produkce z ekologických chovů ovcí, nastal v roce 2016 meziroční nárůst produkce mléka čerstvého, a to o 5,7%. Naopak upravené mléko bylo produkováno méně, s téměř 10% meziročním poklesem. Poněkud vyšší nárůst produkce bylo možné sledovat u mléka kozího. V případě čerstvého kozího mléka došlo k meziročnímu zvýšení plánované produkce o 7,8%, v případě upraveného kozího mléka byl tento nárůst téměř 30%. Také v produkci sýra byl zjištěn převážně narůstající trend, i když podobně jako u produkce mléka nedošlo ani zde k opakování skokového navýšení z roku 2015. Produkce kravského sýra se meziročně zvýšila o 12,2%, a to díky navýšení plánované produkce sýra u několika farem. V případě sýra ovčího naopak došlo k navýšení především díky výraznému nárůstu plánované produkce u jednoho ekologicky hospodařícího chovatele. Plánovaná produkce ovčího sýra se meziročně zvýšila o 8,3%. U sýra kozího byl, ve srovnání s rokem 2015, dokonce zaznamenán mírný pokles o 0,2%. Výrobky spadající do kategorie další mléčná produkce byly v roce 2016 vyráběny méně než v roce předešlém. Meziroční pokles produkce byl zaznamenán u kysaných mléčných výrobků o 19,1%, u másla o 14,3% i smetany o 3,9%. Narůstající trend byl v případě této kategorie zachován pouze u tvarohu, jehož produkce se meziročně navýšila o 28,5%.

Produkce vajec ke konzumaci zůstala na téměř srovnatelné úrovni jako v předchozím roce. Meziročně byl zaznamenán pouze velmi mírný pokles o 0,6%. Výrazné navýšení bylo zaznamenáno u produkce medu, což koresponduje s vysokým počtem nově zaznamenaných včelstev u jednoho z ekologických chovatelů.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2015

Údaje o způsobu uplatnění produkce z ekofarem jsou zjišťovány zpětně (tj. v roce 2016 pro rok předchozí). Ověřován je skutečný celkový objem bioprodukce, podíl produkce prodané vůči objemu ponechanému na farmě (tzv. jiné užití zahrnující spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva), farem-

ni zpracování anebo vlastní spotřebu zemědělce), podíl prodeje na domácím trhu vůči exportu a podíl prodeje v bio kvalitě s certifikátem vůči prodeji na konvenčním trhu.

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 2 986 z celkových 4 280 ekofarem.

Z celkového počtu 2 986 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2015 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 77% uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu (v roce 2014 činil tento podíl 76%). Přičemž 59% ekofarem uvedlo, že v roce 2015 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu, což je mírné snížení oproti roku 2014. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 268 ekofarem (tj. 9% a o 11 farem více než v roce 2014). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 19% ekofarem a zbylých 14% ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě⁹.

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou **obiloviny**. Z celkového vyprodukovaného množství 54,7 tis. tun obilovin bylo 70% prodáno (38,5 tis. tun), a to z 80% v bio kvalitě. Z prodaného množství bylo 57% obilovin uplatněno na domácím trhu a 43% bylo exportováno (viz Tab. 18), což

⁸ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

⁹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

je srovnatelné se situací v předchozích letech. Exportovalo se především proso (94 %), pohanka (69 %) a špalda (55 %). Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnil ječmen (77 %), žito (65 %) a tritikále (61 %). Kromě kukuřice na zrno, špaldy a pšenice se u všech ostatních obilovin meziročně mírně zvýšil podíl prodeje v bio kvalitě, kdy nejvyšší podíl byl dosažen u prosa (95 %). Podíl neprodané produkce obilovin ve výši zhruba 30 % byl nejčastěji (z 66 %) spotřebován jako krmivo (zejména u tritikále a ovsu). Naopak u prosa, pohan-ky, kukuřice na zrno a špaldy byla téměř veškerá produkce prodána. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice i nadále nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily téměř 48 % produkce obilovin v EZ v roce 2015.

U **luskovin na zrno** (2 544 tun) byla na domácím trhu uplatněna necelá polovina z prodané produkce (48 %), což představuje významné snížení oproti 63 % v roce 2014, resp. 76 % v roce 2013. Podíl prodeje v biokvalitě se naproti tomu opět mírně zvýšil na 81 %. Neprodaný objem luskovin (42 %) byl z poloviny využit jako krmivo a z poloviny pro další zpracování na farmě.

Stejně jako v předchozím roce byla téměř veškerá produkce **brambor** v roce 2015 prodána (84 % a 1 889 tun), pouze 16 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce. Přes zvýšení objemu uplatněného na domácím trhu v roce 2015 (z 31 % na 40 %) míří podstatná část brambor na export. Brambory patří ke komoditám, u kterých se daří dlouhodobě realizovat prodej v bio kvalitě (86 % v roce 2015).

V případě **olejnin** byla v roce 2015 prodána téměř veškerá produkce (87 % a 548 tun). Z toho 72 % se uplatnilo na trhu v ČR a 28 % bylo vyvezeno do zahraničí. Z hlediska kvality se 67 % produkce podařilo prodat jako bioprodukt (88 % v roce 2014).

Produkce **bylin a koření** byla z 92 % uplatněna v ČR. Vyprodukováno bylo celkem 315 tun aromatických a léčivých rostlin, proti 255 tunám v roce 2014. Významně vzrostlo uplatnění v bio kvalitě (z 16 % v roce 2014 na 45 %), přesto stále významná část bylin končí v konvenci.

Tab. 18 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2015

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2015					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	530	54 677	70	80	57	43
Pšenice	261	14 605	75	78	56	44
Špalda	80	8 068	89	81	45	55
Žito	78	3 310	63	78	65	35
Ječmen	168	6 318	61	70	77	23
Oves	304	11 540	66	81	59	41
Tritikále	137	7 678	48	89	61	39
Luskoviny	78	2 544	58	81	48	52
Brambory	138	2 254	84	86	40	60
Olejnin	50	627	87	67	72	28
Byliny/koření	50	315	86	45	92	8
Osivo/sadba	28	353	84	78	100	0
Košťálová zelenina	38	43	68	92	98	2
z toho zelí	21	20	84	89	100	0
Listová zelenina	36	20	91	87	71	29
Plodová zelenina	60	131	82	88	76	24
Kořenová zelenina	69	1 718	97	99	19	81
z toho mrkev	32	1 283	99	99	2	98
z toho cibule	34	80	91	98	26	74
Jablka	272	3 697	88	71	60	40
Hrušky	131	160	79	44	100	0
Peckoviny	264	1 053	87	23	97	3
Hrozny	76	2 460	34	33	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016.

Z produkce 353 tun **osiva a sadby** bylo na trhu uplatněno 84%, zbylých 16% produkce zůstalo na ekofarmách k dalšímu využití (stejný poměr jako v roce 2014). Jiným využitím je myšleno zejména využití na farmě opět jako osiva nebo sadby. Osivo bylo uplatňováno jako bioprodukt ze 78% a veškerá produkce byla prodána v ČR.

Úroda **zeleniny** je především uplatněna na domácím trhu. Výjimkou je dlouhodobě produkce mrkve v rámci kořenové zeleniny, jejíž téměř veškerá produkce (98%) končí v zahraničí. V roce 2015 došlo k podobnému trendu u cibule, exportováno bylo 74% produkce. Podíl exportu vzrostl nově také u listové a plodové zeleniny, kdy zhruba čtvrtina produkce mířila za hranice ČR. Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny byla uváděna na trh v bio kvalitě, jen mírně vyšší podíl prodeje do konvence (okolo 12%) měla kategorie listové a plodové zeleniny.

Ze sledovaných skupin **ovoce** (jablka, hrušky a peckoviny) byla většina produkce prodána, zbylá část byla využita nejčastěji formou vlastní spotřeby na farmě anebo zpracování. Oproti roku 2014 vzrostl objem prodaný do zahraničí pouze u jablek (z 25% na 40%), přičemž jablka patří k tradičně exportovaným bioproduktům (v rozmezí 18% v roce 2013 až 62% v roce 2011). Naopak produkce hrušek a peckovin byla v roce 2015 uplatněna výhradně na domácím trhu. Prodej ovoce v bio kvalitě je částečně ovlivněn rozsahem exportu, jelikož s rostoucím vývozem narůstá i podíl ovoce prodaného s certifikátem. V roce 2015 vzrostl podíl prodeje v bio kvalitě u jablek (z 64% na 71%) a mírně každoročně narůstá u peckovin (23%).

V případě **hroznů** převažovalo stejně jako v předchozích letech jiné využití (66%) nad přímým prodejem. Produkce, která se neprodá, je ze 100% zpracovávána na farmě k výrobě vína. To je následně z 60% prodáváno v bio kvalitě, 40% končí jako víno konvenční. Hrozny, které jsou prodávány, se uplatňují výhradně na domácím trhu a zatím končí převážně v konvenčních vínech (67%).

U většiny hlavních **produktů živočišné výroby** (maso, mléko, vejce, med) vyprodukovaných v roce 2015 na českých ekofarmách, dominoval v rámci jejich uplatnění prodej, ať už na domácím nebo zahraničním trhu. Výjimkou bylo kozí a ovčí mléko, dále kozí a vepřové maso, kde bylo zaznamenáno vyšší procento jiného způsobu uplatnění produkce (tj. zpracování na farmě, užití jako krmivo, vlastní spotřeba zemědělce a jiné).

U koziho mléka byla většina (94%) produkce dále využita na farmě, převážně pro faremní zpracování s následným prodejem biopotravin. Podobně u ovčího mléka zůstalo na farmě až 83% produkce, která byla následně zpracována a prodána výhradně v bio kvalitě. Kozí maso, které nebylo přímo prodáno, bylo převážně využito pro vlastní spotřebu (většina z 56% neprodané produkce). V případě vepřového masa šlo nejčastěji o další zpracování na farmě a následný prodej biopotravin (93%).

Co se týče prodeje **masa**, většina produkce byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Je však třeba podotknout, že část takto uplatněné produkce mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita

na zahraničním trhu. Výjimkou bylo v tomto případě maso vepřové, kdy 43 % produkce bylo v roce 2015 exportováno a jedná se o nejvyšší hodnotu v celé historii sledování od roku 2008. Přímo do zahraničí mířila také část produkce hovězího a skopového masa. Objem exportu hovězího masa dosáhl 29 % (stejně jako v roce 2014) a jedná se také o nejvyšší podíl od roku 2008. U skopového masa bylo vyvezeno 12 % produkce (9 % v roce 2014). Jak již bylo zmíněno, některé produkty živočišné výroby nebyly primárně využity pro prodej na domácím či zahraničním trhu. V případě masa bylo 58 % vepřového a 56 % kozího uplatněno jiným způsobem.

V rámci prodeje byl sledován také podíl prodaných živočišných produktů s certifikátem. Ke zvýšení podílu prodeje v biokvalitě došlo v roce 2015 u hovězího a vepřového masa. Z celkového prodaného množství bylo uplatněno jako bio 40 % hovězího a 75 % vepřového masa, což představuje nejvyšší podíly za sledované období od roku 2008. Vysoko, nad 90 %, se dlouhodobě pohybuje podíl prodeje v biokvalitě u drůbežího masa (94 % v roce 2015). Naopak prodej kozího a skopového masa jako bioproduktu zůstává trvale na nízké úrovni okolo 10 %.

Na zahraničních trzích byla prodána také část odchovaných živých zvířat, konkrétně **zástavových telat a jehňat**. Vývoz živých zvířat se oproti roku 2014 u zástavových telat mírně snížil (na 35 % ze 44 % v roce 2014), u zástavových jehňat naopak zvýšil (na 11 % z 6 % v roce 2014). Co se týče prodeje s certifikátem, bylo v kategorii zástav prodáno 15 % telat a 7 % jehňat.

V případě **mléka** je zatím stále většina produkce uplatněna na domácím trhu. K postupné změně dochází u mléka kravského, jehož produkce je částečně uplatněna také na zahraničních trzích a tento objem každoročně narůstá. Ačkoliv z šetření vyplynulo, že exportována byla v roce 2015 čtvrtina prodané produkce kravského mléka, předpokládán je objem exportu vyšší, minimálně na úrovni roku 2014 (tj. 35 %). Co se týče prodeje mléka s certifikátem, bylo tímto způsobem prodáváno především mléko kravské, a to 87 % prodaného množství. Mléko ovčí a kozí, pokud je prodáno, pak zhruba polovina bývá uplatněna v biokvalitě, druhá polovina míří do konvence. Jak je však uvedeno výše, v případě kozího a ovčího mléka není prodej hlavním způsobem užití vyprodukovaného mléka. Převažuje zde především zpracování na farmě s následným prodejem. V roce 2015 bylo tímto způsobem uplatněno 83 % ovčího a 94 % kozího mléka. Polovina takto vyrobených mléčných výrobků je pak uplatněna na trhu jako biopotravina (obdobný podíl jako v roce 2014).

Produkce **vajec** z EZ je ve srovnání s produkcí pocházející z konvenčních chovů stále zanedbatelná. Veškerá vejce z ekologického zemědělství byla již tradičně prodána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě se opět mírně zvýšil na 97 %.

Poměrně zásadní změny byly zaznamenány v případě uplatnění produkce **medu**. Proti roku 2014, kdy byl veškerý vyprodukovaný med využit pro vlastní spotřebu nebo krmení včel, byla převážná většina (79 %) medu využita k prodeji, poprvé výhradně do zahraničí. Z prodaného množství bylo 94 % uplatněno v kvalitě bio, 6 % jako konvenční produkt.

Tab. 19 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2015

Produkce ŽV ¹⁾	Uplatnění živočišné produkce roku 2015					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 311	6 177	92	40	71	29
Telata – zástav (t)	1 283	4 814	99	15	65	35
Skopové maso (t)	503	394	77	12	88	12
Ovce – zástav (t)	351	140	99	7	89	11
Kozí maso (t)	108	12	44	1	100	0
Vepřové maso (t)	28	120	42	75	57	43
Drůbeží maso (t)	25	248	100	94	100	0
Mléko ovčí (tis. l)	11	235	17	51	100	0
Mléko kozí (tis. l)	41	849	6	53	100	0
Mléko kravské (tis. l)	84	31 374	91	87	75	25
Vejce (tis. ks)	47	3 548	99	97	100	0
Med (kg)	3	1 661	79	94	0	100

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v tunách jatečné hmotnosti. Pro přepočítání z živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (zástav telat a jehňat 0,5), ovce a kozy 0,5, prasata 0,8 a drůbež 0,75.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016.

4. VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2016 bylo v ČR registrováno 607 výrobců biopotravin, resp. 639 výrobních provozoven, což oproti roku 2015 představuje navýšení o 12 % (viz Tab. 20). V průběhu roku 2016 se nově registrovalo 97 subjektů a 32 naopak svoji činnost ukončilo (viz Tab. 21).

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2016, obdobně jako v jiných letech, zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba mléčných výrobků a výroba vína z vinných hroznů (viz Tab. 22). Meziročně došlo k největšímu nárůstu v kategorii výroby mlýnských a škrobářských výrobků (o 37 %) a zpracování a konzervování ovoce a zeleniny (o 34 %). Naopak ke snížení počtu výrobců došlo v kategorii výroby nápojů (o 8 %), což však bylo způsobeno zpřesněním metodiky a přeřazením části výrobců moštů z nealkoholických nápojů (11.07) do výroby ovocných šťáv (10.32).

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotravinu je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Více než dvě třetiny výrobců (70 %) uvedly, že v roce 2015 za biopotravinu utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl pouhých 5 %. Naopak 28 firem s největším obrátu za biopotravinu (nad 20 mil. Kč) realizuje více než tři čtvrtiny celkové výroby biopotravin v ČR.

Do výroby biopotravin se pouští jak „bio specialisté“¹⁰, tak střední a velké potravinářské firmy. V roce 2015 uvedlo

33 % výrobců, že obrát za biopotravinu se podílí na jejich celkovém obrátu do 5 % a téměř podobný podíl výrobců (31 %) naopak uvedl, že podíl za prodej biopotravin u nich činí více jak 90 % jejich obrátu.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2015 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje 99 až 100 % jejich celkového obrátu. Tato kategorie je tvořena převážně farmními zpracovateli. Druhou nejpočetnější kategorií jsou naopak podniky s podílem biovýroby do 1 % z celkového obrátu. Tyto dvě kategorie představují 45 % výrobců biopotravin, přičemž jejich podíl na celkovém obrátu výroby v ČR dosahuje 22 %. Největšího podílu na celkovém obrátu výrobců (35 %) dosahovaly firmy, u nichž se prodej biopotravin podílel na jejich celkovém obrátu mezi 75 až 99 %. Dále následovaly podniky v kategorii I až 10 % (20 % na celkovém obrátu výroby) a do 1 % (15 % na celkovém obrátu výroby).

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2015 ve výši cca 2 727 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 1 629 mil. Kč, tj. 60 %, což je podíl srovnatelný s údajem předchozích let. Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotravin za přibližně 1 099 mil. Kč, což představuje zbývajících 40 % celkového obrátu výroby. Vývoz biopotravin směřuje z ČR převážně do zemí EU, přičemž největší objem biopotravin (336 mil. Kč) byl vyvezen do Německa, dále pak do ostatních zemí EU nesousedících s ČR (306 mil. Kč) a do Rakouska (243 mil. Kč). Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (30 %), velkoobchody (19 %) a specializované prodejny (12 %).

Tab. 20 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2008–2016)

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet výrobců (vč. provozoven)	429	497	618	646	495	500	537	579	639
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448	471	506	542	607
Meziroční změna – celkem (%)	69,6	15,9	24,3	4,5	-23,4	1,0	7,4	7,8	10,4
Meziroční změna – pouze subjekty (%)	81,6	14,5	2,3	4,5	6,2	5,1	7,4	7,1	12,0

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Tab. 21 Počet ukončených a nových registrací výrobců biopotravin (2008–2016)

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448	471	506	542	607
Počet (% podíl) skončených výrobců	14 (7,4)	26 (7,5)	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)	37 (7,9)	40 (7,9)	32 (5,9)
Počet (% podíl) nových výrobců	169 (49,0)	76 (19,2)	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,4)	72 (14,2)	76 (14,0)	97 (16,0)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

10 Bio specialista je zde míněn jako výrobce zaměřený převážně nebo výhradně na výrobu biopotravin.

Tab. 22 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2015 a 2016

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2015	2016
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	110 (119)	108 (114)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	100 (108)	100 (106)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	1	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	9 (10)	6
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	1
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	71	95
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	5
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	13	23
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	54	67
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	19	16
10.41	Výroba olejů a tuků	19	16
10.42	Výroba margarínů a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	72 (77)	80 (84)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	69 (74)	77 (81)
10.52	Výroba zmrzliny	3	3
10.6	Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	30 (32)	41 (47)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	27 (28)	38 (43)
10.62	Výroba škrobářských výrobků	3 (4)	3 (4)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	25 (29)	24 (28)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	12	10
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	11 (15)	11 (15)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	2	3
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	113 (129)	140 (146)
10.81	Výroba cukru	5 (7)	5 (6)
10.82	Výroba kaka, čokolády a cukrovinek	8	11
10.83	Zpracování čaje a kávy	29 (35)	37 (40)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	15	16
10.85	Výroba hotových pokrmů	7 (10)	6
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	1	3
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	48 (53)	62 (64)
11.0	Výroba nápojů	97 (98)	89 (90)
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	1	1
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	75 (76)	76 (77)
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	5	2
11.04	Výroba ostatních nedestilovaných kvašených nápojů	1	0
11.05	Výroba piva	5	5
11.06	Výroba sladu	1	3
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	9	2
21.20	Farmaceutické přípravky	1	2 (7)
82.92	Balící činnosti	3	11
Celkem		542 (579)	607 (639)

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.²⁾ Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven. Počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu (dle velikosti obrátu).

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI.

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REPU ke konci roku 2016 vyplývá, že z celkového počtu 607 registrovaných výrobců biopotravin bylo 219 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy více než třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé. Jejich podíl v předchozích letech každoročně vzrůstal (z 20 % v roce 2008 až na 39 % v roce 2014). V roce 2015 klesl podíl faremních zpracovatelů na úroveň 38 % a v roce 2016 byl zaznamenán další mírný pokles na 36 % díky rychlejšímu nárůstu celkového počtu výrobců.

Z pohledu registrovaných ekozemědělců je rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a dlouhodobě stagnuje okolo 5%. Vzhledem k tomu, že řada ekofarem má certifikovánu pouze zemědělskou produkci a již nikoli navazující zpracovatelské kapacity, lze předpokládat, že rozsah faremního zpracování na ekofarmách je vyšší. Naopak někteří certifikovaní faremní zpracovatelé svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozují, a to zejména z důvodu běžícího až dvouletého přechodného období po registraci anebo nezájmu spotřebitelů o zamýšlené biopotraviny (příp. provozují jen příležitostnou výrobu malého množství v sezóně).

Budování zpracoven přímo na farmách se rozvíjí v ČR zatím pozvolna. Avšak díky úpravám legislativy ve prospěch faremního zpracování a prodeje malých množství ze dvora, vzniku poradenské organizace a obecně většímu povědomí o povinnostech a možnostech, počet farem (ekologických i konvenčních) snažících se uplatnit svoje výrobky přímo na trhu roste.

Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodeje přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech. Distribuci zajišťují jednak sami výrobci, jednak se na ni podílí

někteří regionální distributoři a velkoobchody. K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům patřilo, dle mezinárodní klasifikace činností NACE, mléko a výroba mléčných výrobků. Tato kategorie v roce 2016 předběhla kategorii nápojů, resp. výrobu vína. Významné zůstává nadále zpracování masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách) a zpracování ovoce a zeleniny, viz Tab. 23.

Tab. 23 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2015 a 2016

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE ¹⁾)	Počet faremních zpracovatelů	
		2015	2016
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	41	47
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	33	45
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	51	56
10.6	Mlýnské a škrobárenské výrobky	6	6
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	9	7
11.0	Nápoje ²⁾	62	54
11.02	Víno z vinných hroznů	52	54
Celkem		204	219

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

²⁾ Snížení počtu výrobců v kategorii nápoje je dáno zpřesněním metodiky, výrobci moštů byli přesunuti do kategorie 10.3.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI.

5. OBCHOD S BIOPOTRAVINAMI

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2015 přibližně 3,73 mld. Kč. Z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotravinu 2,25 mld. Kč, což představuje 11,4% meziroční nárůst. Vývoz biopotravin vzrostl na cca 1,48 mld. Kč (z toho však 16% připadá na reexport). Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 213 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 0,81% (viz Tab. 24). (Jen pro srovnání průměr EU činil 54 EUR a podíl 6,2%.)

Objem dovozu finálních biopotravin realizovaný distributory a maloobchodními řetězci, který byl prodán na českém trhu, je odhadován v roce 2015 na 721 mil. Kč, což představuje 39% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Jedná se o snížení oproti přechodným rokem. Po započtení objemu dovozu, který realizují tzv. „mix“ subjekty¹⁾ a které do ČR dovezly finální biopotravinu za dalších zhruba 403 mil. Kč,

vzroste podíl dovozových biopotravin na českém trhu na 62% maloobchodního obratu, což je naopak více než v předchozích letech. Pokud by byl započítán navíc i objem dovozu bioproduktů či biopotravin, které jsou na území ČR dále zpracovávány (tj. dovoz biosurovin a bio polotovarů), podíl biopotravin ze zahraničí ještě vzroste.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Největší zájem je o „Ostatní zpracované potraviny“ (37% podíl, přičemž téměř polovinu tvoří hotové pokrmy typu dětských výživ a zpracovaná káva a čaj). Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20%). Třetí kategorií je „Ovoce a zelenina“ (13%), zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové šťávy (viz Tab. 25).

Tab. 24 Vývoj trhu biopotravin v ČR (2005–2015)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	x	0,84	1,39	1,95	1,98	2,10	2,24	2,40	2,72	3,19	3,73
Vývoz (mld. Kč)	x	0,08	0,10	0,15	0,37	0,51	0,57	0,62	0,77	1,17	1,48
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	0,51	0,76	1,29	1,80	1,61	1,60	1,67	1,78	1,95	2,02	2,25
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	16	49	70	40	-10	-1	4,6	6,7	9,5	3,9	11,4
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,18	0,35	0,55	0,75	0,65	0,63	0,65	0,66	0,71	0,72	0,81
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	50	74	126	176	154	151	158	169	185	191	213
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	54	56	62	57	n. d.	46	46/ 60*	46/ 60*	46/ 57*	43/ 49*	39/ 62*
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	57	67	68	74	68	67	64	64	64	55	61

* Podíl dovozu distributorů / podíl dovozu distributorů a „mix“ subjektů.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2015.

Tab. 25 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2005–2015)

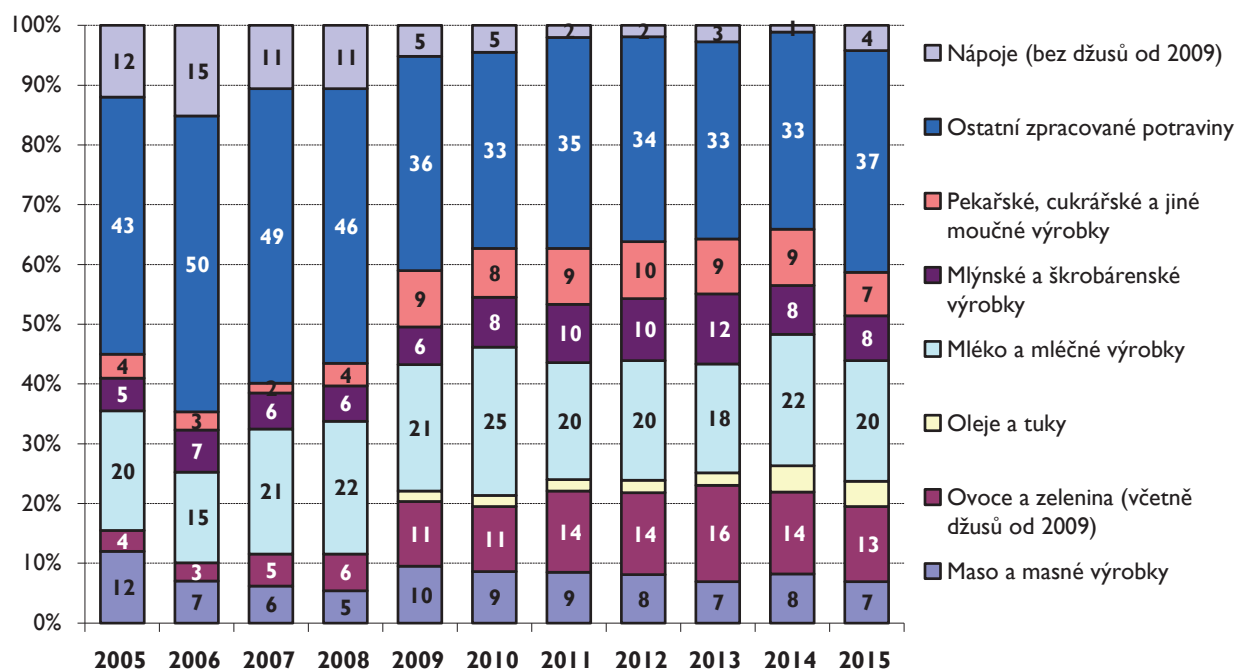
Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	podíl kategorie potravin (%)										
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1	6,9	8,2	6,9
Ovoce a zelenina ¹⁾	3,5	3,0	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7	16,1	13,7	12,6
Oleje a tuky	x	x	x	x	1,8	1,9	1,9	2,1	2,1	4,4	4,2
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,6	20,0	18,2	22,0	20,0
Mlýnské a škrobářské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4	11,7	8,2	7,5
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5	9,2	9,4	7,3
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3	33,0	33,0	37,1
Nápoje ¹⁾	12,0	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2,0	1,9	2,7	1,1	4,2
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápoje, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2015.

1) Tzv. „mix“ subjekty představují společnosti realizující jak distribuci biopotravin jiných dodavatelů, tak souběžně výrobu vlastních výrobků.

Graf 5 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2005–2015)

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2015.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakupují čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích (46%, 1,04 mld. Kč v roce 2015), na druhém místě pak prostřednictvím drogistických řetězců – zejména v dm drogerii (15%, 330 mil. Kč) a přes prodejny zdravé výživy (14 %, 321 mil. Kč). Významně narůstá podíl přímého prodeje biopotravin¹². Vzhledem k rychlému růstu podílu prodeje přes e-shopy je tento způsob odbytu sledován

od roku 2014 odděleně od přímého prodeje. E-shopy však provozují převážně přímo sami producenti, tedy lze je považovat za určitou formu přímého prodeje. Téměř trojnásobně vzrostl v roce 2015 obrat prodeje biopotravin přes samostatné prodejny potravin, naopak významně poklesl obrat ve specializovaných prodejnách zdravé výživy. Necelá 3% biopotravin byla nakoupena v lékárnách a i přes opětovné zvýšení zůstává na nízké 3% úrovni také uplatnění bioproduktů v gastronomii (Tab. 26).

Tab. 26 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2005–2015)

Obytové místo v ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015
	podíl odbytového místa v ČR (%)											(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety ¹⁾	57,0	67,0	67,5	74,0	69,2	70,4	67,8	67,7	67,0	57,4	60,9	1 370
z toho Drogerie	x	x	x	x	11,2	14,1	11,3	18,0	18,7	16,5	14,7	330
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	37,0	28,0	22,5	18,0	17,7	19,4	19,8	19,0	16,6	24,8	14,3	321
Nezávislé prodejny potravin	2,0	3,0	2,5	2,0	2,4	1,2	1,4	1,4	1,6	1,7	4,2	94
Faremní a ostatní přímý prodej	4,0	2,0	2,0	1,4	3,9	3,5	5,2	5,9	8,9	6,7	7,0	158
E-shopy ²⁾	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3,4	7,8	175
Lékárny	x	x	5,0	4,0	6,0	4,7	5,2	4,8	4,5	3,1	2,6	58
Gastronomie	x	x	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	1,1	1,4	2,9	3,2	73
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	2 249

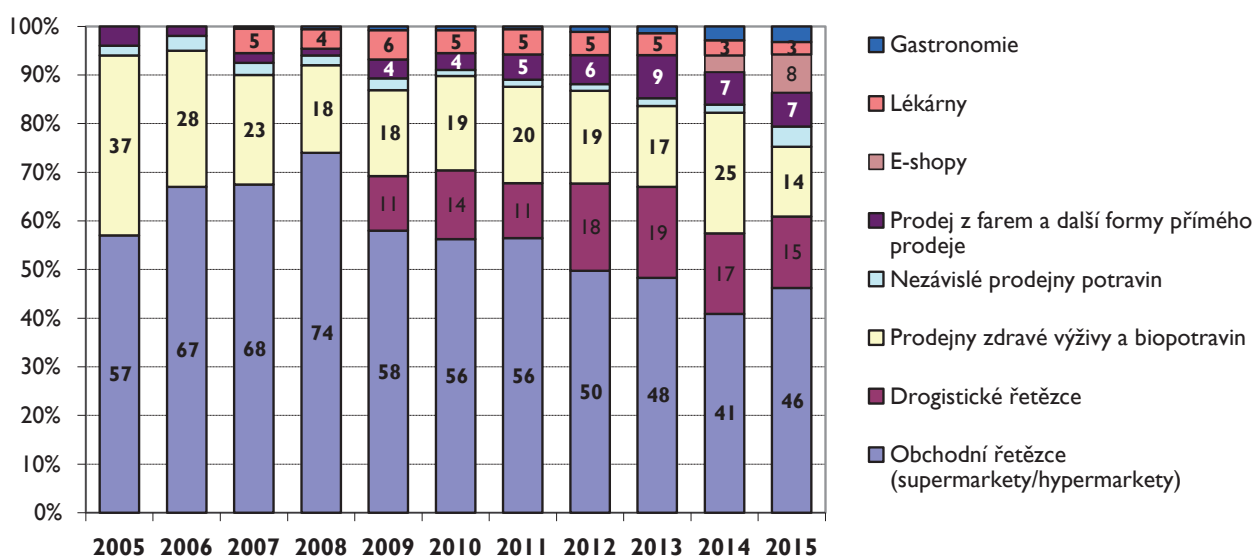
¹⁾ Součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety“ jsou i Drogistické řetězce (drogerie). Od roku 2009 byla zpětně provedena revize údajů jen pro Drogistické řetězce.

²⁾ Z důvodu nárůstu prodeje přes e-shopy, které byly dříve součástí kategorie Faremní a ostatní přímý prodej, jsou údaje pro tuto kategorii uváděny od roku 2014 odděleně.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2015.

12 Přímý prodej zahrnuje prodej přímo z farem „ze dvora“, tak i od výrobců a distributorů.

Graf 6 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2005–2015)

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2015.

Export biopotravin

Z celkového obratu za biopotravinu (3,73 mld. Kč) realizovaného českými subjekty v roce 2015 bylo téměř 40% exportováno (zboží za 1,48 mld. Kč). Podobně vysoký podíl byl dosažen i v roce 2014. Trend zvyšování exportu je patrný v celém sledovaném období, avšak v letech 2014 a 2015 byly údaje částečně ovlivněny i změnou metodiky, kdy byly do šetření zahrnuty i subjekty zabývající se vývozem komodit k dalšímu zpracování. V roce 2015 hodnota reexportu dosáhla 235 mil. Kč (tj. 16% objemu vývozu; v roce 2014 šlo o 222 mil. Kč a 19%).

Mezi největší exportéry patřily, stejně jako v předchozích dvou letech, firmy Sonnentor s.r.o., Lifefood Czech Republic s.r.o. a RACIO, s.r.o., nově také Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO.

5.3 Mezinárodní srovnání¹³

V roce 2015 dosáhl celosvětový trh biopotravin 82 mld. USD (resp. 75 mld. EUR) a vykázal 2% meziroční nárůst. Od roku 1999, kdy byl obrat odhadován na cca 15 mld. USD, vzrostl trh více než pětinašobně.

Největší trh s biopotravinami je v Severní Americe, a to zejména v USA. Spotřebitelé na tomto kontinentu utratili za biopotravinu téměř 40 mld. EUR, polovinu celosvětového obratu. Druhou pozici si drží Evropa s obratem 30 mld. EUR (40% podíl na světovém biotrhu). Osmiprocentní podíl trhu s biopotravinami připadá na Asii, o zbylá dvě procenta se dělí Oceánie, Afrika a Jižní Amerika.

Mezi deset zemí s největšími tržbami za biopotravinu patřily v roce 2015 (uváděno v eurech) USA (35 782 mil), Německo

(8 620 mil), Francie (5 534 mil), Čína (4 712 mil), Kanada (2 757 mil), Velká Británie (2 604 mil), Itálie (2 317 mil), Švýcarsko (2 175 mil), Švédsko (1 726 mil) a Španělsko (1 498 mil). Prvních pět zemí přitom tvoří přes 75% světového trhu.

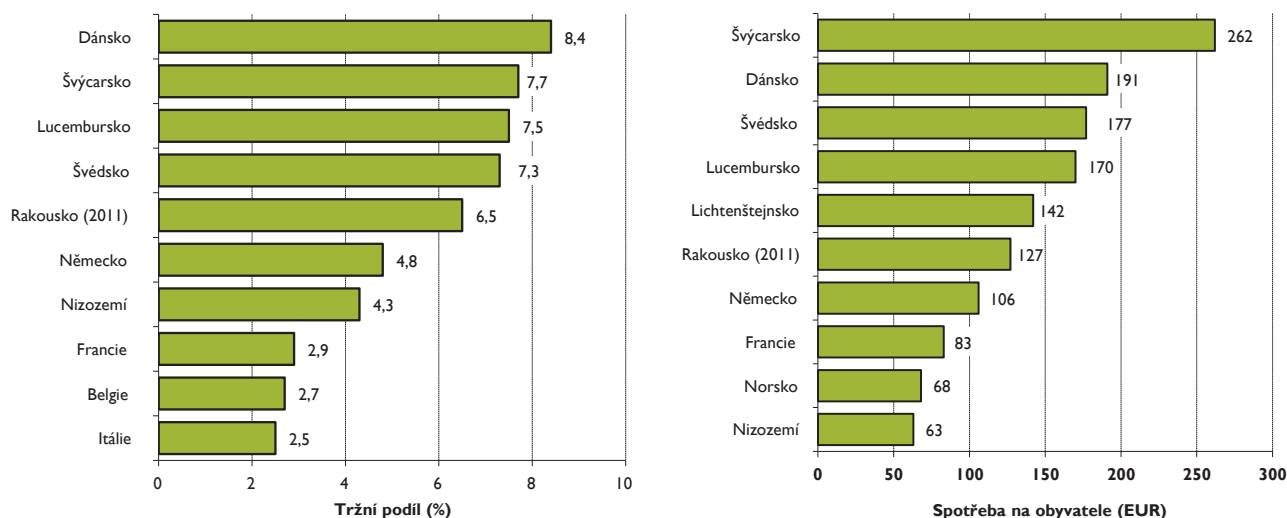
Odlíšné pořadí zemí získáme, jestliže srovnáme podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů. Stejně jako v minulých letech největšího podílu dosáhlo Dánsko (8,4%), následovalo Švýcarsko (7,7%), Lucembursko (7,5%) a Švédsko (7,3%), viz Graf 7. U řady kategorií potravin je však zastoupení bioproduktů mnohem vyšší. Např. biovejce tvoří v řadě zemí Evropy až pětinu celkového prodeje vajec; v zemích jako Švýcarsko, Rakousko, Švédsko a Německo dosahuje prodej biozeleniny 9 až 18% podílu – z toho čerstvá mrkev v biokvalitě tvoří již 30% trhu v Německu. Vysoké zastoupení prodeje v biokvalitě má také čerstvé mléko, v řadě zemí okolo 10%, v Rakousku tvoří již téměř pětinu objemu prodaného mléka.

Ze zemí EU13 dosahuje nejvyššího podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů Chorvatsko a Slovinsko, okolo 2%. Podíl spotřeby biopotravin v ČR se pohybuje okolo 1%.

Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele vykazuje dlouhodobě Švýcarsko (262 EUR), následované Dánskem (191 EUR), Švédskem (177 EUR) a Lucemburskem (170 EUR) viz Graf 7. Průměrný Evropan utratí za biopotravinu zhruba 36 EUR ročně (54 EUR v EU); za posledních deset let se spotřeba na obyvatele zdvojnásobila. Nové členské země zatím ve spotřebě biopotravin zaostávají. Průměrná roční spotřeba na osobu v zemích EU13 se pohybuje okolo 5 EUR, nejvyšší je ve Slovinsku a Chorvatsku přes 20 EUR. V ČR se spotřeba biopotravin na obyvatele a rok pohybuje okolo 8 EUR.

¹³ Zdroj: Willer, Helga and Julia Lernoud (Eds.) (2017) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 17. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and IFOAM – Organics International, Bonn.

Graf 7 Přehled 10 evropských zemí s nejvyšším podílem biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2015

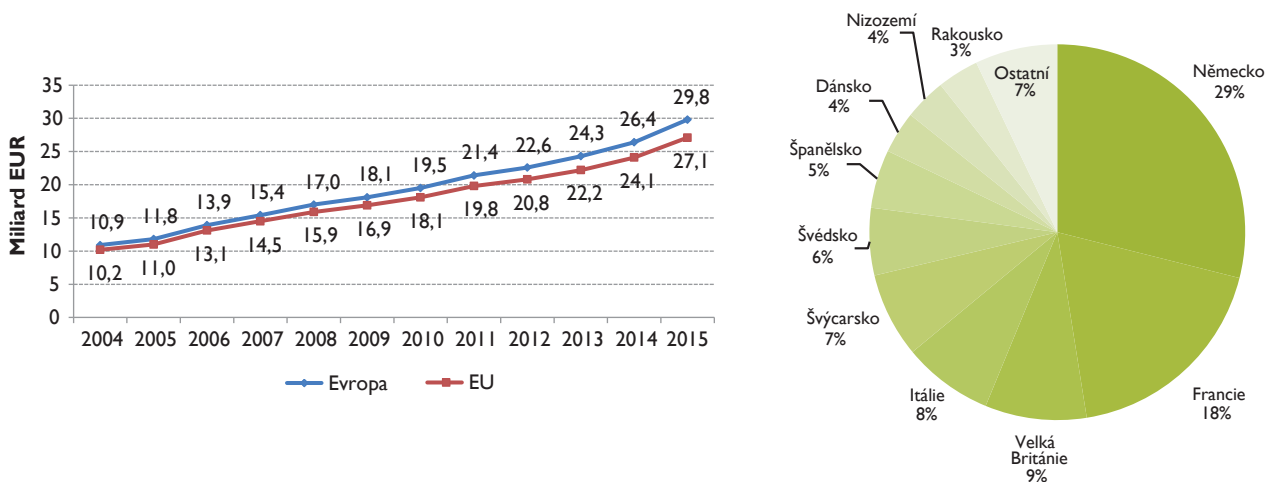
Zdroj: FiBL-AMI Surveys 2017.

Evropa s téměř 30 mld. EUR tvoří 40% světového trhu s biopotravinami. Trh v Evropě vzrostl meziročně o 13% a jedná se o první dvojciferný nárůst od roku 2008, kdy zasáhla finanční krize. Růst biotruhu hlásila většina zemí v šetření a u řady z nich byl nárůst dvojciferný: nejvyšší nárůst zaznamenalo Španělsko (nárůst o 25%), Irsko (o 23%) a Švédsko (o 20%). K podobnému vývoji došlo v roce 2015 i na největších biotržích Evropy: o dalších 11% vzrostl biotrh v Německu, 15% nárůst vykazala Francie a Itálie, 12% nárůst znamenalo Dánsko a Nizozemsko.

V Evropě se prodej biopotravin soustřeďuje zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo a před-

stavuje téměř třetinu celkového evropského obratu za biopotraviny. Spolu s Francií, Velkou Británií a Itálií tvoří dvě třetiny celkového obratu (viz Graf 8). Trh biopotravin ve střední a východní Evropě je malý a roztržitý, avšak je zaznamenáván významný růst. Podobně jako v jižní Evropě jsou zde bioprodukty převážně exportovány a dováženy jsou hotové biopotraviny ze západní Evropy. Z nových členských zemí EU má největší trh biopotravin Polsko (167 mil. EUR) a Chorvatsko (99 mil. EUR). Obrat za biopotraviny v ČR dosáhl v roce 2015 cca 80 mil. EUR. Obecně stále platí, že za nákupem biopotravin stojí malá skupina spotřebitelů, proto je snahou nejen rozšiřovat bioprodukcí, ale zejména rozšiřovat spotřebitelskou poptávku po biopotravinách.

Graf 8 Vývoj trhu biopotravin v Evropě a v EU (2004–2015) a zastoupení nejvýznamnějších evropských zemí na trhu biopotravin (%), 2015

Zdroj: FiBL-AMI Surveys 2006–2017a OrganicDataNetwork Surveys 2013–2015.

6. PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Nicméně prvním uceleným dotačním programem byla až podpora spuštěná v roce 1998, která byla do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 bylo ekologické zemědělství zařazeno do tzv. agroenvironmentálních opatření (AEO), a to jak v prvním programovém období 2004–2006, tak v druhém programovém období 2007–2013. Od roku 2007 byla podpora ekologickým zemědělcům vyplácena v rámci Osy II Programu rozvoje venkova (PRV) (2007–2013) pod titulem „EZ“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadal pod podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ v rámci AEO. V rámci tohoto titulu byla ekozemědělcům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba byla poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrželi ekozemědělci i na plochy v přechodném období. Výše plateb byla stanovena fixně v EUR na celé období let

2007–2013 a skutečná výše platby v Kč se pak každoročně lišila v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Detailní podmínky poskytování dotací do EZ v daném období řešilo nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o provádění AEO, ve znění jeho novel.

Zároveň byli ekologičtí zemědělci bodově zvýhodněni při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“ v prvním programovém období a od roku 2007 byli bodově zvýhodněni ekologičtí zemědělci i výrobci biopotravin u pěti vybraných opatření v rámci Osy I a Osy III PRV (2007–2013). Tím subjekty registrované v EZ získaly mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

Od roku 2014 je v platnosti nové nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013, které určuje podmínky poskytování finančních prostředků na rozvoj venkova v novém programovém období 2014–2020. Avšak vzhledem ke zpoždění schvalování tohoto nařízení a souvisejících implementačních aktů byl rok 2014 rokem přechodným, kdy zůstaly v platnosti podmínky původního PRV.

Rok 2015 se tak stal prvním rokem nového programového období 2014–2020, kdy se pro zemědělce otevřela možnost vstupu do nových závazků opatření „Ekologické zemědělství“ v rámci nového PRV, jež byl schválen vládou v červenci 2014 a následně Evropskou komisí v květnu 2015. Nově

bylo opatření „EZ“ odděleno od Agroenvironmentálně-klimatických opatření a došlo i k dílčím úpravám v nabídce titulů a v podmínkách plnění závazků.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím Akčního plánu pro EZ (AP). V současné době je implementován již třetí AP ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020, který byl schválen vládou v listopadu 2015. Tento základní strategický dokument rozvoje ekozemědělství, který má většina členských států Evropské unie, navázal na akční plán pro léta 2011–2015.

6.2 Základní dotace na plochu

V roce 2016, stejně jako v roce předchozím, pokračovala možnost pro nově registrované ekologické zemědělce vstupovat do nových závazků v rámci opatření „EZ“ v PRV (2014–2020). Podpora v roce 2016 byla vyplácena obdobně jako v roce 2015, tj. dle užití půdy a dále s rozlišením plateb pro období konverze a pro období již plně v režimu EZ. Navíc k již rozšířené nabídce titulů (tj. krajinnotvorné sady, samostatný titul pro vinice či chmelnice, pěstování trav na semeno, odplevelování dočasným zatravněním nebo dočasným úhorem) přibyla v roce 2016 ještě možnost podpory pěstování jahodníku. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě, byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem. Detailní podmínky poskytování dotací do EZ uvádí nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologického zemědělství, ve znění jeho novel.

Výše plateb byla stanovena opět fixně v EUR na celé období let 2014–2020 (resp. 2015–2020) viz Tab. 27 a konkrétní výše platby v Kč se pak každoročně liší v závislosti na uplatněném směnném kurzu. V roce 2016 činil směnný kurz 27,023 Kč/EUR.

K rozdělení platby u sadů došlo již v roce 2010, kdy původní vyšší platba byla poskytována tzv. intenzivně obhospodařovaným sadům (s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nižší sazba platila pro sady, které nesplňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci nového programového období zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (intenzivní sady: jádroviny min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha a ovocné keře min. 2 000 ks/ha; ostatní sady: ovocné stromy min. 100 ks/ha a ovocné keře min. 1 000 ks/ha).

V roce 2016 bylo podáno 3 862 žádostí o podporu EZ na plochu přes 476 tis. ha (tj. 96% veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2015). Zažádáno bylo o téměř 1 332 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o necelé 1% (necelých 10 mil. Kč), viz Graf 9. Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací více než čtyřnásobně. Toto navýšení bylo způsobeno ve stejném poměru jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ, tak navýšením plateb na hektar v rámci PRV. Průměrná platba v EZ kolísá od roku 2009 v rozmezí 2 700 až 2 850 Kč/ha (2 794 Kč/ha v roce 2016) a proti roku 2006 se více než zdvojnásobila (1 300 Kč/ha v letech 2004–2006).

Z meziročního vývoje výše plateb na hektar je patrné, že průměrná platba na hektar v EZ v roce 2016 mírně poklesla na 2 794 Kč z hodnoty 2 848 Kč v letech 2014 a 2015. Důvodem je jednak přechod všech závazků do nového PRV (2014–2020), kde jsou nastaveny nižší příp. srovnatelné platby u většiny titulů s výjimkou pěstování plodin na orné půdě (viz Tab. 28). Jednak měl významný vliv nižší směnný kurz uplatněný v roce 2016 k převodu dotací z EUR na Kč (27,023 Kč/EUR oproti 27,735 Kč/EUR v roce 2015).

Tab. 27 Srovnání výše plateb na hektar v EZ dle PRV 2014–2020 a PRV 2007–2013

Užití půdy	Hospodaření/dotace	Výše sazby (EUR/ha)		
		2016 (přechodné období)	2016 (ekologická produkce)	2014
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost ¹⁾	84	83	71/89
Orná půda	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	536	466	564
	Pěstování jahodníku	669	583	x
	Pěstování trav na semeno	265	180	x
	Pěstování ostatních plodin	245	180	155
	Travní porost	79	69	x
	Úhor	34	29	x
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779	849
	Ovocný sad – ostatní	424	424	510
	Vinice	900	845	849
	Chmelnice	900	845	849
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinnotvorný sad	165	165	x

¹⁾ Vyšší platba na travní porosty (89 EUR/ha) uvedená v roce 2014 byla zavedena od roku 2008 pro ekofarmy obhospodařující veškerou plochu v EZ, tedy bez souběhu s konvencí.

Zdroj: Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020.

Tab. 28 Srovnání zažádané výměry a finančních prostředků a průměrné sazby na hektar v EZ v roce 2015 a 2016

Užití půdy	Zažádaná výměra (ha)						Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)						Průměrná sazba na ha (v Kč) ²⁾					
	2015			2016			2015			2016			2015			2016		
	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ		
Trvalý travní porost	29 469	246 120	37 643	371 443	68 655	566 571	85 446	833 112	2 330	2 302	2 330	2 302	2 270	2 243				
OP – Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	207	1 025	573	1 887	3 073	13 250	8 299	23 765	14 866	12 925	14 866	12 925	14 484	12 593				
OP – Pěstování jahodníku	x	x	0	1	x	x	0	12	x	x	x	x	18 078	15 754				
OP – Pěstování trav na semeno	9	41	23	53	68	206	164	256	7 350	4 992	7 350	4 992	7 161	4 864				
OP – Pěstování ostatních plodin	6 262	24 789	10 050	46 800	42 553	123 754	66 535	227 641	6 795	4 992	6 795	4 992	6 621	4 864				
OP – Travní porost	463	1 845	474	2 447	1 016	3 530	1 011	4 563	2 191	1 914	2 191	1 914	2 135	1 865				
OP – Úhor	5	0	16	8	5	0	15	6	943	804	943	804	919	784				
TK – Ovocný sad – intenzivní	279	965	376	1 407	6 379	20 855	8 373	29 625	22 881	21 606	22 881	21 606	22 294	21 051				
TK – Ovocný sad – ostatní	130	862	251	1 511	1 531	10 137	2 871	17 317	11 760	11 760	11 760	11 760	11 458	11 458				
TK – Vínice	125	328	129	685	3 121	7 691	3 134	15 647	24 962	23 436	24 962	23 436	24 321	22 834				
TK – Chmelnice	0	5	0	5	0	115	0	112	0	23 436	0	23 436	0	22 834				
TK – Jiná trvalá kultura – krajinnotvorný sad	152	487	156	659	693	2 231	694	2 938	4 576	4 576	4 576	4 576	4 459	4 459				
CELKEM	37 101	276 469	49 688	426 906	127 094	748 339	176 542	1 154 995	3 426	2 707	3 426	2 707	3 553	2 706				
CELKEM¹⁾		313 570		476 595		875 433		1 331 537		2 792		2 792		2 794				

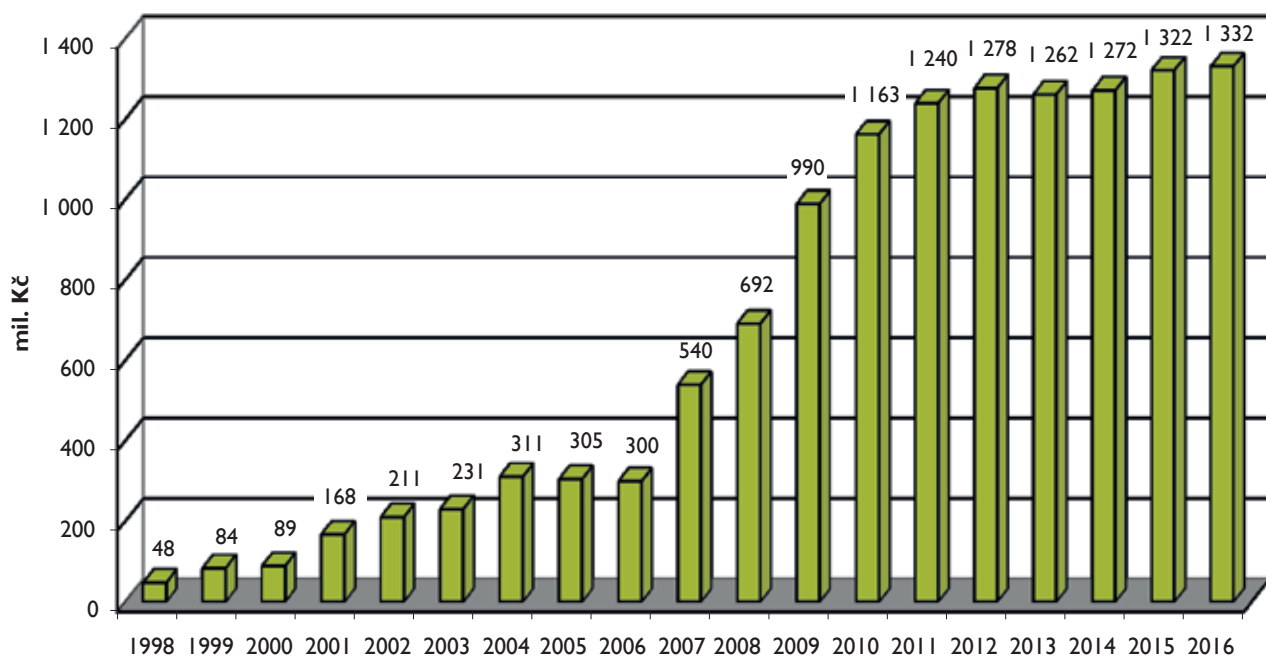
¹⁾ Údaje pro rok 2015 se týkají jen nových závazků z PRV (2014–2020). V roce 2015 bylo navíc žádáno o podporu i v rámci starých závazků PRV (2007–2013).

²⁾ Směnný kurz pro rok 2016 činil 27,023 Kč/EUR. Směnný kurz pro rok 2015 pro nové závazky PRV (2014–2020) činil 27,735 Kč/EUR.

Pozn. Údaje uvedené pro rok 2015 se mírně liší od údajů uvedených v minulém roce, důvodem je získání přesnějších údajů.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

Graf 9 Vývoj dotací v EZ (1998–2016)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZE rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV (2007–2013). Jednalo se o opatření: Zahájení činnosti mladých zemědělců, Modernizace zemědělských podniků, Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům, Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) a Podpora cestovního ruchu – záměr b).

Bodové zvýhodnění pro subjekty registrované v EZ bylo navrženo zachovat i v rámci nového PRV (2014–2020). V roce 2016 v rámci dvou výzev, 2. jarního a 3. podzimního kola příjmu žádostí, bylo bodové zvýhodnění pro EZ poskytnuto u těchto jedenácti operací: 4.1.1 Investice do zemědělských podniků, 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců, 6.4.1 Investice do nezemědělských činností, 6.4.2 Podpora agroturistiky, 6.4.3 Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů, 16.1.1 Podpora operačních skupin a projektů EIP, 16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě, 16.2.2 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, 16.3.1 Sdílení zařízení a zdrojů, 16.4.1 Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů. Podmínky výběru projektů a poskytnuté bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekt PRV 2014–2020“.

Opatření M04 – Investice do hmotného majetku

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

Podpora je zaměřena na investice v zemědělské výrobě vedoucí ke snížení výrobních nákladů, modernizaci nebo zlepšení jakosti vyráběných produktů zemědělské prvovýroby, zvýšení účinnosti využívání výrobních faktorů a snadnějšímu přístupu k novým technologiím s výrazným inovačním potenciálem. Podporovány jsou například ustájovací a chovatelská zařízení, skladovací kapacity na produkty rostlinné výroby, krmiva, steliva či druhotné produkty živočišné výroby, investice do nosných konstrukcí trvalých kultur, investice do staveb pro zahradnictví, pořízení speciálních mobilních strojů, či budování peletáren, jejichž produkce bude spotřebována přímo v zemědělském podniku.

V roce 2016 stejně jako v roce 2015 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 4 bodů, pokud byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Toto bodové zvýhodnění platilo shodně u všech záměrů operace 4.1.1 (tj. projektů do 1 mil. Kč, do 5 mil. Kč i mezi 5 až 150 mil. Kč). Pro ekozemědělce platila navíc možnost navýšení maximálních hodnot u stavebních výdajů na stáje pro všechny kategorie skotu o 20%. Zvýhodnění bylo v novém PRV sníženo z původních 10 bodů poskytovaných v roce 2014 v rámci opatření Modernizace zemědělských podniků.

Operace: 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů

Podpora je zaměřena na zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců (především malých a středních podniků) jejich lepším začleněním do zemědělsko-potravinářského řetězce. Požadovaného stavu je možno dosáhnout prostřednictvím programů jakosti, zvýšením efektivity výroby, přidáváním hodnoty zemědělským produktům, a podporou místních trhů a krátkých dodavatelských řetězců. Podpořeny jsou investice do zařízení a moderních technologií, která souvisejí se zpracováním zemědělských produktů a uváděním výrobků na trh. Konkrétně jsou podporovány např. investice do zařízení pro výrobu potravin a krmiv, pro finální úpravu, balení a značení produktů, do skladování i investice související s uváděním produktů na trh, a to včetně výstavby a rekonstrukcí budov a vybavení prodejen.

V roce 2016 stejně jako v roce 2015 mohl výrobce biopotravin získat 10 bodů, pokud se zavázal, že po dobu vázanosti projektu od podání žádosti o proplacení dotace bude dosahovat jeho podíl příjmu z produkce biopotravin/biokrmiv na jeho celkových příjmech více než 75% nebo více než 25 mil. Kč za produkci biopotravin/biokrmiv. Případně 5 bodů, pokud tento podíl bude v rozmezí 10–75%, anebo příjem za biopotraviny dosáhne od 10 do 25 mil. Kč. Dále musel žadatel nejpozději k žádosti o proplacení dotace předložit platné osvědčení na nějaký výrobek (biopotravinu/biokrmivo), který byl předmětem projektu. Nově bylo doplněno zvýhodnění ve výši 10 bodů pro žadatele, který získal na některý svůj výrobek v rámci značek kvality potravin ocenění Česká biopotravina. Tato bodová zvýhodnění platila shodně u obou záměrů operace 4.2.1 (a) zemědělské podniky, b) zpracovatelské podniky). Zvýhodnění vázané na produkci v novém PRV je shodné se zvýhodněním poskytovaným v roce 2014 v rámci opatření Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům.

M06 – Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Cílem operace je podpořit zahájení aktivního podnikání mladých zemědělců (v živočišné a rostlinné výrobě) v zemědělských podnicích prostřednictvím podpory realizace podnikatelského plánu. Žadatel zahajuje činnost poprvé, pokud není déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci evidován jako zemědělský podnikatel.

V roce 2016 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 5 bodů, pokud byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně do konce realizace podnikatelského plánu, tj. 4 roky od poskytnutí dotace. Zvýhodnění v novém PRV je shodné se zvýhodněním poskytovaným v letech 2011 a 2012 pod stejným opatřením (v letech 2013 a 2014 nebylo opatření realizováno).

Operace 6.4.1 Investice do nezemědělských činností

Operace je zaměřena na investice na založení nebo rozvoj nezemědělských činností vedoucí k diverzifikaci příjmů zemědělských podnikatelů, vytváření nových pracovních míst

a posílení ekonomického potenciálu ve venkovských oblastech, a to podporou vybraných ekonomických činností. Jedná se o oblasti zpracovatelského průmyslu, stavebnictví, velkoobchodu a maloobchodu a výzkumu a vývoje. Podporovány budou jak stavební výdaje potřebné pro zřízení provozovny, tak strojní zařízení a technologie potřebné pro provoz dané činnosti.

V roce 2016 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 3 bodů, pokud byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Dále musel žadatel k žádosti o dotaci i k žádosti o platbu předložit platné osvědčení o původu biopotraviny/biokrmiva udělené některou z pověřených kontrolních organizací. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně po dobu lhůty vázanosti projektu na účel. Zvýhodnění v novém PRV je výrazně sníženo z původních 15 bodů v rámci opatření Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a), které bylo uplatněno v roce 2013 (v roce 2014 nebylo opatření již realizováno).

Operace 6.4.2 Podpora agroturistiky

Operace je zaměřena na investice na diverzifikaci činností pro zemědělské subjekty v oblasti agroturistiky vedoucí k zajištění diverzifikace příjmů, vytváření pracovních míst i pro nekvalifikované pracovní síly, k podpoře širšího využití zemědělských farem a využití venkovských brownfields. Podporována bude stavební obnova (přestavba, modernizace, statické zabezpečení) či nová výstavba malokapacitního ubytovacího zařízení (včetně stravování a dalších budov a ploch v rámci turistické infrastruktury, sportoviště a příslušné zázemí).

V roce 2016 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 5 bodů, pokud byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Dále musel žadatel k žádosti o dotaci i k žádosti o platbu předložit platné osvědčení o původu biopotraviny/biokrmiva udělené některou z pověřených kontrolních organizací. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně po dobu lhůty vázanosti projektu na účel. Zvýhodnění bylo v novém PRV sníženo z původních 10 bodů poskytovaných v roce 2012 v rámci opatření Podpora cestovního ruchu – záměr b) (v letech 2013 a 2014 nebylo opatření realizováno).

Operace 6.4.3 Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů

Účelem operace je podpora investic zaměřených na diverzifikaci činností zemědělských subjektů do nezemědělských činností vedoucích k diverzifikaci příjmů zemědělských podnikatelů a využívání vedlejších produktů a surovin pro účely biologického hospodářství, a to z oblasti výstavby zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie. Podporována je nová výstavba nebo modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv (dřevní nebo směsné pelety, nedřevní pelety, dřevní brikety).

V roce 2016 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 3 bodů, pokud byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Dále musel žadatel

k žádosti o dotaci i k žádosti o platbu předložit platné osvědčení o původu biopotraviny/biokrmiva udělené některou z pověřených kontrolních organizací. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně po dobu lhůty vázanosti projektu na účel. Jedná se o nové opatření v rámci PRV.

Opatření MI6 – Spolupráce

Operace 16.1.1 Podpora operačních skupin a projektů EIP

Jedná se o zcela novou formu podpory v rámci PRV. Podpora vychází z iniciativy Evropského inovačního partnerství „Produktivita a udržitelnost zemědělství“ (dále jen „EIP“). Cílem je podpořit fungování operačních skupin, které svou činností pod EIP spadají. Zároveň bude poskytnuta podpora na přímé výdaje související se zavedením inovace u podnikatelského subjektu působícího v odvětví zemědělství nebo potravinářství. Účelem fungování operační skupiny je na základě principu rozhodování „zdola“ propojit partnery zejména z oblasti vědy, výzkumu, zemědělství, potravinářství, odborných nevládních organizací, poradců a dalších aktérů rozvoje venkova, a napomoci přenosu poznatků vědy, výzkumu a inovací do praxe. Podpora operačních skupin je omezena na dobu nejvýše 7 let.

V roce 2016 platilo v rámci záměru a) Zvýšení zemědělské produktivity, hospodářské životaschopnosti, udržitelnosti, účinnosti v oblasti výstupů a zdrojů, tj. zemědělské prvovýroby zvýhodnění ve výši 2 bodů pro žadatele, který byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně po dobu lhůty vázanosti projektu na účel. Dále platilo zvýhodnění v rámci záměru b) Otevření nových příležitostí v oblasti produktů a trhů pro prvovýrobce ve výši 2 bodů, pokud žadatel předložil platné osvědčení o původu biopotraviny/biokrmiva udělené některou z pověřených kontrolních organizací na některý svůj výrobek, který byl předmětem projektu.

Operace 16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě

Operace je zaměřena na rozvoj inovací v zemědělské prvovýrobě. Jedná se o projekty, které zavádějí nové nebo významně zlepšené produkty, postupy, nebo technologie s ohledem na jejich charakteristiky nebo zamýšlené užití. Nová technologie, produkt nebo proces musí být vyvinuty ve spolupráci s výzkumným subjektem nebo žadatelem, který má k vývoji nového produktu, postupu nebo technologie prokazatelně dostatečné zdroje v podobě kvalifikovaného personálu a výrobních zdrojů. Inovativnost projektu posoudí odborná komise před schválením projektu. Podpora je poskytována jako celková částka pokrývající provozní výdaje spolupráce i přímé investiční výdaje související se zavedením inovace v podniku žadatele. Z důvodu zamezení dvojího financování z různých zdrojů veřejných prostředků je podpora omezena pouze na některé komodity a produkty zemědělské výroby.

V roce 2016 platilo zvýhodnění ve výši 2 bodů pro žadatele, který byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona

č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu. Kritérium musí být naplňováno od data podání žádosti o dotaci minimálně po dobu lhůty vázanosti projektu na účel.

Operace 16.2.2 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh (Potravinářské inovace)

Podpora je zaměřena na rozvoj inovací při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh. Jedná se o projekty, které zavádějí nové nebo významně zlepšené produkty, postupy, nebo technologie s ohledem na jejich charakteristiky nebo zamýšlené užití. Technologie, produkty nebo procesy musí být tedy minimálně pro podnik nové (nebo podstatně zdokonalené). To zahrnuje významná zlepšení technických vlastností, komponentů a materiálů, software, uživatelské vstřícnosti nebo jiných funkčních charakteristik. Nová technologie, produkt nebo proces musí být vyvinuty ve spolupráci s výzkumným subjektem nebo žadatelem, který má k vývoji nového produktu, postupu nebo technologie prokazatelně dostatečné zdroje v podobě kvalifikovaného personálu a výrobních zdrojů. Podpora je poskytována jako celková částka pokrývající provozní výdaje spolupráce i přímé investiční výdaje související se zavedením inovace v podniku žadatele.

V roce 2016 stejně jako v roce 2015 mohl výrobce biopotravin získat 5 bodů, pokud se zavázal, že po dobu vázanosti projektu od podání žádosti o proplacení dotace bude dosahovat jeho podíl příjmu z produkce biopotravin/biokrmiv na jeho celkových příjmech více než 75 % nebo více než 25 mil. Kč za produkci biopotravin/biokrmiv. Případně 3 body, pokud tento podíl bude v rozmezí 10–75 %, anebo příjem za biopotraviny dosáhne od 10 do 25 mil. Kč. Dále musel žadatel nejpozději k žádosti o proplacení dotace předložit platné osvědčení na nějaký výrobek (biopotravinu/biokrmivo), který byl předmětem projektu. Nově bylo doplněno zvýhodnění ve výši 5 bodů pro žadatele, který získal v rámci značek kvality potravin na některý svůj výrobek ocenění Česká biopotravina.

Operace 16.3.1 Sdílení zařízení a zdrojů

Obsahem operace je podpora spolupráce minimálně dvou subjektů při společném sdílení zařízení a zdrojů. Záměrem je pomoci malým hospodářským subjektům ve venkovských oblastech s cílem společně nalézt úspory v rozsahu, kterých nedosahují, pokud působí samostatně. Podporována je koordinace spolupracujících subjektů, tzn. spolupráce na tvorbě podnikatelského plánu spolupráce a dále jsou podporovány společné investice na realizaci projektu. Operace může podpořit stávající skupinu spolupracujících subjektů při realizaci nového společného projektu. Podporovány nebudou společné aktivity, které již probíhají.

V roce 2016 platilo zvýhodnění v rámci dvou záměrů operace (a) Spolupráce v oblasti zemědělské prvovýroby a zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů a b) Spolupráce v oblasti zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů na zemědělské a nezemědělské produkty a jejich uvádění na trh), a to ve výši 2 bodů pro žadatele, který byl registrován jako ekologický podnikatel dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neprovozoval současně konvenční výrobu.

Operace 16.4.1 Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů

Operace je zaměřena na podporu spolupráce minimálně dvou subjektů, která vede k vytváření a rozvoji krátkých dodavatelských řetězců (KDR) a místních trhů. Formou podporované spolupráce může být společný prodej v místní prodejně, společný prodej ze dvora, společná organizace přímého prodeje spotřebiteli (např. bedýnkový prodej). Podpora na vytvoření a rozvoj KDR se týká pouze dodavatelského řetězce, který zahrnuje maximálně jednoho zprostředkovatele mezi zemědělcem a spotřebitelem. Vytvoření a rozvoj místního trhu bude podporován pouze v případě, že se činnosti zpracování a prodeje konečnému spotřebiteli odehrávají v okruhu 75 km od zemědělského podniku, z něhož produkt pochází. Operace může podpořit stávající skupinu spolupracujících subjektů při realizaci nového společného projektu. Podporovány nebudou společné aktivity, které již probíhají. Účelem podpory je začlenění prvovýrobců do dodavatelských řetězců a posílení jejich konkurenceschopnosti.

V roce 2016 platilo zvýhodnění ve výši 2 bodů, pokud alespoň jeden ze spolupracujících subjektů získal v rámci značek kvality potravin na některý svůj výrobek ocenění Česká biopotravina.

Všechny výše uvedené operace cílené na podporu inovací, spolupráci a sdílení patří pod opatření Spolupráce jsou zcela novými aktivitami PRV (2014–2020).

V rámci těchto 11 operací byla v roce 2016 téměř třetina (32,1 %) schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ, a to s požadavkem o dotaci ve výši 1 321,6 mil. Kč, což představuje téměř pětinu (18,2 %) všech dotací (viz Tab. 29).

Tab. 29 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2016

Operace PRV 2014–2020	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Investice do zemědělských podniků	2971	3 957 689	1 016	34,20	624 140	15,77
Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	446	882 273	46	10,31	77 633	8,80
Zahájení činnosti mladých zemědělců	538	672 500	210	39,03	262 500	39,03
Investice do nezemědělských činností	165	278 921	51	30,91	78 719	28,22
Podpora agroturistiky	90	219 145	42	46,67	88 601	40,43
Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů	11	23 202	2	18,18	4 447	19,17
Podpora operačních skupin a projektů EIP	15	104 334	2	13,33	17 050	16,34
Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě	25	233 244	2	8,00	22 897	9,82
Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh	19	854 388	2	10,53	130 500	15,27
Sdílení zařízení a zdrojů	26	30 959	8	30,77	15 094	48,76
Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky KDR a místních trhů ²⁾	0	2 380	0	n.a.	0	0,00
Celkem	4 306	7 259 035	1 381	32,07	1 321 582	18,21

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.

²⁾ V rámci operace „Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů“ byla evidována pouze jedna žádost konvenčního subjektu, která nebyla nakonec schválena.

Zdroj: Odbor Řídicí orgán PRV MZe, zpracoval ÚZEI; stav ke dni 30. 5. 2017.

K nejčastěji využívané operaci z pohledu podílu schválených žádostí od subjektů čerpajících zvýhodnění za EZ na jejich celkovém počtu patřila v roce 2016 „Podpora agroturistiky“ (téměř každá druhá žádost byla podána ekofarmou). Následovala operace „Zahájení činnosti mladých zemědělců“ s téměř 40% podílem. Obě tyto operace patřily v roce 2016 k dominantním i z pohledu podílu na celkové požadované výši dotací. Nejvyšší podíl na celkové požadované výši dotací ve prospěch subjektů zvýhodněných za EZ zaznamenala v roce 2016 operace „Sdílení zařízení a zdrojů“ (téměř polovina požadovaných dotací). Absolutně nejvyšší počet žádostí i objem finančních prostředků byl stejně jako v předchozím roce realizován prostřednictvím operace „Investice do zemědělských podniků“, a to jak pro subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ, tak celkově v rámci PRV.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací je, dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytována podpora na činnost **České technologické platformy pro ekologické zemědělství (titul 10.E.c.** v rámci Podpor technologických platforem v působnosti rezortu MZe). V roce 2016 byla činnost Platformy podpořena částkou 1 499 998 Kč. Účelem dotace je podpora činnosti Platformy

zaměřená na podporu funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na informační a propagační činnost sloužící k propagačním cílům, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce (detail činnosti platformy v roce 2016 viz kapitola 8.2). Dále je jedním z gestorů odpovědných za naplňování aktivit definovaných v Akčním plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020.

Od roku 2015 je v rámci opatření **10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací** poskytována dotace umožňující českým zástupcům členství a pravidelnou účast na jednáních IFOAM EU Group, hlavní mezinárodní nevládní organizaci pro EZ sdružující aktuálně přes 190 členských organizací ve 33 evropských zemích zahrnující celou vertikálu od zemědělců, zpracovatelů, obchodníků, kontrolních organizací, poradců, výzkumu, environmentálních organizací až po spotřebitele. V roce 2016 byla PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců přiznána dotace ve výši 117 915 Kč.

Od roku 2015 je také nově poskytována podpora dle titulu **9.A.b.4.i) Podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin**, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou

následně publikovány. Účelem dotace je podpora realizace odrůdových zkoušek pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního nesladovnického v režimu ekologického zemědělství pro účely poskytování informací zemědělské veřejnosti, a to do maximální výše 42 000 Kč na 1 odrůdu po předání výsledků zkoušek Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému (ÚKZÚZ). V rámci tohoto titulu byla v roce 2016 poskytnuta podpora ve výši 672 000 Kč.

Dále je z národních dotací poskytována vystavovatelům **podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (opatření 9.H.)**. Dotace se vztahuje na úhradu pronájmu výstavní plochy, registračního poplatku, jedné zpáteční letenky do veletržní destinace a na výstavbu stánku v případě, že jde o veletrh či výstavu bez oficiální účasti MZe. V roce 2016 se podpora týkala zejména účasti na Biofachu, největším světovém veletrhu biopotravin, v celkové výši 846 098 Kč.

V rámci národních dotací byly dále čerpány prostředky PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců, který zažádal v roce 2016 o podporu z **dotáčního programu 9.F.i Od-**

borné konzultace ve výši 400 000 Kč. Dotace přiznaná Ministerstvem zemědělství ve výši 400 000 Kč byla vyčerpána v částce 384 105 Kč. Jednalo se o dotazy k odborným tématům i inovacím formou telefonických (637), emailových (292), písemných (1) i osobních (1075) konzultací.

6.5 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2016 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 3 691 tis. Kč, což představuje meziroční nárůst podpory o 43 % proti 2 578 tis. Kč v roce 2015. Jedná se o srovnatelný nárůst jako v roce 2015, kdy podpora NNO v roce 2014 činila 1 840 tis. Kč. V roce 2016 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 30).

Tab. 30 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2015 a 2016

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)	
		2015	2016
PRO-BIO svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství	945 000	1 800 000
PRO-BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství	Informování spotřebitelské veřejnosti o ekologickém a komunitou podporovaném zemědělství	450 000	400 000
Bioinstitut, o.p.s.	Ekozemědělci přírodě – ekofarmy jako kvetoucí vzory ochrany přírody v zemědělské krajině (2015)	346 500	
	„O půdě“ na internetu www.rokputy.cz a na odborném semináři (2016)		250 000
	Propagace regionální bioprodukce a spolupráce (2016)		252 000
	Propagace ekologického zemědělství na podkladě konference Biosummit 2016		70 000
Svobodný statek na soutoku, o.p.s.	Ekologicko – sociální činnost Camphillského společenství	400 000	x
Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec, o.p.s.	Osvětové, informační a propagační aktivity zaměřené na ekologické zemědělství a bioprodukcí ve Zlínském kraji a na Hodonínsku (2015)	436 100	455 000
	Další rozvoj osvětových, informačních a propagačních aktivit zaměřených na ekologické zemědělství a bioprodukcí ve Zlínském kraji a na Hodonínsku (2016)		
Oslavka, o.p.s.	„Poznejte s námi, jak vznikají biopotraviny na ekologickém statku“	x	158 000
Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat	Regionální a BIO prosím... Podpora propagace regionálních produktů a biopotravin	x	202 164
Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic	Propagace bioproduktů a regionálních potravin	x	104 136
Celkem		2 577 600	3 691 300
Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR ¹⁾	Potravinářská a zemědělská řemesla – propagace regionálních produktů a bioproduktů	x	4 905 297

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ.

¹⁾ Garantem projektu Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR nebyl Odbor environmentální a ekologického zemědělství, nýbrž Odbor kanceláře ministra, informace o poměru dotace cílené na EZ a bioprodukty není známa, proto je tato podpora uvedena mimo celkový součet.

Zdroj: MZe.

7. KONTROLY A CERTIFIKACE

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2016

Ekologické zemědělství v ČR má již dlouholetou tradici. Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nařízením Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcími nařízeními Komise (ES) č. 889/2008 a (ES) č. 1235/2008.

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolní organizace, které provádějí kontrolu a certifikaci registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství, tzn. přímo na ekologických farmách a ve výrobnách biopotravin, ale i u obchodníků a všech dalších osob registrovaných v systému ekologického zemědělství, pravidelně kontrolují dodržování příslušných právních předpisů.

Pověřenými organizacemi byly v roce 2016:

KEZ o.p.s., Poděbradova 909, 537 01 Chrudim, www.kez.cz
ABCERT AG, organizační složka, Komenského 1, 586 01 Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o., Měříčkova 34, 621 00 Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o., Olbrachtova 1, 140 02 Praha 4, www.ekozemedelstvi.cz

V roce 2016 bylo na MZe registrováno 4 869 osob podnikajících v ekologickém zemědělství a bylo u nich provedeno 6 760 kontrol, z toho bylo 491 kontrol neohlášených. Ve srovnání s rokem 2015 bylo provedeno o 963 více úředních kontrol, na jeden registrovaný subjekt tak připadlo 1,4 úřední kontroly na rok.

Rok 2016 byl zaměřen především na implementaci nových pravidel pro rizikovou analýzu do kontrolní praxe. Dále došlo k zapojení Státní veterinární správy (SVS) a Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI) do kontrol ekologického zemědělství.

Ze strany příslušného orgánu, kterým je Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe, dochází také ke kontrolám (supervizím) kontrolních subjektů a kontrolního orgánu. V roce 2016 bylo provedeno 29 supervizí inspektorů (svědeckých auditů) v průběhu kontroly a dále kontrola (office audit) na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly). Při auditech nebylo v roce 2016 zjištěno závažné porušení povinností kontrolních orgánů a subjektů. Dále MZe vykonává vlastní státní kontroly na základě nesouladu s požadavky legislativy EZ.

Každý subjekt podnikající v ekologickém zemědělství je minimálně 1x ročně podroben komplexní ohlášené kontrole kontrolního subjektu. Přibližně 7 % registrovaných ekologických zemědělců je navíc kontrolováno také státní kontrolou, kterou provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Ten vykonává kontroly na vybraných ekologických farmách na základě analýzy rizik nebo z podně-

tu MZe. Nově od roku 2016 jsou do kontrolního systému EZ zapojeny také SVS a SZPI. Všechny tyto státní kontrolní orgány vykonávají kontrolu EZ pouze v souladu s rozsahem svých kompetencí daných zákony, které tyto kompetence vymezují. SVS i SZPI se tedy v rámci své činnosti mohou od roku 2016, na základě veřejnoprávních dohod o provádění kontrol s MZe, zaměřovat na kontrolu specifických pravidel EZ daných příslušnou legislativou. V roce 2016 provedla SVS u ekologických podnikatelů celkem 90 úředních kontrol se zaměřením na kontrolu pravidel ekologické produkce, při nichž bylo zjištěno 1 nezávažné porušení. SZPI vykonala 98 kontrol ekologické produkce u 87 kontrolovaných osob. Byla zjištěna pouze 2 drobná pochybení. A konečně ÚKZÚZ provedl úřední kontrolu ekologického zemědělství u 236 ekologických podnikatelů. Jedná se o snížení počtu kontrol oproti roku 2015, kdy bylo provedeno 280 kontrol. Důvodem snížení je přidělení nižšího počtu podniků ke kontrole v rámci tzv. delegovaných kontrol od Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF).

Provádění kontrol ekologických podnikatelů se řídí nad rámec povinných každoročních kontrol daných legislativou také analýzou rizik. Pravidla tvorby analýzy rizik jsou stanovena Metodickým pokynem Ministerstva zemědělství č. 8/2016. Při provádění analýzy rizik jsou potom vždy zohledněny rizikové faktory jako velikost podniku, souběžné hospodaření ekologické a konvenční, spolupráce s dalšími subjekty, importy ze třetích zemí a další. Jako vysoké riziko jsou při analýze rizik vždy hodnoceny závažné nesoulady, jako je odepření vstupu inspektorovi do podniku, neposkytnutí součinnosti při kontrole, správné řízení vedené s MZe v posledních 2 letech, při němž byla udělena sankce, použití vstupů nepovolených v EZ, použití GMO a další vyjmenovaná závažná porušení ekologické legislativy.

Při zjištění neshody činnosti osob podnikajících v ekologickém zemědělství s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna patřičná sankce (viz Tab. 31). V případě zjištění porušení evropské nebo národní legislativy o ekologickém zemědělství zasílají kontrolní subjekty nebo kontrolní orgány na MZe podnět na správní řízení. Pokud se jedná o menší neshodu, je uplatňován vlastní sankční systém kontrolních subjektů nebo kontrolního orgánu. V roce 2016 bylo ze strany kontrolních subjektů ve 14 případech subjektům podnikajícím v EZ odepřeno vydání certifikátů z důvodu vážného porušení legislativních předpisů EZ, zatímco v roce 2015 se tak stalo ve 21 případech. Celkem bylo na MZe zasláno 39 podnětů na správní řízení.

Od roku 2014 má kontrolní organizace povinnost provádět namátkově neohlášené inspekce minimálně u 10 % klientů a u minimálně 5 % klientů odebrat vzorky bioproduktů nebo biopotravin k analýze na obsah reziduí – nepovolených látek v ekologickém zemědělství. Vyplývá to z nově platného prováděcího nařízení Komise (EU) č. 392/2013, které dále upřesňuje definici, že je takto třeba kontrolovat celý proces, nikoli jen finální biopotravinu. V součinnosti s tímto nařízením platí na národní úrovni „Metodický pokyn č.7/2016,

Tab. 31 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2015 a 2016

	Počty	
	2015	2016
Kontroly celkem	5 797	6 760
z toho ohlášené	5 340	6 269
z toho neohlášené	457	491
Odepření vydání certifikátu	21	14
Podnět na zahájení správního řízení (kontrolní organizace, ÚKZÚZ)	38	39
Počet zahájených správních řízení	32	33
z toho počet vydaných rozhodnutí ve správním řízení	21	15
z toho počet zastavených správních řízení	3	2
z toho počet správních řízení neukončených v daném roce	8	16
Počet odebraných vzorků (kontrolní organizace, ÚKZÚZ)	317	405

Zdroj: MZe.

kterým se stanovují specifická pravidla pro odběr, analýzu a následné vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství“. Společně se zapojením státních kontrolních orgánů (SZPI, SVS, ÚKZÚZ) do specifických kontrol ekologické produkce v rámci svých kompetencí, a Generálního ředitelství cel v rámci kontrol pravidel pro dovoz bioproduktů ze třetích zemí dle nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, směřují všechny tyto změny k lepší ucelenosti, preciznosti a důslednosti kontrolních mechanismů.

7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2016

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zaslána zejména z důvodu drobných opomenutí, která nemají vliv na integritu bioprodukce, neúplné evidence nebo

nesplnění oznamovací povinnosti na kontrolní organizaci. Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou se jedná o situaci, kdy byl vyprodukován nebo do oběhu uveden produkt, který nespĺňoval požadavky ekologického zemědělství. Pokud byl již výrobek uveden na trh, musí být stažen z trhu a musí být odstraněno označení bio, zároveň dojde k podání podnětu na zahájení správního řízení.

Nejčastějším porušením pravidel ekologického zemědělství v roce 2016 (stejně jako v roce 2015) byla absence výjimky k provádění zákroků na zvířatech, přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu při rozšiřování stáda, neověření certifikátu dodavatele, použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin nebo použití nepovolených látek při čištění a dezinfekci, nedodržení pravidel při dovozu bioproduktů ze třetích zemí, označování bioproduktů a výjimečně porušení welfare zvířat.

8. VĚDA A VÝZKUM EZ V ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Veřejné tuzemské zdroje určené k provádění výzkumu, vývoje a inovací (VaVal) tvoří především státní rozpočet na výzkum, vývoj a inovace, jehož návrh každoročně schvaluje vláda způsobem definovaným zákonem 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Výše podpory je každoročně stanovena zákonem o státním rozpočtu, pro rok 2016 zákonem č. 400/2015 Sb. ze dne 9. prosince 2015 o státním rozpočtu České republiky na rok 2016. Na rok 2016 byla podpora VaVal stanovena ve výši 35 772 760 tis. Kč (z toho 29 092 232 tis. Kč ze státního rozpočtu a 6 630 528 tis. Kč z rozpočtu EU), což představuje mírný meziroční nárůst 2,5 %.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2016, stejně jako v předchozích letech, podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství ČR (MZe) a Technologické agentury ČR (TA ČR). Dále také ze zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) a Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, zejména v 7. Rámcovém programu EU (viz Tab. 33). Z celkového objemu peněz určených na VaVal v roce 2016 připadlo 858 677 tis. Kč na MZe (2,4 %), 2 958 939 tis. Kč na TA ČR

(8,3 %), 4 353 660 tis. Kč na MPO (12,2%) a největší rozpočet má dlouhodobě MŠMT 15 741 258 tis. Kč (44,1 %), z toho pětinu představovaly prostředky EU.

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), oboje je veřejně dostupné na webové stránce RVVI <https://www.rvvi.cz/> jako nový informační systém „IS VaVal 2.0“.

Na výzkumné projekty se zaměřením na EZ financované z prostředků MZe v roce 2016 bylo poskytnuto 32,6 mil. Kč (31,4 mil. Kč v roce 2015), což představuje 3,8% podíl na celkovém rozpočtu MZe pro VaV (resp. 7,0% podíl na rozpočtu MZe pro VaV bez institucionálních výdajů 20 rezortním výzkumným organizacím). Tématu EZ se věnovalo 12 projektů z celkových 202 běžících v roce 2016 (5,9% podíl).

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2016 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje. Hlavním nástrojem EU pro podporu VaVal se stal na období let 2014–2020 program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace.

Tab. 32 Přehled financování projektů VaV v roce 2016

Poskytovatel financí	Název výzkumného projektu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků projektů* (tis. Kč)	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV daného ministerstva, resp. TA ČR	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV v ČR
MZe	QJ Komplexní udržitelné systémy v zemědělství (KUS) 2012–2018	12	32 576	3,794 %	0,091 %
TA ČR	Programy ALFA, DELTA, EPSILON	6	13 312	0,450 %	0,037 %
Celkem		18	45 888	x	0,128 %

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2016.

Tab. 33 Přehled mezinárodních rámcových projektů a projektů mezinárodní spolupráce

Poskytovatel financí	Mezinárodní programy	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků (tis. Kč)*	Název projektu
MŠMT	7D – Eurostars (2008–2019)	1	2 598	7DI3005
MŠMT	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	1	49	7EI3037 BioFactor
EK	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	1	0 ¹⁾	7. RP 613609 HealthyMinorCereals
EK/MPO	ECO-INNOVATION PROGRAMME EU (2007–2013)	1	600	332767 Almost

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu (kofinancování) v roce 2016.

¹⁾ Vzhledem ke zrušení podmínky spolupráce (kofinancování) v rámci nového programu Horizont 2020, nebyla u tohoto projektu již poskytnuta finanční podpora

Tab. 34 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2016 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč) celkem za projekt	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč) čerpano v roce 2016
GB – Zemědělské stroje a stavby	TA ČR	TA04011200	Nová generace stroje pro zpracování půdy	2015–2017	Farmet a.s.	12 889	4 485
	MZe	QJ1210104	Optimalizace systému tvarování a řezu jablek v integrované a ekologické produkci, s následným využitím dřevní biomasy k energetickým a péstebním účelům	2012–2016	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	11 871	2 211
	MZe	QJ1210165	Vyšší nutriční a hygienicko-toxikologická kvalita hlavních druhů polní zeleniny pěstované v inovovaných systémech integrované a ekologické produkce	2012–2016	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	19 332	3 619
	MZe	QJ1510160	Nové technologie získávání biologicky aktivních látek z léčivých a aromatických rostlin jako zdrojů účinných látek botanických pesticidů a potravinových doplňků	2015–2018	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	11 956	2 663
	MZe	QJ1610020	Nové poznatky pro ekonomicky a ekologicky efektivní produkci brambor v podmínkách sucha a výkyvů počasí vedoucí k dlouhodobě udržitelnému systému hospodaření na půdě v oblastech pěstování brambor	2016–2018	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s.r.o.	7 968	2 656
	MZe	QJ1610365	Výzkum a využití perspektivních technologických postupů v systémech ekologické a integrované produkce jahod	2016–2018	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.	7 719	2 573
GC – Pěstování rostlin, osevní postupy	TA ČR	TA04020464	Různé způsoby ozelenování a ošetřování vinohradů a jejich vliv na omezení eroze a kvalitu produkce	2014–2017	Mendelova univerzita v Brně / Zahradnická fakulta (Lednice)	7 990	2 175
	TA ČR	TF02000013	Výzkum mikrobiálního obalování semen pro ekologickou produkci vybraných potravinových plodin v Číně	2016–2019	Symbiom, s.r.o.	12 451	3 130
	MZe	QJ1510345	Příprava a využití kompostů na bázi digestátů, popela ze spalování biomasy a BRO	2015–2018	Výzkumný ústav zemědělské techniky, v.v.i.	10 146	2 231
	MŠMT	7E13037	Resource Preservation by Application of BIOeffECTORS in European Crop Production	2013–2016	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	755	49

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč) celkem za projekt	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč) čerpáno v roce 2016
GE – Šlechtění rostlin	MZe	QJ1310072	Využití systému participatory breeding ve výzkumu a šlechtění odrůd pšenice vhodných pro ekologické pěstování	2013–2017	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	11 954	3 141
	MZe	QJ1210275	Řešení aktuálních problémů pěstování třešňí a višňí s tržní kvalitou plodů se zaměřením na ekologicky šetrné postupy	2012–2016	VÝZKUMNÝ A ŠLECHTITELSKÝ ÚSTAV OVOCNÁŘSKÝ HOLOVOUSY s.r.o.	16 443	3 074
	MZe	QJ1310226	Vývoj nových metod ochrany obilnin a zeleniny proti významným patogenům a škůdcům pomocí botanických pesticidů využitelných v ekologickém i integrovaném zemědělství	2013–2017	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	9 241	2 429
	TA ČR	TA04020103	Vývoj nových, environmentálně bezpečných přípravků na ochranu rostlin	2014–2017	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	6 470	1 890
	TA ČR	TA04021402	Vývoj přírodních preparátů na ochranu révy vinné proti houbovým patogenům	2014–2017	AgroBio Opava, s.r.o.	5 932	1 632
GF – Choroby, škůdci, plevele a ochrana rostlin	TA ČR	TH02011019	Využití biologického pesticidu pro ochranu plodin při skladování ¹⁾	2016–2020	BIOPREPÁRÁTY, spol. s r.o.	2 160	0
GG – Chov hospodářských zvířat	MZe	QJ1510038	Využití rostlinných extraktů jako bioantiparazitik u hospodářských zvířat	2015–2018	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	10 494	2 310
GH – Výživa hospodářských zvířat	MZe	QJ1510312	Využití luskovino-obilních směsek ke zvýšení schopnosti udržitelné produkce objemných krmiv se zvýšeným obsahem energie a živin za účelem zlepšení kvality živočišných produktů v konvenčním i ekologickém zemědělství	2015–2018	Agritec Plant Research s.r.o.	11 222	2 470
GM – Potravinářství	MZe	QJ1510274	Produkce a komplexní šetrné zpracování lneého semene a jeho aplikace do nových funkčních potravin	2015–2018	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta potravinářské a biochemické technologie	14 548	3 199
EI – Biotechnologie a bionika	MŠMT	7D13005	Aplikace prospěšných půdních hub při obalování osiva pro trvale udržitelné pěstování plodin	2014–2016	Symbiom, s.r.o.	7 037	2 598

¹⁾ Projekt TH02011019 – Využití biologického pesticidu pro ochranu plodin při skladování (2016–2020) začal až koncem roku 2016, tj. nulové čerpání.

8.2 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Její činnost je směřována k posílení konkurenceschopnosti ekologického zemědělství, rozvoji produkce, distribuce, prodeje a spotřeby biopotravin, realizaci výzkumných, technologických a inovačních aktivit a tvorbě a implementaci strategických dokumentů. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V současné době má 25 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM EU Group, která práci TP Organics koordinuje na evropské úrovni. Získané informace o dění v sektoru EZ v zahraničí platforma předává prostřednictvím pravidelně vydávaného elektronického zpravodaje na svém webu www.ctpez.cz.

ČTPEZ pokračovala během roku 2016 v pravidelném publikování tematických článků v odborném tisku a vydávání tiskových zpráv (např. British Journal of Nutrition: Prokázány jasné rozdíly mezi konvenční a bio produkcí mléka a masa, Ekozemědělci doplácí na DDT...). Podílela se také na přípravě a distribuci tiskových zpráv a avíz svých členů.

Platforma spolupracovala na řadě osvětových a vzdělávacích akcích, např.:

- organizovala blok přednášek s názvem „Ekologické zemědělství – víc než jen biopotraviny“ na veletrhu Bio styl v rámci Festivalu Evolution,
- již počtvrté zastřešila se svými členy expozici a komentované prohlídky plodin vhodné pro EZ na výstavě Naše pole v Nabočanech,
- stala se partnerem Mezinárodní konference komunitou podporovaného zemědělství, která proběhla v září v Ostravě za účasti zástupců z 25 zemí světa,
- podílela se jako odborný garant a partner na organizaci konference Biosummit 2016, která proběhla v listopadu v Praze.

V průběhu roku 2016 byla již tradičně zpracována Ročenka ekologického zemědělství 2015. Vydány byly nové informační letáky o ekologickém zemědělství v jednotlivých krajích ČR obsahující stručnou charakteristiku kraje, zajímavosti z oblasti EZ a kontakty na faremní zpracovatele a výrobce biopotravin v regionu. ČTPEZ koordinovala dále přípravu autorských textů publikace Faremní zpracování ovoce a zeleniny, která bude vydána v roce 2017.

I nadále pokračovala podpora výzkumu v EZ prostřednictvím národní sítě BIONET a informování spotřebitelů o biopotravinách a EZ prostřednictvím databáze OrganicEprints.

8.3 Bionet

ČTPEZ společně s Bioinstitutem po vzoru Rakouska, Maďarska nebo Lucemburska iniciovala v roce 2013 vytvoření sítě BIONET, jejímž cílem je vybudovat národní síť pro řešení problémů a požadavků zemědělců prostřednictvím výzkumu na farmách a uplatnění již existujících výsledků výzkumu. Význam a přínos sítě BIONET spočívá v transferu již známých výsledků výzkumu do praxe a v úzké spolupráci zemědělců, poradců, výzkumníků a nevládních organizací v oblasti ekologického zemědělství.

Projekt Bionet otevřel diskuzi mezi ČTPEZ a MZe o potřebě odrudového zkoušení odrůd v podmínkách ekologického zemědělství. V letech 2013 a 2014 bylo zahájeno ověřování odrůd pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního nesladovnického vhodných pro EZ. Následně bylo od roku 2015 zahájeno ověřování odrůd v podmínkách ekologického zemědělství v ČR pod koordinací ÚKZÚZ. Tato aktivita je financována v rámci dotačního titulu 9.A.b.4.i) poskytovaného dle Zásad MZe. Zkušenosti získané v projektu Bionet – zejména s metodikou hodnocení, výběrem lokalit, vlastnostmi odrůd apod. jsou využívány i v odrudovém zkoušení. Členové Komise SDO pro EZ byli jmenováni z řad členů ČTPEZ, kteří se podíleli na projektu Bionet ČR, garantem odrudového zkoušení je PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.

Cílem odrudových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin je zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány v Seznamu doporučených odrůd (SDO), každoročně vydávaným ÚKZÚZ.

8.4 Organic Eprints

Organic Eprints (www.orgprints.org) je otevřená mezinárodní informační databáze výstupů a výsledků výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 původně z iniciativy International Centre for Research in Organic Food Systems (ICROFS, dříve DARCOF – Danish Research Centre for Organic Farming) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V roce 2003 se k projektu připojil FiBL (Výzkumný ústav pro EZ ve Švýcarsku), první mezinárodní partner databáze, a to jako garant výstupů v německém jazyce.

V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace o výzkumech, organizacích nebo projektech souvisejících s ekologickým zemědělstvím, a to zdarma. V současné době má databáze tzv. národní správce v 26 zemích. Národním správcem databáze pro ČR je ČTPEZ.

9. PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Nekomerční propagaci EZ a biopotravin zajišťuje řada oborových a dalších nevládních organizací částečně díky pravidelné podpoře ze strany Ministerstva zemědělství ČR a několika dalších veřejných i soukromých zdrojů.

Mezi nejvýznamnější propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:

- národní informační kampaň MZe „Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“ (od 2005)
- soutěž „Česká biopotravina“ (od 2002)
- ocenění „Nejlepší sedlák“ a „Nejoblíbenější bioprodejna“ PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců (od 2011)
- ocenění „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekofarmáře (od 1992)
- Bioakademie – mezinárodní konference EZ (od 2001)
- prezentace v rámci společné expozice MZe na veletrhu Biofach, Německo (od 2007), případně na dalších veletrzích a výstavách s oficiální účastí MZe
- provoz webu „Biospotřebitel.cz“

Ministerstvo zemědělství každoročně také přispívá k zajištění provozu řady nevládních neziskových organizací, z nich některé působí v sektoru EZ.

Řada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina, projekt MZe „Poznej svého farmáře“ nebo nová edukativní kampaň na podporu kvalitních potravin „Akademie kvality“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční informační akce v měsíci září zaměřená na osvětu a vzdělávání v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Akce se pravidelně zúčastňují desítky aktérů z řad nevládních organizací, ekologických zemědělců, výrobců a prodejců biopotravin. Akci koordinuje MZe a je zatím největší informační aktivitou ministerstva ve vztahu k biopotravinám. Cílem je především prezentovat konkrétní akce, na kterých se spotřebitelé mohou seznámit s ekologickými farmáři a výrobci biopotravin a ochutnat jejich produkty. Ministerstvo se snaží každým rokem tuto aktivitu dále rozšiřovat a rozvíjet.

Mottem kampaně pro rok 2016 bylo „Bio je u nás doma“ s podtitulem „Bio pro každého“. Kampaň zahrnovala tři témata: bio je u nás doma (v lednici) jako nedílná součást našeho jídelníčku, bio je náš životní styl – chceme jídlo bez chemie, chutné (naše zdraví) a bio je v ČR už více jak 25 let (tradice). Proto měla kampaň dva typy vizuálu: typ „krajina“ zaměřený na ekologické zemědělství a typ „lednice“ zaměřený na biopotraviny.

Novinkou v rámci 12. ročníku kampaně bylo natočení 6 dílů edukativních videí (4 díly pro dospělé v délce 6 minut a 2 díly pro děti v délce 10 minut). Vídeje jsou umístěna na facebooku kampaně a budou také poskytnuta školám. Veškeré dění kolem kampaně se odehrává na webu a facebooku.

Bioakademie

Mezinárodní konference ekologického zemědělství pořádána každoročně od roku 2001 v Lednici na Moravě, která se stala místem setkání ekozemědělců, výrobců a prodejců biopotravin, zástupců státní správy a odborníků v tomto oboru z celé Evropy. Hlavním cílem Bioakademie byla především výměna odborných informací, neméně důležitá však byla i osobní setkání na mezinárodní úrovni. Konferenci pořádá PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.

Naposledy se konference v této podobě uskutečnila v roce 2015. V roce 2016 byla konference nahrazena cyklem deseti vzdělávacích seminářů pod názvem „Finalizace bioprodukce a možnosti jejího odbytu“. Semináře byly zaměřeny na přenos know-how mezi zemědělci a faremními zpracovateli s cílem ukázat příklady dobré praxe a motivovat farmy k vlastnímu zpracování, příp. prodeji ze dvora. Celkem proběhly semináře na téma: zpracování mléka (2x), zpracování masa (2x), zpracování ovoce a zeleniny (2x), zpracování obilnin (1x), balení biopotravin (1x) a sdružování jako cesta ke konkurenceschopnosti (2x). Podobné semináře jsou plánovány i pro rok 2017, včetně realizace samotné konference.

Soutěž Česká biopotravina

Soutěž „Česká biopotravina“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. Soutěž byla pořádána pod záštitou ministra zemědělství Mariana Jurečky a ústředního ředitele SZPI Martina Klanici. O prestižní titul Česká biopotravina se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěž probíhá ve čtyřech kategoriích – Biopotraviny živočišného původu, Biopotraviny rostlinného původu, Biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní. Samostatnou kategorií, včetně hodnocení, tvoří soutěž o nejlepší biovíno. Každý rok je vyhodnocován vítěz kategorie i celkový vítěz soutěže. V hodnotící komisi zasedají pravidelně zástupci Státní zemědělské a potravinářské inspekce a Ministerstva zemědělství ČR. Kontrolu správného značení zajišťuje kontrolní a certifikační organizace KEZ o.p.s.

Českou biopotravinou roku 2016 se stala Bio Trhaná paštika z přeštíka od Josefa Sklenáře z Biofarmy Sasov. Slavnostní vyhlášení výsledků se uskutečnilo 6. září 2016 v rámci tiskové konference MZe při spuštění kampaně Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství. Vítěz soutěže má právo užívat pro vítězný výrobek označení Česká biopotravina, doplněný příslušným letopočtem.

Přehled držitelů titulu Česká biopotravina:

- 2016 – Bio Trhaná paštika z Biofarmy Sasov Josefa Sklenáře
- 2015 – Bio rajčata ve vlastní šťávě, Hornácka farma s.r.o.
- 2014 – Bio konopné sádlo z přeštických prasat, Biofarma Sasov Josefa Sklenáře
- 2013 – Černíkovické beraní rohy pěstitele Miloše Kurky
- 2012 – Kozí biomáslo společnosti AMALTHEA, s. r. o., z Hvozdu u Prostějova
- 2011 – Ovčí sýr Arnika, Horský statek Abertamy
- 2010 – Kančí biolovečák z Biofarmy Sasov Josefa Sklenáře
- 2009 – Švestkový biodžem vyráběný společností Heliavita ve spolupráci s firmou TopBio
- 2008 – Vitaminátor 100% jablečná šťáva, Slavomír Soška
- 2007 – Pošumavský bio med, Jan Pintíř

2006 – Bio kysaný nápoj, Mlékárna Valašské Meziříčí

2005 – Bio kváskový chléb a pečivo, manželé Jan a Hana Zemanovi, pekárna Albio

2004 – Bio Uherák, Biofarma Sasov Josefa Sklenáře

2003 – kolekce výrobků z kozího mléka rodinné farmy Pavla a Jitky Dobrovolných z Ratibořic u Jaroměřic nad Rokytnou

2002 – Bio jablečný mošt Tradice Bílých Karpat Hostětín

Bartákův hrnec

Tradiční vyhlášení „Nejlepšího ekologického zemědělce roku“ proběhlo v roce 2016 již po čtyřiaadvacáté. Titul získala společnost Bemagro, a.s. se sídlem v Malontech v jihočeském pohraničí pod Novohradskými horami. Společnost ekologicky hospodaří na výměře téměř 2000 ha zemědělské půdy, z toho 470 ha je orné půdy. Má produkci rostlinnou, včetně náročného pěstování biozeleniny, i živočišnou a chová především dojnice. Od roku 2016 se pustili i do vlastního zpracování biomléka a skladování plodin. Způsob hospodaření je určen přírodními podmínkami – nadmořská výška je většinou mezi 600 až 700 metry nad mořem. Ekologické hospodaření zde probíhá podle specifických biodynamických metod, dle certifikátu Demeter.

Cenou je putovní keramický hrnec naplněný dvěma tisíci čerstvě ražených desetikorun. Ocenění je vyhlašováno od roku 1992 a organizátorem akce je Nadační fond Bartákův hrnec.

Biofach

Největší světový veletrh biopotravin, doplňků stravy a bio kosmetiky, který se každoročně koná během února v německém Norimberku. Účast českých výrobců biopotravin a zástupců oborových organizací je pravidelně finančně podporována Ministerstvem zemědělství. MZe se tohoto největšího mezinárodního veletrhu biopotravin účastnilo již podesáté formou národní expozice. Na společném stánku se představilo 12 společností, což byl dvojnásobný počet ve srovnání s rokem 2015. Konkrétně možnost prezentovat svoje výrobky v biokvalitě využily firmy: Amylon a.s., Cidrerie s.r.o., České ghíčko s.r.o., Extrudo Bečice, s.r.o., FRUJO, a.s., HOLLANDIA Karlovy Vary, s.r.o., POEX Velké Meziříčí, a.s., POLABSKÉ MLÉKÁRNÍ a.s., SOLEX AGRO, s.r.o., Vinné sklepy Kutná Hora, s.r.o., Vitaminátor s.r.o. a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, na jehož stánku se vystřídali dva faremní zpracovatelé – Biofarma Juré a Ekostatek Vlka-neč, oba věnující se zejména zpracování ovoce a zeleniny. Veletrhu se zúčastnilo dalších sedm samostatně vystavujících českých firem: Čajová květina s.r.o., Health Link s.r.o., Lifefood Czech Republic s.r.o., Phoenix Division Group s.r.o., PRO-BIO, obchodní společnost, Rawvolution s.r.o. a ZELENÁ ZEMĚ, s.r.o.

Veletrh měl svoji premiéru již v roce 1990, kdy se poprvé uskutečnila výstava nazvaná Ökowiedt (Ekologický svět). Velký zájem jak ze strany vystavovatelů, tak návštěvníků předznamenal opakování a rozšíření veletrhu. Od roku 2007 je souběžně s veletrhem BIOFACH pořádán veletrh přírodní kosmetiky VIVANESS. V roce 2016 se na celkové výstavní ploše 47 000 m² představilo 2 575 vystavovatelů, z toho cca třetina vystavovatelů pocházela z Německa. Na veletrh zavítalo rekordních 48 533 návštěvníků ze 130 zemí světa. Nedílnou součástí veletrhů BIOFACH a VIVANESS jsou jejich odborné kongresy. Zejména BIOFACH kongres se v po-

sledních několika letech stal významným místem setkávání aktérů ekologického zemědělství z celého světa a funguje jako široká diskuzní platforma pro předávání znalostí, výměnu informací i seznamování se s novými trendy v oblasti udržitelného rozvoje a ekologického zemědělství.

Bio styl v rámci Festivalu Evolution

Největší kontrakční a prodejní tuzemský veletrh biopotraviny a biokosmetiky, který nabízí možnost prezentace jak výrobčům a prodejčům, tak nevládním organizacím se zaměřením na ekologické zemědělství a zdravý životní styl. Probíhá pravidelně na jaře na Výstavišti v Praze-Holešovicích (od roku 2006) a hlavním organizátorem je společnost Felicius Media s.r.o. V roce 2016 se festivalu účastnilo 399 vystavovatelů na ploše 3 975 m² a navštívilo jej přes 16 tisíc návštěvníků.

V rámci Bio stylu proběhl druhým rokem blok odborných přednášek o EZ pod názvem „Ekologické zemědělství – víc než jen biopotraviny“, který připravila Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství ve spolupráci s Vysokou školou chemicko-technologickou, Výzkumným ústavem rostlinné výroby, v. v. i, Jihočeskou univerzitou a společností WWOOF ČR.

Projekty MZe „Farmářské slavnosti“ a „Poznej svého farmáře“

Farmářské slavnosti pořádá MZe od roku 2011 a snahou je podpořit české zemědělství, představit lidem jinou možnost

nákupu čerstvých a kvalitních potravin a přiblížit jim život na venkově. V roce 2016 proběhly slavnosti na čtyřech farmách, přičemž všechny opět hospodařily ekologicky: ekofarma Agrofyto Lidečko ve Zlínském kraji, Ekofarma Bošina v Královéhradeckém kraji, Biofarma Belina v Karlovarském kraji a biodynamický statek Bemagro v Jihočeském kraji. Poslední setkání pak proběhlo, stejně jako v roce 2015, v září v Národním zemědělském muzeu v Praze.

V roce 2016 pokračoval také třetí ročník projektu MZe „Poznej svého farmáře“ zaměřený na prezentaci malých farm, zdravého životního stylu a kvalitních regionálních potravin. Akce „den otevřených vrátek“ proběhla na celkem 13 vybraných rodinných farmách napříč všemi kraji ČR. Jelikož je v České republice mnoho rodinných farem zabývajících se ekologickou produkcí, bylo jejich zastoupení i v tomto projektu významné a akce proběhla celkem na sedmi ekofarmách: Farma Polná (Karlovarský kraj), Biozelenina Velehrad (Zlínský kraj), Kozí hrádek (Olomoucký kraj), Farma Košík (Středočeský kraj), Farma Údolíčko (Plzeňský kraj), Farma Lukava (Liberecký kraj) a Horňácká farma (Jihomoravský kraj). Stejně jako v předchozích dvou letech si na všech farmách přišli na své především milovníci kvalitních tuzemských potravin, farmářeni, ale i zábavy pro celou rodinu. Součástí programu byla kromě farmářského trhu i ochutnávka výrobků oceněných značkou Regionální potravina, hudební vystoupení, dětský koutek nebo tvůrčí dílny. Akce na farmách navštívilo téměř 10 tisíc lidí a celkové roční náklady činily zhruba 3 miliony korun.

10. ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nevládní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území ČR. V rámci své činnosti zajišťuje řadu osvětových aktivit. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělská poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

- **Regionální centra Svazu PRO-BIO:** v rámci svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.

- **Spolek PRO-BIO poradenství (dříve EPOS):** občanské sdružení poradců, výzkumných pracovníků a pedagogů v oblasti ekologického zemědělství; zajišťuje informační poradenské služby, kurzy, vzdělávání poradců a publikační činnost.

www.eposcr.eu

- **PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství:** spotřebitelská pobočka Svazu PRO-BIO s celorepublikovou působností zaměřená na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností.

www.biospotrebitel.cz

- **Bioprodejny Svazu PRO-BIO:** pobočka sdružující prodejny biopotravin v ČR, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

www.pro-bio.cz/kontakt/bioprodejny-svazu-pro-bio/

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ je sdružení významných aktérů z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělské a potravinářské produkce a obchodu a oborových nevládních organizací se zaměřením na ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin a posílit konkurenceschopnost ekozemědělského sektoru v České republice ve všech jeho klíčových oblastech.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

Kontrolní organizace a státní dozorové orgány

ABCERT AG, organizační složka

Pobočka německé certifikační organizace ABCert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace založená v roce 2005 a pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

ÚKZUZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce pověřená od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví a dobrých životních podmínkách zvířat. ÚKZUZ dále vede databázi osiv a sadbových brambor pro EZ a registr prostředků na ochranu rostlin a hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby, koordinuje ověřování odrůd v podmínkách EZ v ČR a zahájena byla i dlouhodobá pokusnická činnost v EZ.

www.ukzuz.cz

SVS – Státní veterinární správa

Státní instituce, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu. Všechny povinnosti a práva SVS jsou vyjmenovány ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. Od roku 2016 SVS vykonává na základě veřejnoprávní dohody s MZe kontrolu

ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem.

www.svscr.cz

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní instituce, která vykonává dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR a je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. Inspekce kontroluje především bezpečnost, jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Od roku 2016, na základě veřejnoprávní dohody s MZe, vykonává kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy. Jedná se zejména o kontroly určité části maloobchodních biopotravin, kteří jsou vyjmuti z působnosti předpisů pro ekologickou produkci a nepodléhají její kontrole.

www.szpi.gov.cz

Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe

Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi a státní kontrolou ÚKZÚZ), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozephyr“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR.

<http://leagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

Odbytové organizace

PRODEJ-BIO s. r. o.

Společnost založená v roce 2008 organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obilovin, luštěnin, krmiv, osiv a nově i masa) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo vzniklo v roce 2012 jako sdružení výrobců biomléka v ČR, kteří stáli před rozhodnutím, zda ukončit výrobu pro nezáměr zpracovatelů vykoupení a přiměřeně zaplatit tento produkt. Díky spojení a nalezení odběratele zajišťuje družstvo pravidelný odbyt biomléka pro své členy, kterých každým rokem přibývá – v roce 2016 mělo družstvo 22 členů.

<http://ceskebiomleko.cz/>

Biopark s. r. o.

Obchodní a zpracovatelská firma zajišťující pro ekologické zemědělce společný odbyt a finalizaci zemědělských produktů – hovězího, jehněčího a kuřecího biomasa. Biopark vlastněný českými zemědělci dnes patří k největším dodavatelům českých biopotravin do prodejen zdravé výživy i obchodních řetězců v České republice a na Slovensku.

www.biohovezi.cz

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na podporu rozvoje EZ v ČR formou poskytování poradenství, vzdělávání, přenosu poznatků z výzkumu do praxe, publikační činností, osvětou a propagací sektoru mezi odbornou i laickou veřejností a komunikací potřeb sektoru na úrovni státní správy. Bioinstitut je koordinátorem České technologické platformy pro ekologické zemědělství a členem FiBL International – Mezinárodního sdružení výzkumných institucí v oblasti EZ.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Společnost poskytující ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV, v. v. i., je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV, v. v. i., je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV, v. v. i., realizuje základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických chovů.

www.vuzv.cz

Výzkumný ústav pícninářský Troubsko, spol. s r. o.

Ústav je zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, životního prostředí a potravinářství. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. Ústav má certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v bio kvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v bio kvalitě.

www.vuvt.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a infor-

mace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří základní a aplikovaný výzkum v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy; výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ a poradenského a vzdělávacího centra pro oblast zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. V oblasti ekologického zemědělství zajišťuje sběr údajů o vývoji EZ a bioprodukcii v ČR, provádí analýzu trhu biopotravin a sleduje ekonomiku ekofarem v rámci FADN.

www.uzei.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita nabízí přibližně 150 studijních oborů v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech. Vedle klasických zemědělských a lesnických oborů jde o širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů, speciálních chovů, ekonomiky, informatiky, managementu, techniky i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici KRV FAPPZ v Praze 10 – Uhřetěvesi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity zajišťuje komplexní vědecko-pedagogickou činnost kromě klasického (konvenčního) zemědělství také v nově se rozvíjejícím ekologickém zemědělství (EZ). Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je zde pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena pěti fakultami a jedním vysokoškolským ústavem a nabízí 130 oborů bakalářského a magisterského studia a další obory doktorské. Ačkoli univerzita nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se zde tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá. Vyučovány jsou zde předměty Ekologické zemědělství, Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě).

www.mendelu.cz

Univerzita Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého představuje moderní vzdělávací instituci se širokou nabídkou studijních oborů a bohatou vědeckou činností. Osm fakult zajišťuje 332 bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. V oboru agroekologie a ekologie krajiny (včetně ekologického zemědělství) je výzkum na katedře ekologie a životního prostředí zaměřen zejména na otázky související s kvalitou a degradací půdy, ekologií půdy, půdoochrannými technologiemi, využitím

a plánování krajiny, biodiverzitou a diverzitou v krajinném prostoru. Při své činnosti v daném oboru pracoviště spolupracuje nejen s dalšími katedrami a výzkumnými centry Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, ale i s jinými vzdělávacími a výzkumnými institucemi v ČR a v zahraničí.

www.upol.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu potravin věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Další organizace

AREA viva

Nevládní organizace zabývající se především tématy podpory trvale udržitelných forem zemědělství, rozvojem venkova a propagací ekologického zemědělství v České republice. Aktivně se zabývá tematikou sociálního zemědělství.

www.areaviva.cz

Asociace místních potravinových iniciativ

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.).

<http://lasociaceampi.cz>

DAPHNE – Institut aplikované ekologie, z. s. (Žumberk)

Občanské sdružení, jehož cílem je přispívat k ochraně přírody a k šetrnému hospodaření v krajině prováděním odborného výzkumu, osvěty a poradenství v oblasti ekologie a zemědělství. Jedná se o jednu ze tří nástupnických organizací původní neziskové organizace DAPHNE ČR – Institut aplikované ekologie z Českých Budějovic, která po deseti letech fungování v roce 2014 zanikla. Dalšími dvěma pokračujícími organizacemi jsou: Beleco, z.s. (Praha) a Juniperia, z.s. (České Budějovice).

www.daphne.cz

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica působící v Brně a v Hostětíně se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství, poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost také v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Je organizátorem brněnského biojarmarku.

www.veronica.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, monitoring cen biopotravin, zajišťuje event marketing v oblasti zdravého stravování. Od roku 2009 vydává internetový informační portál Bio-info.cz.

www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních nevládních organizací v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopaňic, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopaňice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Liga Ekologických Alternativ

Občanské sdružení usilující o trvale udržitelnou energetiku a o udržitelné chování člověka v krajině. Mezi její aktivity patří také osvěta a propagace ekologického zemědělství.

www.lea.ecn.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí, existuje již od roku 1991. Pomáhá prostřednictvím svých grantových programů na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem; poskytuje odborné služby, vzdělává širokou veřejnost i veřejnou správu, inspiruje Otevřenou zahradou v centru Brna a organizuje řadu informačních a propagačních kampaní.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

YEARBOOK 2016

**Organic Farming
in the Czech Republic**

II. THE PRESENT STATE OF ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

II.1 The development of organic farming

By 31. 12. 2016 there were 4 243 organic farms (ca 9 % of agricultural enterprises in CZ¹) with a total organic acreage of 506 070 hectares, which represents a 12.03 % share of total agricultural land in CZ (see Tab. 1).

In the last 10 years organic acreage has increased 1.8-fold from 280 000 hectares in 2006, and the number of organic farms has multiplied more than 4-fold (from 963 farms in 2006). The year-on-year increase in the total organic

acreage was 11 409 ha, i.e. 2.3 %, which is the greatest increase since 2011.

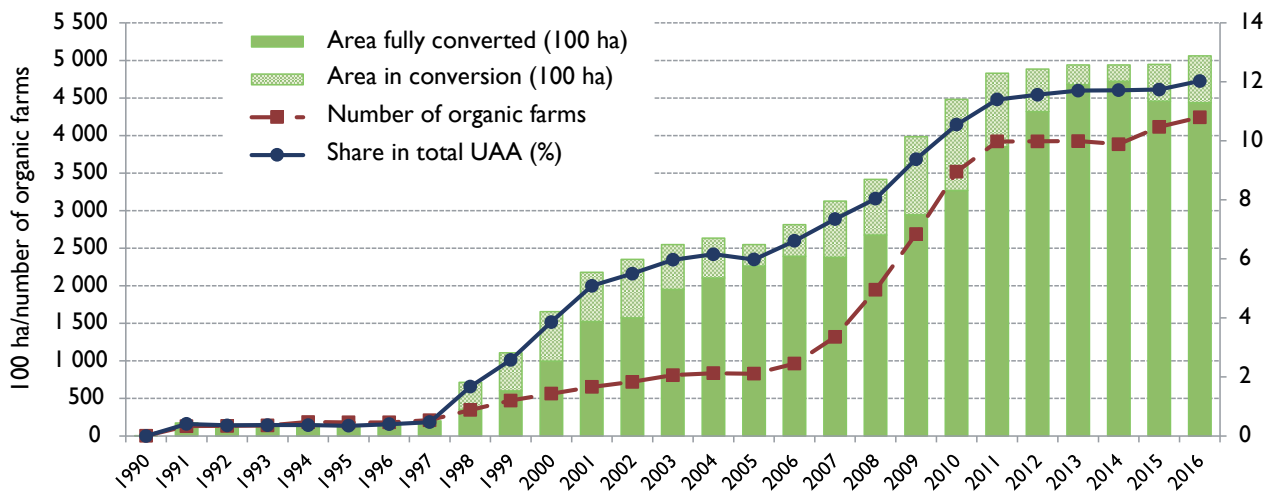
The possibility for farmers to enter into new commitments within the “Organic Agriculture” measure from 2015 onwards, according to conditions of the Rural Development Plan 2014–2020, also lead to a further increase in the acreage of land in its conversion period. Acreage under the conversion period increased to over 12 % (10 % in 2015 and a mere 4 % in 2014). The overall development in the number of organic farms, the proportion of agricultural land under OF, and its share of total agricultural land resources since 1990 are shown in Graph 1.

Tab. 1 Development in agricultural acreage and number of farms under organic farming (1990–2016)

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17 507	0.41	–	–
1992	135	15 371	0.36	2.3	-12.2
1993	141	15 667	0.37	4.4	1.9
1994	187	15 818	0.37	32.6	1.0
1995	181	14 982	0.35	-3.2	-5.3
1996	182	17 022	0.40	0.6	13.6
1997	211	20 239	0.47	15.9	18.9
1998	348	71 621	1.67	64.9	253.9
1999	473	110 756	2.58	35.9	54.6
2000	563	165 699	3.86	19.0	49.6
2001	654	217 869	5.09	16.2	31.5
2002	721	235 136	5.50	10.2	7.9
2003	810	254 995	5.97	12.3	8.4
2004	836	263 299	6.16	3.2	3.3
2005	829	254 982	5.98	-0.8	-3.2
2006	963	281 535	6.61	16.2	10.4
2007	1 318	312 890	7.35	36.9	11.1
2008	1 946	341 632	8.04	47.6	9.2
2009	2 689	398 407	9.38	38.2	16.6
2010	3 517	448 202	10.55	30.8	12.5
2011	3 920	482 927	11.40	11.5	7.7
2012	3 923	488 483	11.56	0.1	1.2
2013	3 926	493 896	11.70	0.1	1.1
2014	3 885	493 971	11.72	-1.0	0.0
2015	4 115	494 661	11.74	5.9	0.1
2016	4 243	506 070	12.03	3.1	2.3

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI.

¹ The total number of agricultural enterprises means the number of companies active in agriculture whose size parameters are within the threshold values of AGC 2000 (Czech Statistical Office – Agricultural Register).

Graph 1: Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land resources (1990–2016)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI.

Tab. 2 Pattern of land resources in organic farming as at 31. 12. 2016

Land	Acreage in Conversion Period (ha)	Acreage in OF (ha)	Total acreage (ha)
Total OF land	62 477.68	443 628.65	506 106.33
Total OF land (not including ponds)	62 472.73	443 597.06	506 069.79
Land under LPIS			
Total OF land	62 008.88	428 955.04	490 963.92
Total OF land (not including ponds)	62 008.61	428 951.21	490 959.82
Permanent grassland	46 903.17	371 352.00	418 255.17
Arable land	13 976.89	52 409.47	66 386.36
Of which: standard arable land	12 660.63	48 595.31	61 255.94
grassland on arable land	1 284.10	3 803.41	5 087.51
fallow land	32.16	10.75	42.91
Permanent cultures	1 092.21	5 056.57	6 148.78
Of which: orchards (intensive and others)	679.12	3 052.32	3 731.44
vineyards	145.99	785.47	931.46
hop-fields	0.00	10.63	10.63
other permanent crops (landscape orchards)	267.10	1 208.15	1 475.25
Other land¹⁾	36.34	133.17	169.51
Ponds	0.27	3.83	4.10
non-LPIS land			
Of which: ponds	4.68	27.76	32.44
other land ¹⁾	464.12	14 645.85	15 109.97

¹⁾ Tree nurseries, fast-growing trees, woodland and other cultures.

Source: REP; compiled by IAEI.

11.2 Pattern of land-use in organic farming

Organic farming in CZ is developing especially in parts of the country where the emphasis is on nature conservation, or where conditions for production are rather poor. Nearly 90 % of organic land is situated in less-favourable areas (nearly all permanent grassland acreage and up to 70 % of arable land). This affects the method of organic land-use which, compared to conventional farming, differs significantly.

From a long-term point of view, permanent grassland (PG) is the dominant form within OF, amounting to over 418 000 ha in 2016 (see Tab. 3). However, grassland acreage within total organic acreage is no longer increasing significantly, and its

percentage share now remains about 82 % of total OF land (see Tab. 4). PG acreage has increased nearly 1.8-fold in the last decade, from 232 000 ha in 2006, while arable land has almost tripled – to the current 66 000 ha, which is 13 % of total organic acreage – the highest percentage to date. Permanent cultures (PC) take up almost 2 % of organic acreage. Their acreage has increased – from 1,196 ha in 2006 more than 5-fold. After a steady increase in permanent culture acreage until 2013, the figures started to decrease slightly in 2014, and this trend continued in 2015 and 2016 (by about 935 ha in 2015 and a further 690 ha in 2016). Orchards make up the dominant proportion of permanent cultures (86 % of PC acreage), of which 28 % is landscape orchards. Vineyards take up 15 % of PC acreage (over 900 ha) while hop-field acreage has remained unchanged at around 11 hectares (0.2 % of PC acreage).

Tab. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (1999–2016)

Land use	1999	2000	2001	2003	2005	2007	2008	2009
Arable land	13 776	15 295	19 164	19 637	20 766	29 505	35 178	44 906
Grassland	96 044	149 705	195 633	231 683	209 956	257 899	281 596	329 232
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	359	462	963	928	820	1 870	3 105	4 331
Other land ¹⁾	576	237	2 354	2 747	23 440	23 616	21 753	19 937
Total acreage	110 755	165 699	218 114	254 995	254 982	312 890	341 632	398 406
Land use	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	YOY change 2016/15 (%)
Arable land	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395	64 529	66 386	2.88
Grassland	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644	407 448	418 255	2.65
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774	6 839	6 149	-10.09
Other land ¹⁾	18 054	18 157	17 215	17 615	17 158	15 845	15 280	-3.57
Total acreage	447 767	482 927	488 483	493 896	493 971	494 661	506 070	2.31

¹⁾ In 2009 "Other land" also included areas of ponds (19.890 + 47 ha), in other years this figure only relates to other areas of agricultural land.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the selected years (1999–2016)

Land use	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2015	2016
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Arable land	12.44	7.70	8.14	10.30	12.28	11.42	13.05	13.12
Grassland	86.72	90.86	82.34	82.43	82.43	83.54	82.37	82.65
Permanent cultures	0.32	0.36	0.32	0.91	1.54	1.57	1.38	1.22
Other land	0.52	1.08	9.19	6.37	3.76	3.47	3.20	3.01
Total acreage	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI.

11.3 Size of establishment in organic farming

Czech Republic has long been among those countries whose average size of organic farm exceeds the EU average, which is around 40 ha. Within the EU, the Czech Republic, after Slovakia and United Kingdom, is among the countries with the largest average size of organic farm. In 2016 the average size of organic farm was 119 ha. This figure has been constantly decreasing; the largest average – 333 ha – was recorded in 2001. However, the average organic farm is still larger than the average conventional farm (ca 74 ha in 2016).

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha, and the percentage share of this category

again increased year-on-year to 39.9 % of organic land (an increase of 123 farms; see Tab. 5). In 2016 the greatest percentage decrease occurred in the 1000–2000 ha category. In contrast, there was a particularly large increase in the number of farms in the 10 – 50 ha category.

The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100–500 ha acreage. The proportion of this category has increased every year (from 26 % in 2006 to 36 % in 2016) and since 2010 it has taken the top position, previously dominated by the 500–1 000 ha category. A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work more than 80 % of the entire organic acreage, i.e. 6 % of farms (over 500 ha) work about 44 % of organic acreage. Thus it can still be stated that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant.

Tab. 5 Size of organic farms in 2015 and 2016

Farm size categories according to acreage (ha)	2015				2016				YOY change 2016/15	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 to < 5	442	10.8	866	0.2	425	10.0	817	0.2	-3.8	-5.6
5 to < 10	425	10.4	3 095	0.6	393	9.3	2 875	0.6	-7.5	-7.1
10 to < 50	1 571	38.4	40 963	8.6	1 694	39.9	43 842	8.9	7.8	7.0
50 to < 100	650	15.9	46 750	9.8	694	16.4	49 885	10.2	6.8	6.7
100 to < 500	766	18.7	168 490	35.2	793	18.7	177 480	36.1	3.5	5.3
500 to < 1 000	183	4.5	128 175	26.8	190	4.5	130 735	26.6	3.8	2.0
1 000 to < 2 000	54	1.3	73 238	15.3	49	1.2	67 128	13.7	-9.3	-8.3
2 000 and more	5	0.1	17 412	3.6	5	0.1	18 202	3.7	0.0	4.5
Total	4 096	100.0	478 988	100.0	4 243	100.0	490 964	100.0	3.6	2.5

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI.

II.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The distribution of organically-farmed land is not even in CZ (Tab 6). The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border parts of South Bohemia, Pilsen, Moravia-Silesia, Karlovy Vary and Ústí nad Labem regions. Nearly 60 % of organic farmland is located in these five regions (see Graph 2) and two of them have the largest average size of organic farms (242 ha in Karlovy Vary Region and 159 ha in Ústí nad Labem Region). In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (624 organic farms), followed, much as in the previous year, by Pilsen, Moravia-Silesia and Zlín Regions

(see Graph 3). Vysočina Region is also becoming relatively significant in terms of the number of farms.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2016 the national average (i.e. 12.0 %) was exceeded again in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 44 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín and Ústí nad Labem Regions. In production areas the OF share has remained low, from 3 to 8 %.

Organic farmers in the Czech Republic in 2016 managed almost 42 % of permanent grassland, over 2 % of arable land and over 8 % of permanent crops (respectively 11 % of orchards, 5 % of vines and 0.1 % of hop-fields).

Tab. 6 Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2016

Region ¹⁾	Number of organic farms	Total organic acreage		Of which in conversion period		Average organic farm ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
South Bohemia	624	75 312	15.3	11 087	14.7	121
Pilsen	475	58 072	11.8	10 181	17.5	122
Moravia-Silesia	390	55 265	11.3	6 390	11.6	142
Karlovy Vary	223	54 056	11.0	2 574	4.8	242
Ústí nad Labem	295	46 852	9.5	6 992	14.9	159
Olomouc	256	37 237	7.6	2 669	7.2	145
Zlín	370	36 838	7.5	2 824	7.7	100
Liberec	260	34 131	7.0	3 684	10.8	131
Hradec Králové	225	22 802	4.6	2 634	11.6	101
Vysočina	347	19 488	4.0	3 208	16.5	56
Central Bohemia	295	18 359	3.7	3 781	20.6	62
South Moravia	301	18 220	3.7	4 377	24.0	61
Pardubice	169	14 255	2.9	1 566	11.0	84
Prague	13	79	0.0	41	52.2	6
Total	4 243	490 964	100.0	62 009	12.6	116

¹⁾ Regions are listed according to total organic acreage (only land under LPIS). Farms are included in a region according to the largest acreage recorded in REP (from LPIS data). If a farm uses land in three regions, it is included in the region where it has most land.

²⁾ Only land registered under LPIS is included in average acreage of a farm. Thus total average acreage 116 ha is slightly different from average acreage of 119 ha which also includes non-LPIS land.

Source: REP (data as at 31.12. 2016); compiled by IAEI.

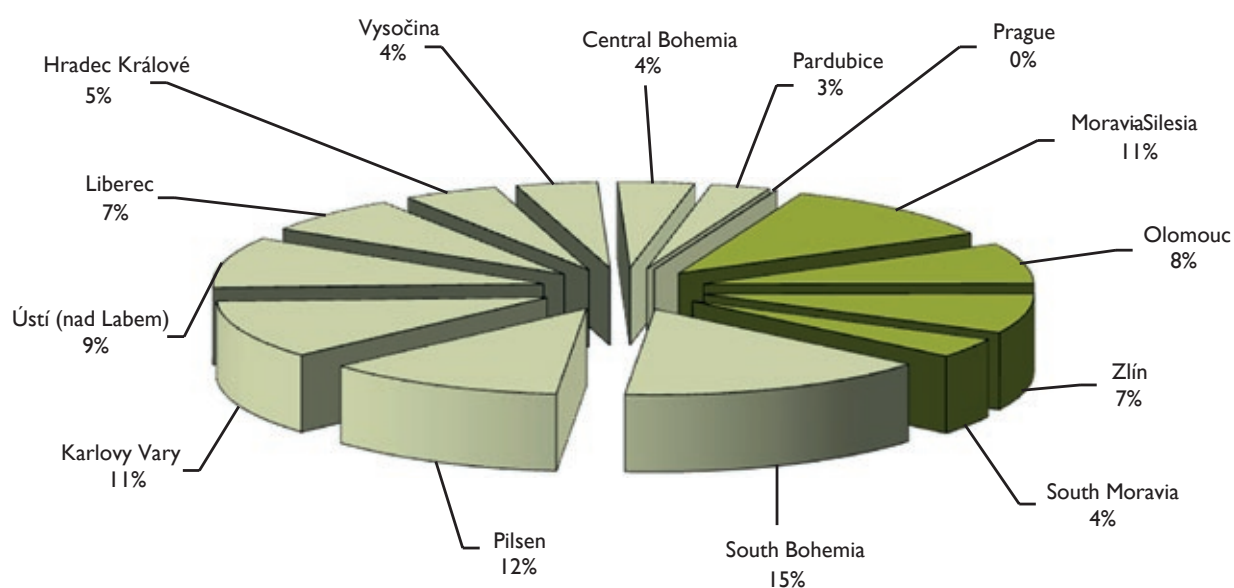
Tab. 7 OF land according to land use compared to total acreage in regions of CZ in 2016

Region ¹⁾	Total OF acreage (ha) ²⁾	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha)	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grass land	Permanent cultures		Total agricultural land	Arable land	Grass land	Permanent cultures
Karlovy Vary	54 056	4 810	49 175	68	123 990	43.6	9.0	73.8	11.2
Liberec	34 130	2 048	31 623	423	139 350	24.5	3.2	47.3	29.4
Moravia-Silesia	55 265	4 845	49 939	461	273 646	20.2	2.9	57.7	61.4
Zlín	36 838	5 686	30 182	958	192 593	19.1	4.7	52.3	23.3
Ústí nad Labem	46 852	2 946	43 230	668	275 109	17.0	1.6	59.0	5.4
South Bohemia	75 309	6 091	69 030	175	489 107	15.4	2.0	41.4	7.8
Pilsen	58 072	10 052	47 789	221	377 477	15.4	4.0	43.2	12.4
Olomouc	37 237	2 625	34 367	210	277 850	13.4	1.3	60.7	5.6
Hradec Králové	22 802	2 522	20 091	188	276 917	8.2	1.3	28.2	4.4
Pardubice	14 255	1 739	12 422	93	270 348	5.3	0.9	20.1	4.9
Vysočina	19 488	6 899	12 440	145	408 543	4.8	2.2	15.1	22.6
South Moravia	18 219	11 443	4 879	1 886	424 021	4.3	3.3	16.2	7.1
Central Bohemia	18 359	4 656	13 043	645	659 623	2.8	0.9	18.1	4.5
Prague	79	24	46	9	19 800	0.4	0.2	5.3	1.5
Total	490 960	66 386	418 255	6 149	4 208 374	11.7	2.2	41.7	8.2

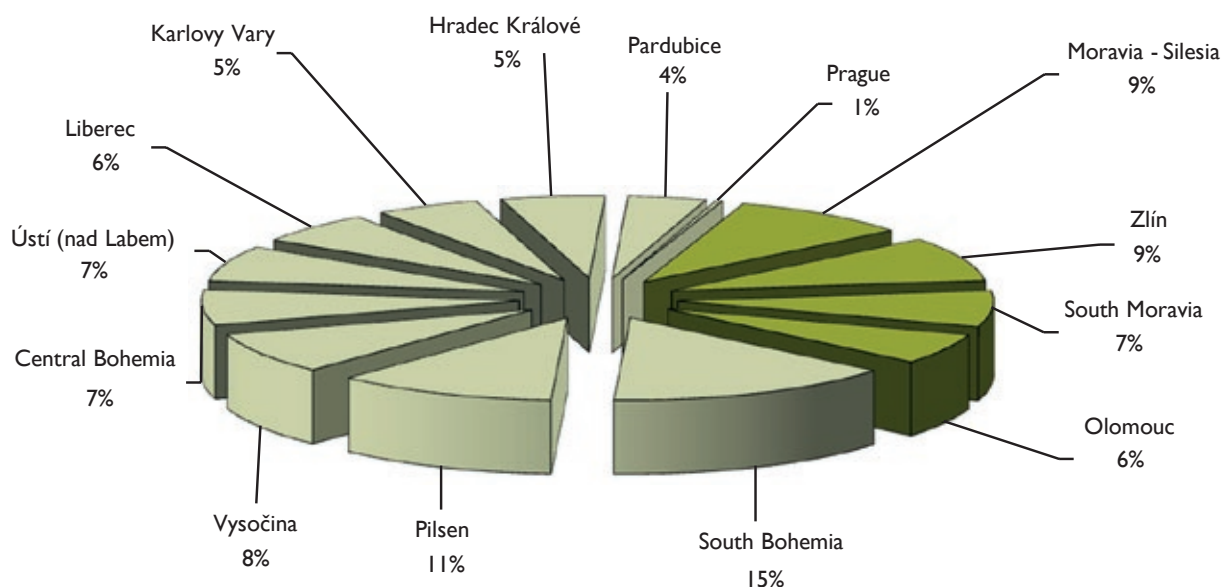
¹⁾ Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ.

²⁾ Total OF acreage does not include areas of ponds, and only LPIS-registered land is included in individual regions. Therefore the share of OF land in total agricultural land is smaller in the Table (11.7 %, not 12.0 %).

Source: REP (data as at 31.12.2016); summaries of land resources from Czech Cadastre of Real Estate data (CUZK) compiled by IAEI.

Graph 2 Share of regions in total OF acreage in 2016

Source: REP (data as at 31.12.2016); compiled by IAEI.

Graph 3 Share of regions in total number of organic farms in 2016

Source: REP (data as at 31.12.2016); compiled by IAEI.

11.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2016 there were 4 903 businesses involved in organic farming, which is an increase of 236 businesses, or 5.1 %, compared with 2015. A total of 4 265 farms (or 4 243 entrepreneurs) were registered as organic, which means a year-on-year increase of 3.6 %. During 2016 a total of 315 organic farmers ceased their activities, while 462 businesses made new registrations (see Tab. 8).

At the end of 2016, a total of 607 businesses were registered as producers of organic foods (639 production sites). Year-on-year, this is an increase of 12.0 %, which represents a significant recovery and the first double-digit growth since 2009. As in previous years, the most common activities in 2016 included processing and preserving meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables and milk processing, as well as wine-making. Of a total 607

registered organic food producers, 219 were also registered in the “organic farm” category, processing their products on site. In other words, almost 40 % of producers are on-farm processors and their share has been growing continuously (from 20 % in 2008). However, as for registered organic farmers, the number of businesses processing their own products directly on the farm remains low, holding at around 5 %.

At the end of 2016 the number of distributors increased to 501 businesses (or 558 premises) which represents a year-on-year increase of 22.5 %. This is the second highest increase since 2009 (the highest growth of 30.8 % was recorded in 2012). The number of businesses importing from and exporting to so-called third countries has also increased significantly (by 36.7 % and 37.1 % respectively). On the organic food market, there are also a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to the Law on Organic Farming, no longer have to be registered as of 2006.

Tab. 8 The number of registered businesses in OF as at 31. 12. 2015 and 2016

Type of organic business	Number of businesses / premises		YOY change 2016/15	
	2015	2016	(abs.)	(%)
Organic farmer	4 096 / 4 115	4 243 / 4 265	147 / 150	3.6
Producer of organic foods	542 / 579	607 / 639	65 / 60	12.0
Distributor of organic products and organic foods	409 / 439	501 / 558	92 / 119	22.5
Feed producer	42 / 42	49 / 49	7 / 7	16.7
Seed producer	40 / 42	44 / 46	4 / 4	10.0
Organic beekeeper	14 / 14	12 / 12	-2 / -2	-14.3
Of which:				
Importer of organic foods from 3 rd countries	139 / 139	190 / 190	51 / 51	36.7
Exporter of organic foods to 3 rd countries	70 / 70	96 / 96	26 / 26	37.1
Farm processor	204 / 204	219 / 219	15 / 15	7.4

Source: REP; compiled by IAEI.

12. PATTERN OF PRODUCTION ON ORGANIC FARMS

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31. 12. 2016.

12.1 Plant production

As in previous years, the main crops on arable land were fodder (44 %) and cereals (43 %), of which wheat and oats were again the most commonly grown cereals, together representing about 46 % of entire organic cereal acreage. These were followed by speltwheat, triticale and barley with a share of over 10 %. In organic fodder, perennial species distinctly prevail (nearly 86 %), unlike conventional fodder dominated by annual species (62 %), especially maize for silage.

As in the previous year, the acreage used for grain legumes increased in 2016 (by 14.4 %). The dominant leguminous species were peas (36.5 %) and field peas (32.9 %). Industrial crops decreased slightly, in terms of acreage, by 7 % in comparison to the previous year: acreage of oilseeds decreased slightly (by 2.7 %), especially that of oilseed pumpkin and mustard. On the other hand, acreage of sunflower, rapeseed and soya beans increased.

As in the previous year, in 2016 the acreage used for the whole category of aromatic, medicinal and culinary plants decreased again, by a further 7.4 %. Unlike the previous year when the decrease was caused by a reduction in the acreage of caraway seed, this time it was mostly a decrease in the acreage of milk thistle (by 70.2 %)

The level of vegetable-growing and rootcrop-growing remains permanently low (0.4 % of arable land). Permanent grassland acreage (meadows and pasture areas) remained almost the same as in 2014 and 2015. Permanent culture acreage decreased by 12 % year-on-year and mainly consists of orchards (83 %).

In terms of yield per hectare, we can summarize that in 2016 yield in organic cereals ranged between 43–75 % of conventional yield, while yield in legumes was about 85 %, yield in potatoes 48 %, oil crops increased to 38 % and fodder crops came to 52 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

In 2016 organic cereal production amounted to nearly 65 000 tonnes which is nearly 1 % of total cereal production in CZ. Approximately half of this amount is sold on the market; the other half stays on farms as feedstuff and seed. Nearly half of the amount sold goes abroad, mostly in organic quality.

Tab. 9 Pattern, production and crop yield on organic farms in 2016

Crop	Number of organic farms ¹⁾	In conversion period	Under OF system	Total	Organic production	Organic yield
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Arable land total	1 388	13 585.50	51 291.92	64 877.42	163 822.88	n. a.
Grain cereals (including seed) – total	625	5 178.09	22 455.29	27 633.38	64 897.89	2.89
Of which: Common wheat	297	2 364.55	5 542.94	7 907.49	17 714.69	3.20
Spelt wheat	117	234.10	4 290.81	4 524.91	13 081.66	3.05
Rye	76	364.05	1 321.29	1 685.34	3 686.94	2.79
Barley	208	542.38	2 587.32	3 129.70	6 748.38	2.61
Oats	327	864.08	4 024.09	4 888.17	10 560.15	2.62
Triticale	175	679.05	3 235.05	3 914.10	9 352.72	2.89
Grain legumes – total	117	269.59	2 363.15	2 632.74	4 757.76	2.01
Root crops – total	185	39.52	193.10	232.62	2 912.53	15.08
Industrial crops – total	115	749.35	2 332.59	3 081.94	2 314.17	0.99
Oilseeds	64	511.00	1 489.47	2 000.47	1 796.60	1.21
Aromatic, medicinal and culinary plants	53	234.00	744.88	978.88	429.00	0.58
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	93	16.33	172.46	188.79	916.68	5.32
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1 064	5 928.87	22 667.80	28 596.67	87 759.34	3.87
Other crops on arable land	33	15.49	315.83	331.32	263.93	n. a.
Fallow land (part of crop rotation)	57	1 276.83	606.27	1 883.10	0.00	n. a.
Grassland – total (fodder in hay)	3 099	46 668.64	371 317.98	417 986.62	1 215 231.24	3.27
Permanent cultures – total	619	1 006.21	4 878.78	5 884.99	8 934.73	1.89
Fruit orchards	530	799.23	3 546.15	4 345.38	5 200.90	1.51
Vineyards	85	147.08	745.49	892.57	3 233.66	4.38
Hop-fields	4	0.00	10.63	10.63	10.30	0.97

¹⁾ Number of organic farms growing a given crop on organic land.

Source: IAEI Statistical survey on organic farms, 2016; data from 4 280 enterprises.

12.2 Livestock production

In 2016 the number of organically kept animals again increased, by 2 %. Organic farms kept over 407 000 animals, i.e. about 202 000 LU (livestock units). This number includes only so-called organic animals which have gone through the conversion period and are now kept under organic conditions. As in previous years, cattle breeding dominated (247 000 animals and 88 % share of the total number of LU), followed by sheep breeding (over 101 000 animals and 7 % share); (Tab 10).

In 2016 the categories of organic cattle (especially non-dairy cows), pigs, poultry and horses recorded an increase, while the numbers of organically kept sheep and goats decreased slightly. The greatest year-on-year increase was in the number of pigs (by 10 %) and this, together with 4 newly registered farm enterprises, brought organic pig breeding back up to its 2014 level.

A comparison of the proportion of main organic livestock categories with total numbers in CZ shows that organic cattle breeding accounts for about 17 %, (the share of dairy cows is 2 %), sheep 46 %, goats 35 % and horses 22 %. The

share of organic animals in total numbers of poultry remains negligible (0.2 %), similarly, the share of organic pigs has long been around 0.1 %. On the other hand, beef cattle represent a significant part of Czech organic farming: the number of organically kept non-dairy cattle has increased seven-fold since 2011 (from nearly 16 000 to over 112 000 animals) which is more than half the total number of non-dairy cattle in CZ.

Organic meat production showed a 0.5 % increase compared to 2015, to 6 752 tonnes. The greatest share is that of beef with a year-on-year increase of 2.1 % and as in previous years this represents nearly 90 % of total organic meat production. A significant decrease was recorded in mutton and goat's meat. Organic mutton production decreased by 19.6 % and its proportion in total organic meat production decreased to 6.3 %. In terms of quantity, mutton is second to beef in terms of meat produced organically. Besides meat production, the sale of live stocker animals is monitored. In 2016, once again, the number of young calves sold increased to 53 370 animals, which means a year-on-year increase of over 8 %. The number of stocker lambs also increased significantly, to 16 034 animals, i.e. a year-on-year increase of over 19 %.

Tab. 10 Number of animals on organic farms in 2015 and 2016

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals ¹⁾		YOY change in the number of organically bred animals 2016/15 (%)
	2016	2015	2016	
Horses	753	7 022	7 039	0.24
Cattle	2 254	237 635	246 684	3.81
Of which: dairy cows	126	7 370	6 913	-6.20
suckler cows	2 044	105 847	112 172	5.98
Sheep	956	102 523	101 022	-1.46
Goats	300	9 656	9 229	-4.42
Pigs	37	1 761	1 942	10.28
Poultry	79	41 320	41 808	1.18
Of which: broilers	7	21 842	22 554	3.26
laying hens	49	16 337	15 855	-2.95

¹⁾The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.

Source: IAEI Statistical survey 2015 and 2016.

Tab. 11 Livestock production on organic farms in 2015 and 2016

Livestock products	Unit	Number of organic farms	Production from organically bred animals		YOY change 2016/15 (%)
		2016	2015	2016	
Meat					
Beef	1 000 kg	1 402	5 937.50	6 062.75	2.11
Calves (for fattening) in meat	1 000 kg	1 407	4 444.29	4 803.30	8.08
Mutton	1 000 kg	549	532.45	427.87	-19.64
Lambs (for fattening) in meat	1 000 kg	419	134.29	160.34	19.40
Goat's meat	1 000 kg	112	21.27	18.04	-15.22
Pork	1 000 kg	28	107.87	130.14	20.64
Poultry	1 000 kg	23	117.07	112.94	-3.53
Live animals – sale for fattening or breeding					
Calves	head	1 407	49 381	53 370	8.08
Lambs	head	419	13 429	16 034	19.40
Milk production					
Raw milk – cow's	1 000 l	84	32 607.23	32 753.88	0.45
– sheep's	1 000 l	5	62.00	65.50	5.65
– goat's	1 000 l	28	89.40	96.35	7.77
Cheese – cow's	1 000 kg	22	62.40	70.01	12.20
– sheep's	1 000 kg	9	21.85	23.67	8.31
– goat's	1 000 kg	24	37.88	37.80	-0.21
Other milk production					
Acidified milk products	1 000 kg	11	107.48	86.99	-19.06
Curd	1 000 kg	14	31.10	39.98	28.52
Butter	1 000 kg	6	2.34	2.00	-14.33
Cream	1 000 l	6	40.65	39.08	-3.87
Eggs for consumption	1 000 kg	48	210.39	209.18	-0.57
Honey	1 000 kg	4	0.27	1.73	550.94

Source: IAEI Statistical survey 2015 and 2016.

According to IAEI data, roughly 70 % of organic beef is sold on the domestic market, 30 % is exported, and this amount has been growing. The increasing sale of organic-certified meat is positive; 40 % of organic beef was sold as organic quality meat. On the other hand, stockers are mostly sold as non-certified.

As for milk production, the majority of organic milk is still sold within CZ. This has been gradually changing in terms of cow's milk, where export has been growing. In 2016 organic

cow's milk production was nearly 33 million litres, which represents 1 % of total milk production in CZ. This milk is mostly sold as organic (87 %). Goat's and sheep's milk is mainly processed on farm and approximately half of the resulting dairy products are then sold in organic quality.

Organic egg production is still negligible when compared to conventional production. All organic eggs were (as usual) sold in CZ and the share of eggs actually sold as organic has again increased slightly, to 97 %.

13. ORGANIC FOOD TRADE

In 2015 the total turnover in organic foods achieved by Czech companies was approximately 3.73 billion CZK, of which Czech consumers spent about 2.25 billion CZK on organic foods. This represents a year-on-year increase of 11.4 %. Export of organic foods increased to ca 1.48 billion CZK (although 16 % of this sum is re-export). The average annual per-capita expenditure on organic foods increased to 213 CZK and the organic food share of overall food and drink consumption reached 0.81 % (see Tab. 12). (By comparison: the EU average is around 54 EUR and the share is 6.2 %).

Czech consumers are most interested in the “Other processed food” category (37 % share; almost half of which is consists of ready meals such as baby food and processed coffee and tea). The second is “Milk and dairy products” (20 %), followed by “Fruit and vegetables” (13 %), including fruit and vegetable juices since 2009.

Czech consumers buy most of their organic foods in supermarket chains (46 %; i.e. 1.04 billion CZK in 2015). In second place are drugstore chains – especially “dm drogerie” (15 %; 330 mil. CZK) and health food shops (14 %; 321 mil. CZK). The share of direct organic food sales has been

increasing significantly². The share of sales through e-shops has been growing quickly; therefore, since 2014, this channel has been monitored separately from direct sales. Turnover in organic food sales through independent retail groceries almost trippled in 2015, while turnover in specialised health food shops decreased significantly. Almost 3 % of organic foods were purchased in pharmacies and, although now increasing, the use of organic products in catering facilities remains low, at 3 %.

Tab. 12 Development in the Czech organic food market (2005–2015)

Indicator	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	x	0.84	1.39	1.95	1.98	2.10	2.24	2.40	2.72	3.19	3.73
Export (bn. CZK)	x	0.08	0.10	0.15	0.37	0.51	0.57	0.62	0.77	1.17	1.48
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	0.51	0.76	1.29	1.80	1.61	1.60	1.67	1.78	1.95	2.02	2.25
YOY change in organic food turnover (%)	16	49	70	40	-10	-1	4.6	6.7	9.5	3.9	11.4
Share of total food and drink consumption (%)	0.18	0.35	0.55	0.75	0.65	0.63	0.65	0.66	0.71	0.72	0.81
Consumption per person per year (CZK)	50	74	126	176	154	151	158	169	185	191	213
Share of import in organic food turnover (%)	54	56	62	57	n. d.	46	46/ 60*	46/ 60*	46/ 57*	43/ 49*	39/ 62*
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	57	67	68	74	68	67	64	64	64	55	61

* Share of distributors' import / Share of distributors' import and “mixed” businesses.

Source: Green marketing for 2005 – 2008. IAEI Statistical survey for 2009–2015.

² Direct sales include „farmyard sales“ and also from producers and distributors.

14. SUPPORT FOR ORGANIC FARMING AND ORGANIC FOOD PRODUCTION

14.1 Development of state support for organic farming

The first finances in support of the establishment of organic farms were released as early as 1990–1992. However, the first comprehensive subsidy programme came in the support introduced in 1998, which was provided until 2003 on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

After entry into the European Union in 2004, organic agriculture (OA) was included in so-called Agro-environmental Measures (AEM), both in the first programme period 2004–2006, and the second programme period 2007–2013. Within the “Organic Agriculture” chapter, organic farmers obtained compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments were provided per hectare of organic land, and differentiated according to land-use (i.e. crops grown on the land). Equal sums were also paid to organic farmers for land in the conversion period. The level of payment was fixed in EUR for the whole period 2007–2013 and the actual amount in CZK changed from year to year according to the current exchange rate. The detailed conditions for the provision of subsidies to OA in a given period were dealt with in the wording of Government Regulation No. 79/2007 Coll. on implementing AEM as amended. These conditions were still valid in 2014 due to a delay in approving the rules for the new programme period 2014–2020.

2015 was therefore the first year of the new programme period 2014–2020 in which farmers had the option of entering a new commitment to measures on “Organic Agriculture”, now separate from Agro-environmental-climatic measures, and when partial changes had been made to the range of “chapters” and the conditions for fulfilling the commitment.

At the same time, organic farmers were given a points advantage in applications for support from the “Agriculture Operational Programme” in the first programme period and from 2007 points advantages were given to organic farmers and organic producers in five selected measures within Axis I and Axis III RDP (2007–2013). The points advantage is continuing within the 2014–2020 period.

Since 2004 OA development has also been supported via the Actin Plan for OA (AP). The third AP is currently being implemented for the development of organic agriculture in the 2016–2020 period, which was approved by the government in November 2015.

14.2 Acreage-based subsidies

In 2016, as in the year before, organic farmers already had the option of entering a new commitment within OA measures in the RDP in the 2014–2020 period. Support for OA was paid out similarly to the period up to 2014, i.e. according to land use, although now there was a difference between payments for the conversion period and for fully organic production after conversion. The range of titles was also increased with the inclusion of landscape-forming orchards in the “Permanent Cultures” category, an independent title for vineyards and hop-fields, and with the inclusion of grass grown for seed, weeding by temporary grassing, and temporary fallow land in the arable land category. Since 2016, support for strawberry growing has also been added. On the other hand, the introduction of conditions for support only for enclosed organic farms with no combined plant production meant the cancellation of the title giving a lower level of support for grassland on organic farms with combined production. The detailed conditions for the provision of subsidies to OA are stated in Government Regulation No. 76/2015 Coll., on conditions for carrying out “Organic Agriculture” measure.

Tab. 13 Comparison of per-hectare payments in organic farming according to RDP 2014–2020 and RDP 2007–2013

Land use	Subsidies for	Amount of payment (EUR/ha)		
		2016 (conversion period)	2016 (under OF system)	2014
Permanent grassland	Permanent grassland ¹⁾	84	83	71 / 89
Arable land	Growing vegetables or special herbs	536	466	564
	Growing strawberries	669	583	x
	Growing grass for seed	265	180	x
	Growing other crops	245	180	155
	Grassland on arable land	79	69	x
	Fallow land	34	29	x
Permanent crops	Orchards – intensive	825	779	849
	Orchards – others	424	424	510
	Vineyards	900	845	849
	Hop-fields	900	845	849
	Other permanent crops – landscape orchards	165	165	x

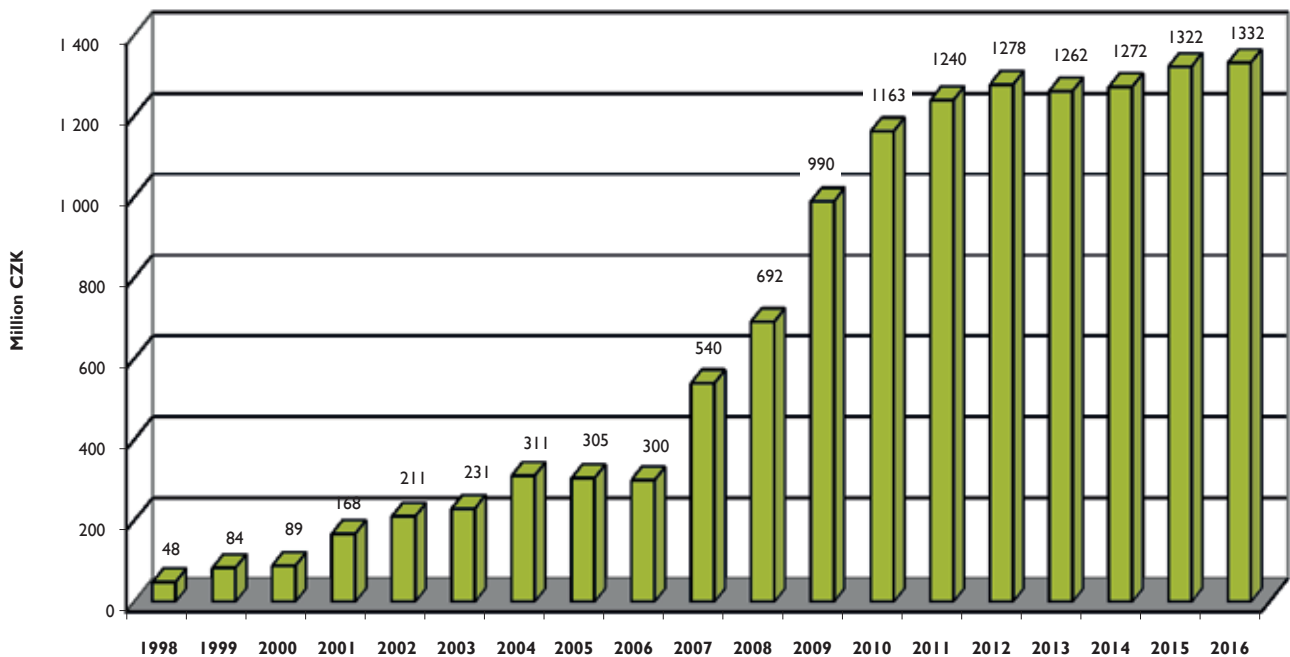
¹⁾ The higher per-hectare payment for permanent grassland (89 EUR/ha) applied in 2014 had been established since 2008 for organic farms managing all areas in organic farming, i.e. without parallel conventional areas.

Source: Rural Development Programme 2007–2013 and RDP 2014–2020.

The scale of payments has been set, at fixed levels in EUR, for the entire programme period 2014–2020 (effectively 2015–2020) see Tab. 13, and the specific sum to be paid in Czech Crowns varies from year to year depending on the current exchange rate. In 2016, the exchange rate was 27,023 CZK/EUR.

In 2016, 3 862 applications were submitted in support of over 476 000 ha of organic land (i.e. 96% of entire organic

land as at the end of 2015). Farmers applied for nearly 1 332 million CZK, which represents a year-on-year increase by 1 % (i.e. 10 million CZK), see Graph 4. Compared to 2006, when farmers applied for approximately 300 million CZK, the amount of subsidies grew more than four-fold. Such a rise was due to both an increase in subsidized organic acreage and – to the same extent – an increase in payments per ha within RDP.

Graph 4: Development of subsidies in OF (1998–2016)

Note: Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by CTPOA.

14.3 Further RDP measures

It was proposed to retain the points advantage system for OF-registered subjects within the new RDP (2014–2020). In 2016, within the so-called 2nd and 3rd Application Round, points advantages for OF were provided for the following 11 operations: 4.1.1 Support for investment in agricultural holdings, 4.2.1 Support for investment in processing/marketing and/or development of agricultural products, 6.1.1 Business start up aid for young farmers, 6.4.1 Investment in non-agricultural activities in rural areas, 6.4.2 Agri-tourism support, 6.4.3 Investment supporting energy from renewable sources, 16.1.1 Support for operational groups and EIP projects, 16.2.1 Support for the development of new products, procedures and technologies in agricultural primary production, 16.2.2 Support for the development of new products, procedures and technologies in processing and marketing agricultural products (Food-processing Innovation), 16.3.1 Equipment and resource sharing and 16.4.1 Horizontal and vertical cooperation among actors in short supply chains and local markets.

Within these eleven operations, almost a third (32.1 %) of approved applications in 2016 were made by subjects engaged in OA, with a total subsidy request to the sum of 1,322 mil. CZK, which represents nearly a fifth (18.2 %) of all subsidies. In terms of the proportion of approved applications from subjects gaining a points advantage for OA in the total number of approved applications, in 2016 the greatest interest was in the operation “Agri-tourism support” (almost every second application was made by an organic farmer), followed by “Business start-up aid for young farmers “ with nearly 40%. Both of these operations were also dominant in terms of the share of the total required amount of subsidies.

14.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2016 the Platform’s activities were supported to the sum of 1 499 998 CZK. Through measure 10.D. “Support for European NGO Integration” a grant is provided to enable Czech representatives to become members and regularly attend meetings of IFOAM EU Group, the main international NGO for OA. In 2016, the PRO-BIO Association was awarded a grant of 117 915 CZK. Under title 9.A.b.4.i., support was again given in 2016, to the sum of 672 000 CZK, for species tests to be carried out on chosen field crops in the OA regime. Under measure 9.H support for participation in international fairs is provided, in 2016 the aid covered participation in Biofach, the world’s largest organic food

trade fair, to the sum of 846 098 CZK. Finally, the PRO-BIO Association received a grant of 384 105 CZK for providing advice under measure 9.F.i “Professional consultations”.

The MoA contributes to OF development from its budget also via other programmes. For example, support for research is ensured within the National Agency for Agricultural Research. In the year 2016, research projects focusing on OF were provided with 32.6 mil. CZK, which represents a 7.0 % share of the MoA budget for Science and Research (without institutional expenditure through ministerial research organisations). OF was the theme of 12 projects of a total 202 running during 2016.

Within the framework of regular support, finances are provided for the compulsory gathering of data on OF for Eurostat, and for observing the economic state of organic farms within FADN measures (via IAEI).

Finances are also provided for the activity of non-governmental, non-profit organisations (NNO) focusing on support for development of organic farming and organic food production. In 2016, NNO activity in the OF sector was funded to the sum of almost 3 691 000 CZK, which represents a year-on-year increase in support of 43% compared with 2 578 000 CZK in 2015. Thanks to this regular support from the MoA, agricultural organisations and other NGOs can ensure the general promotion of OF and organic foods.

Among the most important promotional activities regularly supported by MoA resources are the following:

- MoA national promotion campaign “September – Organic Food Month” (since 2005)
- “Czech Organic Food of the Year” competition (since 2002)
- Awards for “Best Farmer” and “Best Organic Outlet” organised by PRO-BIO Association of Organic Farmers (since 2011)
- “Barták’s Pot” award for best organic farmer (since 1992)
- Bioacademy – International OF Conference (since 2001)
- Presentation within a joint MoA display at Biofach Trade Fair, Germany (since 2007), occasionally at other trade fairs and exhibitions with official MoA participation
- Management of organic consumer website “Biospotrěbitel.cz”

Many organic farms and organic products are also presented within nationwide promotional events not directly focused on organic production. These include the Regional Food competition and the MoA projects “Know your farmer” and “Farmers Festivals”.

15. ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS INVOLVED IN THE OF SECTOR

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO Association is a non-profit organization which supports and promotes the interests of organic farmers, processors and retailers of organic food in the Czech Republic.

www.pro-bio.cz

- PRO-BIO Regional centres
- PRO BIO Consultancy Association (formerly EPOS)
www.eposcr.eu
- PRO-BIO LEAGUE for the protection of food consumers and friends of organic farming
www.biospotrebitel.cz
- PRO-BIO organic food shops
www.pro-bio.cz/kontakt/bioprodejny-svazu-pro-bio/

CTPOA – Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The platform brings together institutions that cover an area of science, research and education, farmers and processors from practice as well as unions and associations active in raising awareness of organic agriculture. The aim of the platform is to build and promote the development of knowledge in the field of organic farming and organic food production and enhance the competitiveness of the eco agricultural sector in the Czech Republic in all key areas.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o.s.

www.ekovin.cz

BioSad (Organic Orchard)

www.biosad.cz

Inspection/certification organisations and state supervisory authorities

ABCERT AG branch

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

www.kez.cz

ÚKZUZ – Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture

www.ukzuz.cz

SVS – State Veterinary Administration

www.svscr.cz

SZPI – Czech Agriculture and Food Inspection Authority

www.szpi.gov.cz

Department of the Environment and Organic Farming, Ministry of Agriculture of the Czech Republic

<http://leagri.cz/public/web/en/mzel/agriculture/organic-farming/>

Trading organisations

PRODEJ-BIO s. r. o.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative)

<http://ceskebiomleko.cz/>

Biopark s. r. o.

www.biohovezi.cz

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

Bioinstitut focuses on supporting the development of organic farming in the Czech Republic through providing advice, training, transfer of knowledge from research into practice, publishing, education and promotion of OF among professionals and the public and communication of OF needs to national administration. Bioinstitut is a coordinator of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture and a member of FiBL International – international association of research institutions in the field of organic farming.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

www.biocont.cz

Crop Research Institute (VÚRV, v.v.i.)

www.vurv.cz

Institute of Animal Science (VÚŽV, v.v.i.)

www.vuzv.cz

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko

www.vuvt.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)

www.uzei.cz

Czech University of Life Sciences, Prague

www.czu.cz

University of South Bohemia, České Budějovice

www.jcu.cz

Mendel University in Brno

www.mendelu.cz

Palacky University, Olomouc (UPOL)

www.upol.cz

Institute of Chemical Technology, Prague

www.vscht.cz

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

Vydalo/Published by

Ministerstvo zemědělství
Ministry of Agriculture of the Czech Republic
Těšnov 65/17, 110 00 Praha I
www.eagri.cz

Bioinstitut, o.p.s.
Ondřejova 13, 779 00 Olomouc
www.bioinstitut.cz

Olomouc 2017

ISBN 978-80-7434-401-5 (MZe)
ISBN 978-80-87371-32-9 (Bioinstitut)